

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַזְּמֵשׁ
לְהַקְדִישׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת נצבים-וילך
תשפ"ד

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קון הדפסה היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

מוחה אם שמוע - בפרשת 'יהיה כי תבוא' - מוחה אם לא תשמע עד ואין קונה - חשוב מרוד עד ה' כל האלפא"ת בית'א, דהיינו שתיים ועשרים אותיות. מנין שאין מוחקין במקום שנודשין - ואפילו מחול קונה. ואין נודשין במקום שמוחקין - ואפילו מחול מוכר. תלמוד לומר איפה שלמה וצדק - משמע דלא גרסין הכא 'וצדק'. אלא מ'שלמה' נפקא לן, שצדק יהיה האיפה שלמה, שאם לא ילדי רמאות. דאם עשין כן - שמו יראו אותן אחרים, ויאמרו: כך המנהג, וירמה הלוקח את המוכר, או המוכר את הלוקח. והא ליכא למימר דהוא מחול מוכר ברייתא. וההוא מילא תעשו עול' נפקא, שגזול לו את שלו בדיים. ולפחות לו פן הדמים - תלתא. ודורשתי תלתא. חדשתא לא אתי לרמות.

כיון דפחת לו השער הוציא - כולו עלמא דיעי דשבילי כר פחת לו, דאין מנהג בעיר למחוק, וכן כשמועש - וידעין ששבילי כר מוסקי. דאין דרך למודש - תלמוד לומר איפה שלמה וצדק - לטפויי אתא - וצדק מכל מקום, דאף זה יכול לבא לילדי רמאות, ואיכא דהוי במרידה ולא ידע לא בפתח ולא בתוספת, ובספרי יליף לכולהו מ'וצדק' שהוא מותר. מעינין - לשקול עין בעין. לא יהיה כביתך - מעינין. מה טעם - משום איפה ואיפה, שלוקח בגדולה ומוכר בקטנה. 'בביתך' קרא יתירא קרישה אבל אבן שלמה - ואם בביתך אבן שלמה וצדק - יהיה קר ממון, כדאמרנן עלמא (נדה ע, ב): מה עישה אדם ויתעשר - ישא ויתן באמונה. ותנו רבנן (לא) יהיה לך (בביסך) וגי' - אבית דין קפוחה. וקרא יתירא קרא דריש, דמצי למיכתב: לא יהיה לך אבן ואבן כי איש, אבן שלמה וצדק. אנדרמין - ממונה להלקות ולעשות מעותיו המדות. ואין מפעירין אנדרמין לשערים - שלא ימכרו ביוקר. סבירא הוא דאני צריך, דאם הו' ורצה למכור ביוקר - אותו הצריך למעות יתן בוו', וילכו הלוקחין אצלו, ומכור לו בוו' על כרחו. נפקא ליה קרנא בעיניה - ואף על גב דאמרנן במסכת שבת (ק"א) דרב לטייה כשבא מבבל, ותתא ליה קרנא אקנניה - איכא למימר דגרמא ליה הא דתא. מפני הרמאי' - שמתחין עד שימכרו אותו המוכר בוו', ואחר כך מוכרין ביוקר. לשתן אחרת: מפני הרמאי' המוכרים ביוקר ואומרים שהוספו מנדה, או שנתן חסין פת למעלה ורעות למטה, או כל מיני רמאות. וכדאבסחן שהיו מעמידין פתרחין שהיו מוכין בעלי תנויות, והיו אומרים להם: מכור לנו במסכת יומא (ט, א) (בירושלמי פרק ראשון). מצי קא משמעין לו - הוא דאי מה שקנה שוקל לו הכי גרסינן: דמתקנין מתקלי עד הכי - בית דין קרומניה תקינו המדות עד כאן, ופחות מכאן שוקלים במטבעות. ואם יבא אדם לתקן בפתוח - אין שומעין לו, פן יבואו לרמות ולומר: והו רביע לטרא. אי נמי: מתקני מתקלי - בענין לו, ולא שליל לטרא ולא המיתיש

כ"ו/ויהי אם שמוע תשמע" ועד "לעבדים", וקללן בעשרים ושתים - מ"ויהי אם לא תשמע" עד "ואין קנה". "מקום שנהגו למוד בגנפה" כו'. (סוין): אין מעיניו ואין גודשין באגודתו ובלטרא שלשה עשר נפש משקלות מוחק עבה לא תעשו לא יעשה). תנו רבנן: מנין שאין מוחקין במקום שנודשין, ואין גודשין במקום שמוחקין? תלמוד לומר: "איפה שלמה". ומנין שאם אמר: הרני מוחק במקום שנודשין ולפחות לו מן הדמים, ורני גודש במקום שמוחקין ולהוסיף לו על הדמים, שאין שומעין לו? תלמוד לומר: "איפה שלמה וצדק יהיה לך". תנו רבנן: מנין שאין מעינין במקום שמוחקין, ואין מוכרעין במקום שמועין? תלמוד לומר: "אבן שלמה". ומנין שאם אמר: הרני מעינין במקום שמוחקין ולפחות לו מן הדמים, ותרני מוכרע במקום שמועין ולהוסיף לו על הדמים, שאין שומעין לו? תלמוד לומר: "אבן שלמה וצדק". אמר רב יהודה בסוודא: "לא יהיה לך בביתך" - מה פועם? משום אבן ואיפה, "לא יהיה לך בכיסך" - מה פועם? משום אבן ואבן, אבל "אבן שלמה וצדק" - "יהיה לך" - "איפה שלמה וצדק" - "יהיה לך". תנו רבנן: (לא) "יהיה לך" - מלמד שמועמדין אנדרמין למדות, ואין מעמידין אנדרמין לשערים. דבי נשיאה אוקמו אנדרמין בין למדות בין לשערים; אמר ליה שמואל לקרנא, פוק תני להו: מעמידין אנדרמין למדות, ואין מעמידין אנדרמין לשערים. נפק דרש להו: מעמידין אנדרמין בין למדות בין לשערים. אמר ליה: מה שמד? - קרנא. - תיפוק ליה קרנא בעיניה. נפקא ליה קרנא בעיניה. ואהו כמאן סבר? כי הא דאמר רמי בר חמא אמר רבי יצחק: מעמידין אנדרמין בין למדות בין לשערים, מפני הרמאי'. תנו רבנן: היה מבקש ממנו לטרא - שוקל לו לטרא, חצי לטרא - שוקל לו חצי לטרא, רביע לטרא - שוקל לו רביע לטרא. מאי קא משמעין לן? דמתקנינן מתקלי עד הכי. תנו רבנן: היה מבקש ממנו רביע לטרא, לא יאמר לו: שקול לי שלשה רביעי לטרא אחת, אלא שוקל לטרא ומניח רביע לטרא עם הכשר. תנו רבנן: היה מבקש ממנו עשר לטראין, לא יאמר לו: שקול לי אחת אחת ותכרעי, אלא שוקל לו כולן בבת אחת, ונתתן הכרע אהד לכולן. תנו רבנן: נפש מאוננים - תלויה באויר שלשה טפחים, וגבוהה מן הארץ שלשה טפחים, וקנה ומתנא שלשה צמרנים ושל גוגנין - תלויה באויר שני טפחים, וגבוהה מן הארץ שני טפחים, וקנה ומתנא שלשה טפחים; ושל חנווני ושל בעל הבית - תלויה באויר טפח, וגבוהה מן הארץ טפח, וקנה ומתנא שלשה טפחים; ושל טורטגי - תלויה באויר שלש אצבעות, וגבוהה מן הארץ שלש אצבעות, וקנה ומתנא שלשה איני יודע. ואלא הך קפוייתא דמאי? אמר

לטרא, מפני שמשעין בהן. בפרוש רבינו חננאל. לא יאמר לו שקול לי אחת אחת - כל רביע בפני עצמו. שאי אפשר לו שלא ישקול בריח, ומפסיד, שאי אפשר לצמצמו. ואית דפרשי: שבילי ההכרעות, ולא היא, דאם היה יכול לצמצמו ההכרעות - חד שיעורא הוה. דרביע הברב לטרא הוא מכריע, שחרי ההכרעות הוא טפח מכריע רבע לטרא, שהוא דבר קל. ואפילו במקום שנהגין מלך בדרך - אין גימלי מרות, אבל משקלות - אין דרך לשקול כי דבר בידו, במשקל הגדול. אלא שוקל לו ליטרא - ונתון לטרא בכף מאוננים אחד, והכשר רביע לטרא כשניה, והכשרא שאלה רביעי בשר. ובמקום שאין מכריעין עסקין, ואם יאמר: נמצא חצי של אותו רביע שולש בתום ובמקום שמכריעין - נתן שלשה רביעים באחת, ומניח בשר בשניה, ומכריע. (קא משמע לן דמתקנינן מתקלי עד הכי - שהתקינו מדת משקל עד כאן, ואין המוכר יכול לומר ללוקח: לא אשקול לך דבר מועט כזה, שאחך לך הכרע בשבילי מחק מועט זה. אבל בפתוח מכאן - לא ידך לשקול, ולא יתן לו שום הכרע, דלא תשיב מחק פתוח. ורבינו שמואל פירש: דלא מתקנינן משקלות מועטין, דלאמא אתי למיטעי בהו. ואף על גב דבמדות טענות אמרינן לקמן דלא טעו אינשי, שיהו חללו מרובה מזה ואיכא היכרא סובא - במשקלות טעו. ולא נתיירא לן. ונתון וברעי אבן לכולן - משום דאי אפשר לצמצמו, ומפסיד טענות, דברישית, נפש של מאוננים - הוא ברוב החלול שלושין קבוע בו. תלוי באויר שלשה טפחים - שיהו שלשה טפחים מן הקנה לגג הבית. ובמאוננים גדולות ששוקלין בהן נחשת וברזל עסקין, כדלוקמן, שהן תלויות בגג הבית וקבועות שם, לפיכך צריך הרהקת שלשה טפחים מן הגג, שלא תגע בהן כשיכריעם, וקנה - הוא הקנה שלושין קבוע באמצעינה, ושתי המיתנות תלוין בראשו, ומיתנא - הוא החבלון שהכופת תלויות בהן, שנים עשר טפחים - ארבעה טפחים, וארבעה טפחים כל אחד מן החבלון התלויות בשני ראשי הקנה. אבל אי הו פחות - אין מכריע המאוננים בשבילי דבר מועט, מתוך הרהקת מרובה. ונבחו מן הארץ שלשה טפחים - שלא יען בקרעו כדבריה. צמרם - מוכרי צמר משקל, וגינן - מוכרי כלי וכו'. חוטנין - מאוננין של כסף חזהו, וקטנותן לן. חוטנין - חוטנין - חוטנין קרוי לן, וכל אחת לפי מה שהן גדולות צריכות להרחיק מן הגג וזמן הקרקע, לפי ששוקל בהן משקל כבד, ומכריע יוחר. ונבחו מן הארץ טפח - דכך צריך להכריע. שלש אצבעות - ואף על גב דאנינו יכול להכריע כי אם שלש אצבעות, דכי אמרינן דצריך להכריע טפח - הני מילי בשר ומיני מאכל, אבל באלו - אינו צריך כי אם דבר מועט. איני יודע - תנא דברייתא קאמר ליה. ותמתת תלמודא: ואלא הך קפוייתא דמאי - כיון דקחשיב צמרם וגינן ותנזנים ובעל הבית וצורפי וזב וחסף. (בפרוש זה העמוד יש פרישות נכריות מדוברת ומבולבלות שהספרים שנותן זה אומר ככה וזה ככה, וכן יש עוד שלש הלכות בפרק זה אשר הם כאלו, וכאשר מצינו בהעתק ישן דפסנו וזה הלכנו אחריו.)

תוספת

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26

לה בהדידה, והיינו תומן. אבל שמינית לשון נקבה — היינו שמינית הלוג. והיינו דקתי לקמיה גבי לוג רביעית ושמינית. אבל חכא בני קב גרס רובע ותומן. והתומן חצי לוג — שלש מינים. וחצי תומן — ביצה וחומצה. ועובלא אחד מחמשה ברובע חקב — כלומר, אחד מחמשה בלוג. היינו ביצה וחומצה ביצה, שהלוג שש ביצים. וכן פירש רבינו תנאל, ועיקר. והשתא לא עדיף חצי תומן על עובלא כי אם חומש, שחצי תומן ביצה ומחצה. שהן שבעה חומשי וחצי חומש, והיינו חמשה חומשי חמשה חומש. והעובלא היא ביצה וחומש ביצה — והיינו ששה חומשי, שהן ארבעה חומשי וארבעה חצי חומש, ממצא חצי תומן יתר על עובלא חומש וחצי חומש ביצה, ואישרכח חצי חומש. והעובלא היא חומש. והכי פריכין לקמן: חצי תומן ועובלא לא נעביה, דכיון דטעו אינשי בריבאע — כל שכן טעו בחומשא. הן — שנים עשר לוג הוא דהיינו בני תרב. חצי היין — היינו חצי תרב. שלישית היין — והיינו קב. לקמיה מפרש למה התקינו: רביעית היין — היינו שלשה לוגין. והא דלא עבדי בני חצי רביעית היין, והיינו לוג ומחצה — משום דחצי חומש קב חצי קב, היינו דהיינו שני לוגין. ואמרין לקמן דבריבאע טעו אינשי. ולוג — היינו בני רובע חקב דלעיל. וחצי לוג — היינו תרב. דביש. ורביעית — היינו חצי תומן דחמשי לעיל. ומחצה. ושמינית — היינו חצי ביצה הרביע ביצה. אבל ביש אין דרבו למדוד בבלי קטן כל כך, אלא נמצח באומה, או במשקל אם דבר יקר הוא. וחצי שמינית — רטינן בתוספתא. והו קורטוב חומר בהרבה מקומות: ארביעי טאה חסר קורטוב שגבל לתוכו קורטוב יין, בפרק שני דהולין (כו, א), ובפרק קמא דמנכות (ג, ב), וליעביד נמי קבים — לדריהו שלישית סאה. כי היכי בתרב קב שלישית היין ממשני: אתי 'לאחופי תוקב' — דהוא שלשה קבין, וגדול שליש מקבים, וממדוד לו מוכר בקבים תחת תורק. בתצי תרבק — והיינו קב וחצי, ואינו פחות מקבים שליש אלא רביע, ואתו למטיעי נראה בעיני דהכי ניסינן: אי הבי חצי תומן ועובלא לא ניעבדי — שהחצי תומן אינו גדול אפילו רביע כי אם חומש, דכרפישית לעיל, וכל שכן דאתי למטיעי בקיאי בחו אינשי — שמתוך קטנותו ורביעו, ואינו לשערי כמה מחזיק, ולא אתי להקביר. רביעית היין — פוחתה משלשית הלוג, ובתו למטיעי בין היין התנו במקבדש — כדאמרו: דלעיל (פ) ב: שנתות היין בדין, עד כאן לפר, עד כאן לאיל, עד כאן לכבש. והיינו חצי ושלישית למטיעי. הן אין מגדליין כי אם שתות יתר, שמי שהחזיק חמש ביצים חיזוק עתה של, וטעמא מפרש לקמיה. והמשתכר — ביון חנוני, הקובע יין ופירות מן היסטורן הרבה ביחד כדי לכומר מעט מעט — אל ישתכר יתר משנתו. ובכונן שלא היוקר שיער, אבל אם לקח בחשבו הגורן, ועכשיו היוקר — ישתכר אפילו כפלים. כפי שישערי הולך, וקובת הכמים היא זו שלא ישתכר יותר. משום אפקעי תרנא — שמביאים תבואה לכאן, כשיראה שהוסיפו המדות — יוקירו, ומשכנסם היוקר מוקרין יותר מכדי תוספת. שתות נמי לא ליעבידי — משום דאי טעמא גופיה. אלא — להכי אין מוסיפין יותר משנות — משום דאותו מבר דריו עכשיו אונאה, אין שניהם חוזרין כשאין מוסיפין אלא שתות. ליתוי ביכורא מקא — אם טוסקי יתר על שתות, ולא נצח לעשות תקנה שיבטלו על ידה המכירות, והיכי דמי — ביון החמרים שמביאין תבואה ליהון רגילים ליהון חמשה קבין בחמשיה ארבעה. וכבוהושיפת המדות שתות ודון לא ידעו — את יתמו כן במשקל ברב מחמשה ידיר, ונמצא שנתא חמשה שתות, משה קבין של בנינו חמשה, ויחון ליו פשוט, ויהיה המכר קבין. אבל אם הוסיפו על החמשה קבין כך חצי — הרי נתאנה יתר משתות, ובטל המקא. והאמר רבא ב' — ואפילו אם יוסיפו על המדות פחות משתות ליהוי ביטול מקא. כל דבר שבמדה — שהוטעה במדה, אפילו פחות מכדי אונאה, והיינו פחות משתות, דריו מחילה בחפץ הנמכר באומה — הבא חזר, משום דטענת גמור הוא. ושניהן נמי חוזרין, אלא משום דפחות מכדי אונאה דריו מחילה לגמרי, לא נתבחר רבא אלא לאפקוי ממחילה. ומיהו, מקט טעו דריו לחזור שניהן, דהא לרבא לית ליה חזרה במי שנתאנה טפן מן המאנא, דפסק רבא בפרק "האבד" (בבא מציעא ג, א) הלבנתא: שתות — אלא מוחזר אונאה, אבל פחות משתות — אין חוזר, וביותר משתות — שניהן חוזרין. ולא ליתוי פסידא לתנא — שבא מעיר אחרת, והוא דבציעתא שתות, ובשלא הוסיפו כי אם שתות, והוא אל ידע, ומכר כמו שהיה רגיל עד עכשיו — לא איבד כי אם שתות, והיה חזרה חסר, ולא הפסיד מקרן שלו כלום. אבל אם הוסיפו יותר משתות, אית ליה פסידא משקלו. ותמכמה גופיה: פסידא הוא דלא ליתוי ליה — כלומר, להכי חשו דלא יפסיד מקרן שלו כלום, אבל לריחו שלו לא חשו הכמים אל לחש הכמים אל? וכן ויבין תנא איקרי — בתמיה. משה הוא: כל לכך יקר התבואה רוחא מכאן, שיתננה כאן באותו מקום כדי שיקר תנא? ולחרויה אינו חושש? או דאי אין ליה פסידא גדולה מן שטרוד ואוכל לאינו מוריה ויהי דריו לביטוי: אין מוסיפו על המדות שתות, כי פחות משתות, כדן שירייה התנא פורחא קרא אנשה — דאמר מוסיפין שתות, והלבך תמוה להוסיף שתות — דלא חיל קרא אתנא אם יעשה בתוספת ולא ורייה. ומיהו, יותר משתות אין מוסיפין, משום פסידא דתרנא, שהרי אל החירי הכתוב. וכן נראה הטעם בעינינו. השקל — סלע. עשרים גרה — מנות קטנות. שיש מן חמשה בריה. עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל — שלש חשבונות הללו ביחד — המנהג יהיה לכם. ויש לומר: דיש מקומות שהמנהג מביעה עשר סלעים, ויש עשרים סלעים, ויש חמשה ועשרים, לכך נאמר שלש המנים הללו — המנהג של קודש יהיה לכם.

במקדש נמי לגזור — אף על פי שהיו צריכין למדוד שלישית היין לאיל, ורביעית לכבש — יכול היה למדוד בלוגין: לחצי חקב ששה לוגין, לשלישית היין ארבעה לוגין, לרביעית שלשה לוגין. **והשקל** עשרים גרה — תימנה: הוא עשרים וארבע גרה, והי גרה היו מזה, בתרגומו "עשרים גרה" — עשרין גרין (שטיינזולץ) — ויש מעה כסף דינר היו עשרים וארבע ואומרו רבינו הם: רבימי חמשים הוסיפו שתות על הסלע. דמעיקרא לא היה רק עשרים גרה, והוסיפו עליו ארבע גרה. ולרבינו יצחק נראה: דחוקאל הוסיף ארבע גרה על הסלע. ועלולם מנהג של חול עשרים וחמשה סלעים, ועל קודש עשרים, אלא שבחלתה היה השקל עשרים עליו ארבע גרה. והכי קאמר קרא: והשקל שהיה חתלה עשרים גרה, ומאתום שקלים יהיה לכם מונה: עשרים שקלים. חמשה ועשרים שקלים, ושמה חמשה שקל — והיינו ששים שקלים ביו הכל. ולא אייזר בשקלים שניתוספו, שמאותם לא היה המנהג אלא משום כפלים של חול, ששקלים שחזרו קודם שחיוסוף. והא דנקט ארץ חשבונו וזו רצה לכלול ששים שקלים יחד — אומרו רבינו הם: לפי שהיה לוק משקלות, אחת — שליש מנה של קודש, ואחת — מנה של היסט, ואחת — של רביע מנה של קודש. כמו שתרנום יתנון: וזמלע עשרין עיקר, תלתות מנאי עשרים סלעים, מנא דכספא עשרים וחמשה סלעים. ברביעי טאה חמשה עשר סלעים, כלוהו שתיין, מנא רבא דקודשא יתא לכון. ולפרושי רבינו יצחק קשיא. דאין התרגום משיעו כדבריו. שאם יפרש "תלתות מנאי" — ההשתא יהיו עשרים סלעים מקומדס — אם כן כמו כן יפרש "מנא דכספא" של חול של עכשיו היו עשרים וחמשה סלעים של קודם לכן, וחי אינו, דריו סלעים של קודם לכן. ורשי' פרש פיורוש יחזקאל: ד'מנא דכספא עשרים וחמשה סלעים — יחזקאל כשבא של חול שהיה קודם. משמע שרצה לומר כפרשות רבינו יצחק, ששנתנה מנה של חול. ושקיא: ולמה ליה לנתיקט מנה של קודם, כיון ששינו אותה דאם לא היה אותן שלשה משקלות באותה שנה — היה לו לכלול ששים שקלים יחד והרב רבינו משולם אומר: דנקט ארץ חשבונו זה כנגד ברכת כהנים. "בייברך" יש תמש עשרה, "בייאר" עשרים, "בייאש" עשרים וחמשה, ושמא ממרש הוא קרא. ויש ליהן טעם, שלפי שמתחברין ישראל בנתינת שקלים עשה יחזקאל ארץ שקלים.

בב

בך אין מוציאין לסוריא - פירש הקונטרס: משום דקסבר כבוש יחיד לא שמיא כבוש. ואף על גב דלמאן דאמר שמיא כבוש מצנינו שהחמירו בארץ ישראל יותר מבסוריא, כדאמרין בפרק קמא דביטוי (ד, א): המוכר עבדו לסוריא - ממוכר לחוצה לארץ, אף על גב דקסבר שמיא כבוש, דכונתה התם. מכל מקום נראה לרבינו משמש

מנה מאתן וארבעין הוו - בתמיה, וכי הוי המנה ששים שקלים, דהיינו מאתן וארבעין דיתר? שהשקל ארבעה דינר. והא קיימא לן: מנה עשרים והמשה סלעים, דהיינו מנה זוהי, כדאמרין (כתובות י, א) לבלותה מאתים ולא למנה מנה. כפול - חמישים שקלים, והמשה שקלים המיותרין וכן תוספת שותות והוספה על מנה של חול, המשה סלעים

על עשרים והמשה, דהיינו שלשים סלעים. וכשאתה כופל - את של קודש יהי ועל שקליו, ושבע מינה מוסיפין על המדות - המטבעות, וליכא איסורא משום רווחא דתגר דלא מריח מיד, דאקריא בעלמא הוא שלא ישמע התגר, ובמידה דלא כתיב לא חשו, שהרי הכל ידעו שהוספו שותות, ולא יבאו לטעות ומהו, אן מוסיפין יותר משותות, דאיתא פסיא דתגר, והכתוב לא תחיר. והאי "ואין מוסיפין" - פירוש בעלמא, ואינו מחשבון "שמע מינה תלת", אלא פירוש הוא, דאף על גב דשמע מינה דמוסיפין, אסור להוסיף יותר משותות, בדמפרש לקמיה, דהיינו תוספת - שתותא מלבד הוא, על המשה שקלים הוסיפו שש בעלמא. כגון על חמישים שקלים דהיינו חמש פעמים עשרה, הוסיפו עד עשרה יהי ששים.

אבל שתותא מלגיו והו שתחלוק את החמישים בששה חלקים, ומגיע לכל חלק ששנה שקלים דינר, הוסיף אחד משה חלקים שבתוך החמישים על החמישים, והאי חמישים וששנה סלעים דינר. ושבע מינה שתותא מלבד - מוסיפין, וכל שכן פחות. ובלבד שישרו מדות הראשונות. אבל טפי - אין מוסיפין, משום פסיא דתגר. כייילא - מדה. תלתא קפיי - שתשעה לוגין, דקפיוא הוא קב חסר לוג, דהיינו שלשה לוגין, כדאמר במסכת שבת (קג, א) דחק קפיוא בקבא. יתר משותות - וזה נוסף על חצי תרקב שלישי, דחצי תרקב קפיוא קב וחצי, שון ששה לוגין, ואית דמפרשי: דהיינו כ' לוג, תלתא קפיי - שלשה לוגין, דהוה ליה תוספת שליש על חצי קב לדעיל, דהיינו שני לוגין.

והאמר שמואל בו' - הכי נמי הוא מצי לאקשויה: והא אתי למטיעי בקב, שהווא יתר רביעי ולישנא קמא נמי - הא אתי למטיעי בתרקב דהוי שנים עשר לוגין, וטעי איניש בריבא. אבל משום דאמר שמואל בהדיא פקיר מינה, אבל ההיא פירבא - ממכללא דברייתא שמעין לה. אלא כייילא דחרא מתקנינא - שאן בעיר האת מדה אחת דליהו תוספת, ולא יכא ליהי הפסד תגר, וגם לא לטעות בריבועא. שאן בעיר האת לא חצי

תרקב דליהו מוסף עליו שליש, ולא תרקב דליהו פחות רביעי, דליהו למטיעי (כן נראה בעיני). ולא קבלוה - אף על פי שאן בעיר האת תרקב וחצי תרקב. הווי פסא - לשון מדה הוא באותו המלכות. ואית דגרס "זו פסא" - כלומר, עתה רב פסא. ולא נהירא, דאינו לשון גמרא. אוצרי פירות - שקונין בשוק לצארם למכור ביוקר, וגורמינן שמוינין השער, ואיתא הפסד עניי. ונראה לי בדער שרובה ישראל מיירי. מפקיעין שעייים - מוסיפין על השער. מתי יעבור החדש ונשכיהו שבת - כלומר נמוכר ביוקר לחסך חרש, אחר ימות הגורן. והיינו מפקיעי שעייים, שדלדש לא מיקרי אוצרי פירות. והושבת ונפתחה בר - כלומר, מנה הגיע שנת השמטה ונפתחה שנתו בר. דהיינו אוצרי פירות. לקמיה - היינו מקטיני איפה. להגדיל שקל - נראה לי דהיינו מלוה ברבית, שמגדיל שקלו על ידי הלואת רבית. דאי משום להגדיל שקל ממש - ממקטיני איפה שמעת לה, ומימאני מרמז" שמעת נמי אונאת מכללות. ובתיב - בהרי"ה "ושבע ה' בגאון יעקב" וגו'. בנזן שבתא אוצר פירי - כדי למכור לעניים ביוקר. אבל כגון דאצר פירי בשעת הול ומוכרין בוול לעניים בשעת היוקר, כדלקמן, אף על פי שגורם יוקר השער - מותר בתרעא חרפא - בשעת המוקדם, דהיינו בשעת חרפא - בוול, כדי שמכרו גם הכל, וידולו השער כל השנה. שמואל - מאמר הוא לפירי של שותותו, ומובין להו בתרעא אפלא - בעת היוקר, בתרעא דתופח - בשעת הול. מיהו, כן השוק לא היה מאצר בשעת הגורן, דמכל מקום מוקיר השער קצת. ויצא שכרו בהפסדו, כן נראה בעיני. ומיהו איסור ממש ליכא. נבא דאבא מדברא - טובים מעשה האב ממעשה הבן.

שהאב גורם מתחלה שלא יוקר השער, דכין דרווח הולקש שדער - רווח ענד כל השנה. אבל מהזוקר השער - אינו יכול להודולו מחרה. את בתו - מה שמלקט משהותו. ולישנא מעליא נקטו - כלומר: אותו מעט שנתו על הקודש ברוך הוא. ואין איסור אלא שלא יוקח מן השוק על מנת לאצור, ומיהו מותר לפרנסת ביתו יכול לקנות אם אין לו משהותו. ולא כיבש משלו, ומיהו, ישיר לעצמו כדי ההוצאת לשנה. לאצור פירות - שלש שנים. לקנות בשתיים לתופח - שש שנים. ושבעית ומשמית למכור לעולם, כן פומרו בשבעית ומשמית ברעב, דהא מפירות ומשמית לא אכלי עד תוך השנה. לפונא פוק אצר בו' - ובארץ ישראל היה, וסבירא ליה: קדושה ראשונה קדושה לשעתה וקדושה לתעיד לבא, ובמאן דאמר במגילה (י, א): שמעתי שמקריבין אף על פי שאן בית. מפני שפמקט בו' - דנכנס יין יצא טור. לבוריא - דבכשו יחיד לא שמיא כבוש.

מזהירפריא

מנה? מאתן וארבעין הווי אלא שמע מינה תלת; שמע מינה: מנה של קדש כפול היה, ושמע מינה: מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משותות, ושמע מינה: שתותא מלבד. רב פפא בר שמואל תפין פייילא בר תלתא קפיי. אמרו ליה, והא אמר שמואל: אין מוסיפין על המדות יותר משותות - אמר להו: אןא פייילא דחרא תקיני. שרייה לפומבדיתא ולא קבלוה, שרייה לפאפוניא וקבלוה, וקרו ליה רוז פפא. (ס'קין) אוצרי פירות אן אוצרין ואין מוציאין ואין משתכרין פעמים בביצים מתרעא ולא מוציאין. תנו רבנן: אוצרי פירות, ומלוו ברבית, ומקטיני איפה, ומפקיעי שעירים - עליהו קתוב אומר: "לאמר מתי יעבר החרש ונשכיהו שכר והשבת ונפתחה בר, להקמין איפה ולהגדיל שקל ועלות מאוני מרמזה", וכתבי: "ושבע ה' בגאון יעקב אם אישכח לגצח כל מעשיהם". אוצרי פירות - כגון זמא? אמר רבי יוחנן: כגון שבתא אצר פירות. אבוא דשמואל מובין להו לפירי בתרעא חרפא בתרעא חרפא, שמואל בריה משהו לפירי ומובין להו בתרעא אפלא בתרעא חרפא. שלחו מתם: טבא דאבא מדברא. מאי מעמא? תרעא דרווח - רווח. אמר רבי: עושה אדם את קבו אוצרי.

תניא נמי הכי: אין אוצרין פירות דברים שיש בהן חיי נפש, כגון: יינות, שמנין וסלתות. אבל תבלין, כמון ופקפלין - מותר; במה דברים אמורים - בלוקמן קב השוק, אבל בככונים מושלו - מותר. ומותר לאדם לאצור פירות בארץ ישראל שלש שנים: ערב שבעית, ושבעית, ומוצאי שבעית; ובשני בנזרת - אפילו קב הרובין לא יאצור, מפני שמכנסים מארה בשערים. אמר ליה רבי יוסי ברבי חנינא לפונא שמעיה: פוק אצר לי פירי שלש שנים: ערב שבעית, ושבעית, ומוצאי שבעית. תנו רבנן: אין מוציאין פירות מארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש, כגון: יינות, שמנים וסלתות; רבי יוחנן דהודה בן בתירא מתיר ביוין, מפני ששמעט את התפילה. ורבא שאין מוציאין מארץ לחוץ לארץ, קד אין מוציאין מארץ ישראל לסוריא; ורבי מתיר

השוק, אבל בככונים מושלו - מותר. ומותר לאדם לאצור פירות בארץ ישראל שלש שנים: ערב שבעית, ושבעית, ומוצאי שבעית; ובשני בנזרת - אפילו קב הרובין לא יאצור, מפני שמכנסים מארה בשערים. אמר ליה רבי יוסי ברבי חנינא לפונא שמעיה: פוק אצר לי פירי שלש שנים: ערב שבעית, ושבעית, ומוצאי שבעית. תנו רבנן: אין מוציאין פירות מארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש, כגון: יינות, שמנים וסלתות; רבי יוחנן דהודה בן בתירא מתיר ביוין, מפני ששמעט את התפילה. ורבא שאין מוציאין מארץ לחוץ לארץ, קד אין מוציאין מארץ ישראל לסוריא; ורבי מתיר

השוק, אבל בככונים מושלו - מותר. ומותר לאדם לאצור פירות בארץ ישראל שלש שנים: ערב שבעית, ושבעית, ומוצאי שבעית; ובשני בנזרת - אפילו קב הרובין לא יאצור, מפני שמכנסים מארה בשערים. אמר ליה רבי יוסי ברבי חנינא לפונא שמעיה: פוק אצר לי פירי שלש שנים: ערב שבעית, ושבעית, ומוצאי שבעית. תנו רבנן: אין מוציאין פירות מארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש, כגון: יינות, שמנים וסלתות; רבי יוחנן דהודה בן בתירא מתיר ביוין, מפני ששמעט את התפילה. ורבא שאין מוציאין מארץ לחוץ לארץ, קד אין מוציאין מארץ ישראל לסוריא; ורבי מתיר

השוק, אבל בככונים מושלו - מותר. ומותר לאדם לאצור פירות בארץ ישראל שלש שנים: ערב שבעית, ושבעית, ומוצאי שבעית; ובשני בנזרת - אפילו קב הרובין לא יאצור, מפני שמכנסים מארה בשערים. אמר ליה רבי יוסי ברבי חנינא לפונא שמעיה: פוק אצר לי פירי שלש שנים: ערב שבעית, ושבעית, ומוצאי שבעית. תנו רבנן: אין מוציאין פירות מארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש, כגון: יינות, שמנים וסלתות; רבי יוחנן דהודה בן בתירא מתיר ביוין, מפני ששמעט את התפילה. ורבא שאין מוציאין מארץ לחוץ לארץ, קד אין מוציאין מארץ ישראל לסוריא; ורבי מתיר

השוק, אבל בככונים מושלו - מותר. ומותר לאדם לאצור פירות בארץ ישראל שלש שנים: ערב שבעית, ושבעית, ומוצאי שבעית; ובשני בנזרת - אפילו קב הרובין לא יאצור, מפני שמכנסים מארה בשערים. אמר ליה רבי יוסי ברבי חנינא לפונא שמעיה: פוק אצר לי פירי שלש שנים: ערב שבעית, ושבעית, ומוצאי שבעית. תנו רבנן: אין מוציאין פירות מארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש, כגון: יינות, שמנים וסלתות; רבי יוחנן דהודה בן בתירא מתיר ביוין, מפני ששמעט את התפילה. ורבא שאין מוציאין מארץ לחוץ לארץ, קד אין מוציאין מארץ ישראל לסוריא; ורבי מתיר

מהפרכיא — אחרונה של ארץ ישראל, להפרכיא ראשונה של טוריא. דמיון דסמוכים כל כך — מותרין. אין משתברין — לקנות יין ושמן וסלתות מבעל הבית למכור בשוק, אלא בעל הבית עצמו ימכור לצריכין כמו שימכור לתבונה. ומידה, לקנות חטין ולעשות פת — מותר. וכדין דאיכא טירחא — שרי, אבל למכור הדבר בעין, כמו שקונה אותה מבעל הבית — אסור, דהא בעל הבית נמי מצו

חד אמר על חד תרי — ואם תאמר: מאי אידיא בביצים? אפילו שאר דברים נדי, כדאמרין (בבא בתרא א. ז. א): המשתכר אל ישתכר יותר משתות ותיצין רבינו יצחק בן מרדכי: דמיידי אפילו טרה. דהיכא דאיכא טירחא יכול להשתכר יותר משתות, כדאמרין ב"המפקדי" (בבא מציעא מ, ג): איכא טירחא דרמי בהנייתא. ולרבינו קושטין בן אברהם השוק, אלא מחרגולות שבביתו. דכי האי גונא בשאר דברים שרי.

אימתא

בזמן שאינו מוצא ליקח כן — תימיה: אם אינו מוצא ליקח, אפילו אלף סאה בסלע מה יעשה, כיון שאינו מוצא ליקח?

הדרן עלך המוכר את הספינה

תנו רבנן: אין משתכרים בארץ ישראל בדרגים שיש בהן חיי נפש, כגון: יונות, שמינים וסלתות. אמרו עליו על רבי אלעזר בן עזריה, שהיה משתכר ביון ושמון, ביון — סכר לה כרבי יהודה, בשמן — באתריה דרבי אלעזר בן עזריה שכיח מישיחא. תנו רבנן: אין משתכרין פעמים בביצים. אמר מרי בר מרי: פליגי בה רב ושמואל, חד אמר: על חד תרי, וחד אמר: תנן לתנא. תנו רבנן: מתרעין על פרקמטיא ואפילו בשבת. אמר רבי יוחנן: כגון פלי פשתן כבדל, ויון ושמון בארץ ישראל. אמר רב יוסף: והוא, דזיל וקם עשרה בשיתא. תנו רבנן: אין יוצאין מארץ לחוץ לארץ — אלא אם בן עמדו סאתים בסלע. אמר רבי שמעון: אימתא? בזמן שאינו מוצא ליקח, אבל בזמן שמוצא ליקח, אפילו עמדה סאה בסלע — לא יצא. וכן היה רבי שמעון בן יוחאי אומר: אלמליך, מחלוץ וכליון, גדולי הדור היו ופרנסים הדור היו, ובפני מה נענשו? מפני שציצאו מארץ לחוצה לארץ, שצאמרו: "ותהם פל העיר עליהן ותאמרנה הוואת נעמו". מאי "הוואת נעמו"? אמר רבי יצחק, אמרו: יותהם נעמי שציצאת מארץ לחוץ מה עלתה לה? ואמר רבי יצחק: אותו היום שפאת רות המואביה לארץ ישראל, מתה אשתו של בעו. ותיינו דאמרי אינשי: עד דלא שכיב שיכבא — קיימא מנו בייתיה. אמר רב רבא בר רב הונא אמר רב: אבצין זה בעו. מאי קא משמע לך? כי אידיך דרבה בר רב הונא, דאמר רבה בר רב הונא אמר רב: מאה געשרים משתאות עשה בעו לכניו, שצאמרו: "ויהי לו שלשים כנים, ושלשים בנות שלח החוצה שני משתאות: אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו. ובכילין לא יזמן את מנוח, אמר: כדנא עקרה כמאי פרעא לי? תאנא: וכילין מתו כתיבין. ותיינו דאמרי אינשי: כתיב דילדת שיתין, שיתין למה ליה? איכפל ואוליד חד דמשתיתין וריו. (סימן: מלך אברהם עשר שנים שנפטר בתנשא לברו). אמר רב חנן בר רבא אמר רב: אלמליך, ושלמון, ופלוגי אלמוני, ואבי נעמי פולין בני נחשוץ בן עמינדב הן. מאי קא משמע לך? שאפילו מי שיש לו זכות אבות, אינה עומדת לו בשעה שיוצא מארץ לחוצה לארץ. ואמר רב חנן בר רבא אמר רב: אמיה דאברהם — אמתלאי בת פרבו, אמיה דהקן — אמתלאי בת עורכתה, וסימניך: טמא טמא, טהור טהור. אמיה דרודן — נצבת בת עדאל שמה, אמיה דשמשון — צלפונית, ואחתיה — נשיין. למאי נפקא מינה? לתשובת המינים. ואמר רב חנן בר רבא אמר רב: עשר שנים נהפשו אברהם אבינו, שלש בכותא ושבע בקרדו; ורב דימי מנהרדעא מתני איפכא. אמר רב הסדא: עירבא זעירא דכותא זהו אבי פרשדים. ואמר רב חנן בר רבא אמר רב: אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו כל גדולי אמות העולם בשורה ואמרו: אוי לו לעולם שאבד

מבין ליה בלא טורה. כבר ליה כרבי יהודה בן בתריא — הלאי שיוקיר, ויה יקנו ממנו. פעמים — לקניה מותר. בביצים — נראה לי משום דביצים אין בהם חיי נפש כל כך, וגם טורח מרובה. וריח מוטע הוא לעני המכור בעיירות לקנות ביצים, ולכך התייר לו להשתכר יותר משתות. על חד תרי — מה שלקח דריב לא ימכור בשני דגרים. תנן לתנא — אלא תנן ראשון ימכור לצריכין, אבל לא לתנא אתה. דיש כאן ריח שתי פעמים — לתנן ראשון ולתנן שני, ומקורן יותר מדי. מאי בלא טורה דברים — מותר, שאם יוקד זה — ימצא אחרים שימכרו בול. מתרעין — בתפלה. על פרקמטיא שהוולה הבגדים טובים שהחלו, אין כאן הפסד לעניתי אם יוקרה. והוא דול — כל כך דקים עשרה בגדים בדמי שיתא, שהחלו קרוב למחצת. אין יוצאין כו' — שנפלקע עצמו מן המנוח. מתה אשתו של בעו — לאשמעינן אהא שקרישן ברך הוא מקדים פרוחא למכא. ויש לו לאדם לבטח בחקדושו ברוך הוא. עד דלא שכיב שיכבא — קודם שימות המת. קיימא מנו בייתיה — עומד ומזומן כבר המנוחה על ביתו ועמד במקומו. אבצין — השופטים הוא, כספר שופטים. מאי קא שמעו לך — מה ריחש של דבר, ומה אנו למידין שום מצאה כמאן? כדרכה בר כל חותא כו' — דקאמר שכל בניו וילדי אבן מנו בחייו. ומדקאמר אבן לו בועה, וכתבן בבעוה שנשא רות ואף על פי שהיו לו עדיין בנים הרבה. אשמעינן (במזות ס, ב) שאם ישא אדם אשה בבחרותו של אשה בקדוהו, כמו שעשה אבן דדיינו בועה, לפי שהיה ריא טמא מיומא בינן מאשתו ראשונה בחייה, ולא יהיה לו זכר. וכתבי "בבבך זרע (את) זרעך ולעב אל תנן ידך" (קללת ירא), ודברא נעך דרשנין ליה וכתבדשי קרא טעמא: כי איני יודע אי זה יכשר הוא או זה? וגו'. אבל אי לא אמר לך אבן זה בעו — היה אמרין אבן לא נשא אשה אחרת, ובעוה נמי מעולם לא היו לו אשה ונבים עד שלקח רות. מאה געשרים משתאות — לששים בנים ובנות. לכל אחד

שתי מקורות — טעדת אירוסין, שהיא מצוה כדאינא בפסחים (מט, א), וטעדת נשואין. כל שבעת ימי המשתה קרי טעדה אחת. יש לשנות אחרים, ואין בהן ממש. כדנא עקרה — פרדה עקרה. כמאי פרעא לי? — אין לו בנים שיומין לו לטעדתה. וכולין מתו — ולא גרס 'תנא', ומסקנא דמלתא דרבה בר רב הונא היא, ודכי היה קום להו. כתיב דילדת שיתין — שסופן בלידתה. איכפל — ונסיב אשה אחרת. ואוליד חד דמשתיתין וריו — והיינו עובד, שהוליד בועה מרות, ויצא ממנו דוד מלך ישראל. ואיכא דפתרי ליה בשמשון, דרוי משיתין דאבנן, ולא נהירא כלל. ושלמון — אבי בועה, כדכתיב 'ושלמון הוליד את בועה'. ופלוגי אלמוני — משמע ליה שם הגואל, כדכתיב 'סורה שבה פה פלוגי אלמוני'. בני נחשון — כדכתיב 'ונחשון הוליד את שלמון ושלמון הוליד' וגו'. וכות אבות — אלמליך בן נחשון, שהיה נשיא חסדי. אימיה דאברהם כו' — לפי שאמתו של יצחק ועקב הוזכרו, צריכין אנו לידע שם אם אברהם. ואגב גררא נקט אימיה דהקן, לפי שמתותיקן שוין. כרנבו — קרים מצאן — טהורין הן, ואברהם טהור. עורב — טמא הוא, והקן נמי טמא היה. אימיה דרודן — לפי שכל אמהות של מלכים כתובות בניאבים, הוצרך לפרש גם אם דוד. אימיה דשמשון — דאיירי בה קרא טובא, וכתבי נמי 'לאביו ולאמו לא הגיד' הוצרך לפרש שכל הדברים האלו שואלין המינים: מה טעם אין אנו יודעין שמתה? ואחתיה נשיין — כך שמה. ואגב גררא דאימיה נסבה. לתשובת המינים — ששואלך לנו יותר באלו ממינים אחרות, כדפרשית טעמא. ואנו משיבין לך, שמסרו לנו דנביאים בעל פה. נחבש — שהבש נמרו. וראבדה רותא, דחרר אביו חבשו בשביל שהיה מאבד צלמיו. כותא וקרדו — מקומות הן, וכל לו להודיע חיבתו של אברהם איבנו. עירבא — עירא — כך שמו. ודוד רותי כשדים שהושלך שם אברהם איבנו. וצומא עריך לברך "ברוך שעשה טים לאבותינו במקום הזה", כדתנן ב"הרות" (ברכות נד, א).

מנהגו

המוכר פירות. זרעוני גינה שאינם נאכלים חייב באחריותן - תימה: אמאי חייב באחריותן? לימה ליה: מה שלא צמחו - לפי שלא זרעתי אותם בזמן שהיו ראויים לזריעה דהכי אמרינן ב"המובקל" (בבא מציעא ק"ב, ד); דתנן: המקבל עלה מחבירו, ואכלה חוב או נשרפה, אם מכת מרינה (והיא) - חובלין לו מן הזרעים, וכאשר עירי ריש לקיש ואכלה חוב או נשרפה, אם מכת מרינה (והיא) - חובלין לו מן הזרעים, וכאשר עירי ריש לקיש

המוכר פירות לחבירו וזרעו ולא צמחו, ואפילו זרע פשתן - אינו חייב באחריותו; רבן שמעון בן גמליאל אומר: זרעוני גינה שאינן נאכלין - חייב באחריותו. גמרא איתמר: המוכר שור לחבירו, ונמצא נגחן - רב אמר: הרי זה מקח מעות, ושמאלא אמר: יכול לומר לו לשחיתה מכרתיו לך. וליחוי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא, אי לרדיא - לרדיא - גבנברא דזבין להכי ולהכי. וליחוי דמי הכי נניהו - לא צריך, דאיירק בישורא וקם ברמי רדיא. - אי הכי, למאי נפקא מיהת? - נפקא מיהת למרחא. - הכי דמי?
 א

המוכר פירות לחבירו וזרעו ולא צמחו, ואפילו זרע פשתן - אינו חייב באחריותו; רבן שמעון בן גמליאל אומר: זרעוני גינה שאינן נאכלין - חייב באחריותו. גמרא איתמר: המוכר שור לחבירו, ונמצא נגחן - רב אמר: הרי זה מקח מעות, ושמאלא אמר: יכול לומר לו לשחיתה מכרתיו לך. וליחוי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא, אי לרדיא - לרדיא - גבנברא דזבין להכי ולהכי. וליחוי דמי הכי נניהו - לא צריך, דאיירק בישורא וקם ברמי רדיא. - אי הכי, למאי נפקא מיהת? - נפקא מיהת למרחא. - הכי דמי?

המוכר פירות לחבירו וזרעו ולא צמחו, ואפילו זרע פשתן - אינו חייב באחריותו; רבן שמעון בן גמליאל אומר: זרעוני גינה שאינן נאכלין - חייב באחריותו. גמרא איתמר: המוכר שור לחבירו, ונמצא נגחן - רב אמר: הרי זה מקח מעות, ושמאלא אמר: יכול לומר לו לשחיתה מכרתיו לך. וליחוי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא, אי לרדיא - לרדיא - גבנברא דזבין להכי ולהכי. וליחוי דמי הכי נניהו - לא צריך, דאיירק בישורא וקם ברמי רדיא. - אי הכי, למאי נפקא מיהת? - נפקא מיהת למרחא. - הכי דמי?
 א

המוכר פירות לחבירו וזרעו ולא צמחו, ואפילו זרע פשתן - אינו חייב באחריותו; רבן שמעון בן גמליאל אומר: זרעוני גינה שאינן נאכלין - חייב באחריותו. גמרא איתמר: המוכר שור לחבירו, ונמצא נגחן - רב אמר: הרי זה מקח מעות, ושמאלא אמר: יכול לומר לו לשחיתה מכרתיו לך. וליחוי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא, אי לרדיא - לרדיא - גבנברא דזבין להכי ולהכי. וליחוי דמי הכי נניהו - לא צריך, דאיירק בישורא וקם ברמי רדיא. - אי הכי, למאי נפקא מיהת? - נפקא מיהת למרחא. - הכי דמי?

המוכר פירות לחבירו וזרעו ולא צמחו, ואפילו זרע פשתן - אינו חייב באחריותו; רבן שמעון בן גמליאל אומר: זרעוני גינה שאינן נאכלין - חייב באחריותו. גמרא איתמר: המוכר שור לחבירו, ונמצא נגחן - רב אמר: הרי זה מקח מעות, ושמאלא אמר: יכול לומר לו לשחיתה מכרתיו לך. וליחוי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא, אי לרדיא - לרדיא - גבנברא דזבין להכי ולהכי. וליחוי דמי הכי נניהו - לא צריך, דאיירק בישורא וקם ברמי רדיא. - אי הכי, למאי נפקא מיהת? - נפקא מיהת למרחא. - הכי דמי?
 א

המוכר פירות לחבירו וזרעו ולא צמחו, ואפילו זרע פשתן - אינו חייב באחריותו; רבן שמעון בן גמליאל אומר: זרעוני גינה שאינן נאכלין - חייב באחריותו. גמרא איתמר: המוכר שור לחבירו, ונמצא נגחן - רב אמר: הרי זה מקח מעות, ושמאלא אמר: יכול לומר לו לשחיתה מכרתיו לך. וליחוי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא, אי לרדיא - לרדיא - גבנברא דזבין להכי ולהכי. וליחוי דמי הכי נניהו - לא צריך, דאיירק בישורא וקם ברמי רדיא. - אי הכי, למאי נפקא מיהת? - נפקא מיהת למרחא. - הכי דמי?

משנה המוכר פירות - סתם, ולא פירש אם לזריעה אם לאכילה. וזרעו - הלוקח. ולא צמחו - לא במעיא פירות, דאיכא דובין לזריעה ואיכא דובין לאכילה. ומצי למימר לאכילה מכרתיו לך, ואין כאן מקח טעות כלל. אלא אפילו זרע פשתן, דרוב הפשתן נתקם בעולם - לזריעה קונין אותו. רבין דאיכא דובין נמי לאכילה, כדאמרין (גדרים מט, א): ולויבא דכיתא לכותחא - אינו חייב באחריותו, זמצי לזמיר: לאכילה מכרתיו לך. בדמנמוא אלא זולתין בחר רובא, כדשמאל בגמרא. ודוקא זרע פשתן, משום דחזי לאכילה אבל זרעוני גינה, כגון זרע כרוב וקפולטו, שאינו נאכל כלל - חייב באחריותו, שרובן שמעון בן גמליאל אומר: זרעוני חזי, הכי מפרש בגמרא. חייב באחריותו - דהוי מקח טעות. והרי הוא כעצים של זית ונמצא של שקמה, יין ונמצא זומין, דהוי מקח טעות. וכל שכן כבאן, דהתם מיהא איכא דנחיא איה חבבי ואיכא דנחיא איה חבי, אבל דנחיא כיון דלאכילה לא חזי לזריעה לא חזו - אין לו תקנה אלא להסקה. ואפילו דמי עצים לא ישלם לו לוקח, דהא לא נהנה בהם כלום, וגם שלא בהן יד נדחתיה באחריותו, וכמי שאמר לו מוכר: "לך זרע אותם" דמי, דהוי לזרע וזביניהו. **גמרא איתמר** - לקמן פריך עלה ממתניתין, הלכך נקט לה הכא. ונמצא שהיה נגחן - קודם מכירה. ואין ראוי אלא לשחיתה. מקח טעות כיון ונמצא זומין, ודחדי זוי. כדמפרש טעמא לקמיה: דרובא לרדיא זבני. יכול לומר לו כי - בדמנמוא לא זולתין בחר רובא. אלא אחר טענה טובה. ולחייב מכרתיו לך - דהא איכא דובין לשחיתה, ורובא לאו כלום הוא. והוה ליה כי פלגא ופלגא, והמוציא מחבירו עליו הראיה. ואפילו לסומכוס דאמר בפרק "שור שבגז": מנמן המוטל בספק - חולקין. וקיימאן לו כוותיה, דסתם לו תנא התם כוותיה - הני מצי גזי שור שנגח את הפרה ונמצא עוברא בצידה, ואין יודע ליתן חזי הייא היה מועטה, אם ילדה קודם נגיחה או אחר כך, ואפילו טעין חד מנייהו טענת ברי ואיך טענת שמא, כדאמרין התם. וכמו סבא ויבם בבבסי ספק, בפרק "החולין" (יבמות ל"א, א), דקיימאן לו חולקין, משום דאין יודע אם בן תשע לראשון וירשנו זקנו, או בן שבע לאחרון ובנו של יבם הוא. אבל הכא שור יודעין אי הייא היה המנשה - הוי חזי מוכר לו תנא סתם ונתגלה דבר שהיה נגחן קודם לכן - הכא מודה סומכוס דלא הוי מוכר לו המוטל בספק, אלא זולתין בחר הוה ליה לזמיר: לרדיא קבעינא ליה. ומדלא פירש - הפסיד. הכי דמי ליון ונמצא זומין (בבא בתרא א"ב, א) ודחת יין קתבע לזמיר המוכר בהדיא. וכן רוסנין: וליחוי אי גברא דזבין לרדיא לרדיא אי - הוה חייב דובין נכסתא לנכסתא - כלומר, היכי דמי דפליגי רב ושמאלא: ליחוי, אי האי גברא עובד אדמוה וואו חזי טבה, ורגיל לקנות שוריים להרישה, ובגון שהיו מכירין זה את זה - דהוי לרדיא זבין, ואפילו לשמואל יהוין מקח טעות. וכוון שמכירין זה את זה - הרי כאילו פירש לו מוכר לי שור להרישה, דמי למוכר זרעוני גינה שאינן נאכלין, דמסתמא חייב באחריותו. דובין לנכסתא - כגון טבה, שאינו עובד אדמוה. ופשטין: גבנברא דזבין להכי ולהכי - טבח ועובד אדמוה. דמי לרדיא - מיתדין הרבה על דמי שחיתה. וליחוי - אי דמי רדיא - לרדיא, אי דמי נכסתא - לנכסתא. חייב דובין להכי ולהכי, היה לנו לילך אחר הדמים, דמי: דהמים הדמים מיתדין, דהמים קונין בעשרים דינרים, ולשחיתה בעשרה דינרים. ונחוי, אי דמי רדיא יחב ליה דהיינו עשרים דינר - הדמים מודיעים לרדיא זבין, והרי זה מקח טעות, כמזכיר יין ונמצא זומין, ואמאי קאמר שמואל דיכול לשחיתה מוכרתיה? הא דמי לרדיא זבין, דהא אפילו לשחיתה זבין, כיון דדמי רדיא קביל מניה לזוקח - עקרוו טטל, דנתאנה יתר משתות, דהא לא חזי לרדיא, שהרי נמצא נגחן ואינו שור מוכר ליה דמי נכסתא ביה ליה - דהוי דלנכסתא זבין, ואף על פי ששוה עשרה דינרים בזמן שנתן - קאמר רב דהוי מקח טעות, ונפק מניה לטרחא כדלקמן, ואמאי לימא דהמים מודיעין דא אפילו לרבנן דאמרי בפרק "אליהו" (בבא בתרא ע"ב, א) דהמים רדיא - הני מילי גבי מוכר את הצמד לא מוכר את הבקר, וכדאוקיימאנו בדוכתא דקרי לצמד צמד ולבקר בקר, ואיכא נמי דקרי ליה לבקר צמד, דכיון דלאו כולי עלמא קרו ליה לבקר צמד - איכא למימר דהוי לוקח הוי מתנהו דקרי לבקר בקר, והלכך קאמר לו מוכר: צמדי מכרתיו לך ולא בקר, שהמוציא מחבירו עליו הראיה. והלכך על הלוקח להביא ראיה שהוא מותן הרגילין לקרות לבקר צמד, ומדלא פירש ראייה - מפסיד. אבל הכא, דהאי גברא זבין לרדיא ולשחיתה - מזדו רבנן דהדמים מודיעים, דכיון דדמינן בריא בהאי לוקח - דרגיל לקנות לרדיא, וגם הזמין מודיעין - והכי דהמים ראייה, דכי האי גונא נמי אמרינן התם. היכי דמי אי דקרו ליה לצמד צמד בו, אלא דקרו ליה נמי לבקר צמד - כולה זבין ליה. אלמא, היכא דכל בני העיר קורין לבקר צמד, אף על פי שקורין לו לפעמים בקר - אמרינן דכוליה זבין, דכיון דידעין ביה בהאי לוקח שרגיל לקרות נמי לבקר צמד כשאר בני העיר, וגם הדמים מודיעין דבקר עם צמד זבין, הלכך אמרי רבנן דהדמים ראייה. והכא נמי, כיון דהאי גברא זבין לרדיא ולשחיתה, והדמים מודיעין לרדיא זבין - דהוי כיון דאיכא מילתא דמוכחא - הדמים ראייה. יפה נראה בעיני. דאיירק בישורא בו' - ולכיכא השור מודיעין, ואיכא דגרסי: דול רדיא וקם כי בישורא, דהיינו חז. וכני: גמרא: למאי נפקא מיהת - פלוגתא דרב ושמאלא, רמי שנתו יפה מה שנתו בו? לשרחא - וכלפי אמר רב הרי זה מקח טעות, ויחזיר לו המוכר דמיו.

א דליבא לאישתלומי מינה — אומר רבינו יצחק: דשפר גרס 'אי דלינתו להנהו וזוי'. ומה שהקשה רבינו שמאלל הוא דבבא קמא (ט, א) — לאו פירכא היא, דמצינא למימר דקיימא לן כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע, דאית להו התם (ו, ב) דכל מילי מיטב הוא, אפילו אית ליה וזי' — דיוב ליה אפילו סובין. ואף על גב דבעל חוב, אי את

א דליבא — מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה דמוכר, אמאי אומר רב הרי זה מקח טעות וחזירו השוה? ליעבב תרוא עעמז בוזי דאמר **א** ישיב כו' — מקרא נפקא לן בפרק קמא דבבא קמא (ט, א), דאמר רב הונא: אי כסף ישלם או מיטב שדחו. ואיתיהביה רב נחמן לרב הונא: "ישיב" — לרבות שהו חספ ומשנה: הבא כרימא בעסקין בבליתי ליה מעות מצויות. דלית ליה פשיטא מהו דתימא: אמרתינן ול טרד חבין ואייזי ליה, קא שמעע כן.

שוחרך — דאיש אשר אתה נושה בו. פארז — סובין, שוחרותן. רבא צבימא דאבא — מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה. פירש רבינו חננאל: דשעתינן מינה דחיבא דאית ליה מעות ללוה — לא יכול לדחויי למלוה לאפרועי במשא רבבסי. הבא נכסיה, ולא רזיא דפרע ליה. ולא דמי למאן דלית ליה וזוי, דשיימי לה בי דינא מנכסיה, ויש מי שאומר: היבא דאיתנהו לזויי דמי רבי השור בענייניה, וצריכי עינן. כן פירש רבינו גונאל. ולא קטילא ליה וצביא וזויי. בתרא כלל, דמה לי הני מה לי אחריני? כדפרשישית מילתיה דרב הונא, דלא אמרתינן "ישיב" לרבות שיה סוף כה — אלא היבא דלית ליה וזוי, ורובא — דשוריי, דליא ובג באיסורא — כגון תשע חנויות מוכרות בשר שחטשה והאחת מוכרת בשר נבילה. דאמרתינן גמלא חך אחר הרוב. אל אוליגן בתר רובא באבא איתר המוזק, אם יש לו שום טענה. האשה שנתארמלה — וטענה: אבדתי כתובתי. אי נמי, במקום שאין כותבין כתובה. כדמפרש בתולתה נישאתי — ויש לו מאתיים. אלמנה נשאתיך — ואין לה מנה. שיצאה מביט אביה לבית בעלה, שכנסה לחופה. רבאשה פרוע בשוק בשעת כניסה לחופה, שכן דרך הנשואות בתולות. בתובתה מאתיים — ואף על פי שאין לה עדים מעידים על בתוליה, ואין יודעין אם נישאת בתולה או בעלה. בתובתה מנה — דהמוציא מחבירו עליו הראיה. רובו נשים — שבעולם, שנישאות לבעל — בתולות הן. אלא דואי אלמנות — או אוליגן בתר רובא, אלא אחר המוזק, כשמואל. וקשיא לרבי. ופליגי בי איבא קריים — שיצאה למימר כן המיעוט היא, ורואל ואין לה קול, כדמפרש יושע. בי איבא קריים — שיצאה בהדנומא, מאי הוי? מאחר שהן עצמן אין יודעין אם ניסת בתולה או אלמנה — נמצא דאין כאן קול כלל סהרי שקרי — ולא ראהו יצאת בהדנומא. יש לה קול — מתוך שיש שמחה בנישואי בתולה — בכריסם בה גני ארס. איתר לה רובא — דבתולות נישאות רדוין יש להן קול, במחלה שכל אותו רוב. וכיון דאיבא למימר הכי אבדתי גמלא הכי — המוציא מחבירו עליו הראיה. נפצא שדיה גנב — קודם לכן, וגנב ממוק. קוביסיפוס — גונב נפשות. הניעו — ללוקח, ואין כאן מקח טעות. לסטים מוויין — דהורג נפשות, וסופו ליהרג. או מוכתב לפלכות — ליהרג. הרי שלך לפגני — דגברא איתר אבין זבין ליה.

א דליבא לאישתלומי מיניה - לעיבב תרוא צווייה, דאמרי אינשי: מון כרי רשותיך פארי אפרע - לא צירקא, דאיבא לאישתלומי מיניה; רב אמר: הרי זה מקח טעות - פתר רובא אוליגן, ורובא לרדוא ובגוי; ושמואל אמר קדי: פי אוליגן פתר רובא - באיסורא, כדמומא - לא. (סימן: אישה ועבד שור שרוין ופירות). מיתביה: האשה ושחאלמנה או נתרשה, והיא אומרת: "בתולה נישאתי", והוא אומר: "לא פי, אלא אלמנה נישאתי". אם יש עדים שניצאה בהדנומא וראשה פרעו - פתובתה מאתיים; טעמא דאיבא קריים, הא ליבא קריים - לא, ואמאי? ליבא: הך דאחר רוב הנשים, ורוב נשים בתולות נישאות אמר רבינא, משום דאיבא למימר: רוב נשים בתולות נישאות, ומיעוט - אלמנות, וכל הנשואות בתולה יש לה קול, וזו הואיל ואין לה קול - איתרע לה רובא. - אי קול הנשואות בתולות יש להן קול, פי איבא קריים מאי הוי? מדלית לה קול - סהדי שקריי ניהו אלא, רוב הנשואות בתולות יש להן קול, וזו הואיל ואין לה קול - איתרע לה רובא. תא שמע: המוכר עבד לחרבו ונמצא נגב או קוביסיפוס - הניעו, לסטים מוויין או מוכתב לפלכות - אומר לו "הרי שלך לפניך"; ורישא מבי

דאי, מאחר שיש לו וזוי - מוטב שתן וזוי לבעל חוב מלאשה. כדמסיק החם: יתרו שהאיש רוצה לישא בו, הבא, אי איתנהו להנהו וזי' - צריך להחזירם. כיון שראו מקח טעות. ולא דמי לתובא; הלאוהא להרמא ביתנה. ומרגא בפומיה דרבינו תי שלושיה דנישן יש בבעל חוב: אי אית ליה וזוי - מצי מסלק ליה חובו, ואי לית ליה - לא אמרתינן ליה: טרד ואייזי וזי. אבל בנקוס, אפילו אית ליה - מצי לסלקו במנאי דרבי, דכל מילי מיטב הוא. כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע. ובפועל, אפילו לית ליה וזי אמר - לא טרד ואייזי וזי. דתנן בביבתי העלייה" (בבא מציעא קד, א): השוכר את הפועל לעשות עמו וחתכו וזכו, ודעתו ליה טול מה שעשית בשכמי - שאנומנין לו - ואפילו לית ליה וזי. דהא אמר בגמרא דאיצטרך לאשמועינן דלא נימא ממרי רשותך פארי אפרע, היינו היבא דלית ליה וזי, דבעל חוב אי אית ליה וזוי - לא מצי לסלקו בשאר מילי, כדאיבא ב"הכותב". רבינו תם.

ואמאי לימא חך אחר רוב נשים בו? — ואם התאמר: נימא דנאמן במינן, דאי בעי אמר "פרעתה", ועל כרחך בדליבא כתובה איירי, דאי איבא כתובה - נחיו מאי דכתב בה ויש לומר: דאליבא דרב קיימי, דאמר בשליח" "הכותב פט", א) דגט גובה עיקר כתובה גובה תוספת. וזו העיל ואין לה קול איתרע לה רובא — ואם התאמר: דתנן בפרק שני דכתובות (כת, א): אליו נאמנין להעדי בגדלן מה שראו בקטנן; "חזרני פכפנית שיצאה בהדנומא ורשעה פרע", ואמר בגמרא: מאי טעמא — כיון דרוב נשים בתולות נישאות, גלויי מילתא בעלמא הוא. והשתא לרב, היכי דמי? אי איתת ליה קול — למנה לי עדים: כדפרך הבא, ואי דלית ליה קול, — אמאי ליה גלויי מילתא בעלמא? הא איתרע לה רובא, כדמאר בתרא, דהא איתרע לה רובא: והא שפיר, דאף על גב דאיבא רוב גמור אבתי צריך לגלויי מילתא. ויש לומר: דאף על גב דאיתרע לה רובא, מכל מקום רובא דרוב נשים בתולות נישאות עריף מרוב הנשואות בתולה יש לה קול, וסגי בגלויי מילתא בעלמא.

קוביסיפוס — פירש רשי' בכל מקום: גונב נפשות. הבא לא משמע הכי, דמסיק דבולחו הכי איתנהו, אטו כולחו גונבי נפשות ניהו; ומיהו, בפרק קמא דבכורות (ה, א) אין להקשות לפירושו. דאמרתינן גבי שקלים: שאל קונטרסוק את רבן יוחנן בן זכאי: משה רבבם גנב היה או קוביסיטוס היה, או שאינו בקי בחשבונות היה? וכיון שהשקלים היו כנגד ישראל קורא אותו כאליו גונב נפשות. ונראה כפירוש רבינו חננאל, דמפרש קוביסיטוס = משחק בקוביא. והא דאמר בפרק "גיד הנשה" (חולין ג, ב) דאמר ליה יעקב למלאך: וכי גנב אתה או קוביסיטוס אתה? הא שאתה התייר מן השחר — יש ליעיבב נמי לפירוש רבינו חננאל, דלפי שהידיב לכמה בני אדם ואין לו מה לשלם — מתיירא פן יתבעוהו.

לסטים מוויין או מוכתב למכות אומר לו הרי שלך לפניך — מכאן קשה לפירוש הקונטרס, שפירש ביה"א ע"פ (כתובות ט, א) גבי אה דפרכי: אלא מעתה עבד קולן שלקחו משראל לא יאכל בתרומה מלכות סימפון ומשני: סימפון בעברים ידבא, ואי מאבראי — ואי קא חזי ליה, ואי מנזאי — מאי איכפת ליה למלאך? קא בעי ליה, ומאי אמרה. ליסטים מוויין או מוכתב למכות: הנהו קלא אית להו. פירושו: וסרי וקיבל, ואי אפשר לומר כן, בדעהיא אמר הבא דההו מקח טעות. ומפרש לתאמר רבינו תם. דהנהו קלא

מאן יש אומרים רבן שמעון בן גמליאל - אף על גב דקיימא לן דיש אומרים' היינו רבי נתן, בדאמר בסוף תרומות (יג, ב) דאסיקו ליה לרבי נתן "יש אומרים" - הכא קבילה היתה בידן דהאי "יש אומרים" רבן שמעון בן גמליאל; וכן בפרק "חוקת הבתים" (בבא בתרא יז, ג) גבי נז, דקדמו: מאן "יש אומרים" רבי אחא, ובפרק קמא (שם טו, ב) פליגי "יש אומרים" ורבי נתן, גבי איוב.

חייב מפני שהוא בנושא שכר - כ"ה הגהות קמא" 1
(בבא בתרא עט, ב) מגיה, ר' קאמר: אימא 2
מפני שהוא נושא שכר, בדרתך מניה לרבי יוחנן; 3
דאמר התם: טבח אומן שקלקל - פטור, כיון 4
דעבדי בחנם. ואם תאמר: ומיעיקא, דסלקא 5
דעתך דמידי דך ברייתא בחנם, למה היה לו 6
לחיות בנושא שכר; ויש לומר: משום דמריבני 7
מ'פצע תחת פצע" לחייב אדם המזיק על אונס 8
כרצון, אף על גב דלאו בכל אונס חייב, כדאמר 9
ב"במנדי" (שם כו, ב) בדאבלה ובקרן וזית פטור, 10
משום דאונס הוא, ואמר גבי טבחה ואלבחה - 11
משלמך במי בשר בול. וגיבי בעל חבת דאישן 12
ובעל קורה אחרון תנן ב"במנדי" (שם לב, א) דאם 13
עמד פטור. ובירושלמי גמי מוקי איה אידם מועד 14
לעולם כן ער בין יושן - כשקדמו כלים, אבל קדם 15
הוא וישן, ואחר כך הגמידו כלים אצלו, ודברן - 16
פטור. וטבח אומן גמי שקלקל, קאמר רבי יוחנן 17
שפטור, מכל מיקום אונס שקרוב לפגיעה כען 18
אבדה חשיב ליה ב"השואל" (בבא מציעא גז, ב). 19
קרוב לפגיעה, ואדם המזיק חייב, הוזה סלקא 20
דעתך טבח אומן שקלקל הוי כעין אבדה, וחיוב 21
כמו נושא שכר. ומשני: אימא מפני שהוא נושא 22
שכר, אבל בחנם - פטור, הוי כעין גביהה 23
שקרובה למנוס. ופטור בה אדם המזיק, ודברן - 24
גב דשומר שכר חייב, והכי גמי אמר בפרק 25
"השוכר את האומנין" (שם פג, ב) דתנן: המעביד 26
חבית ומקום למקום ותקול ושרדה, שומר חנם - 27
שבע, ונתוסף שכר - שלם, אלמא אף על גב 28
דבשכר חייב - בחנם פטור, אף על גב דהוי אדם 29
המזיק, והיינו משום דבאונס שהוא כעין גביהה - 30
פטור.

נתן

שמעון בן גמליאל, התניא: המוליד תפין לטחון, ולא לתתו, ועשאן סובין או מורסן, קמח 27
לנחתום, ואפאז פת נפולין, בהמה לטבח, וגיפלה - חייב, מפני שהוא פנושא שכר; רבן 28
שמעון בן גמליאל אומר: נתן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו, וכן היה רבן שמעון בן 29
גמליאל אומר: מנהג גדול היה בירושלים, המוסר בעודה לתברו וקלקלה נתן לו דמי 30
בושתו ודמי בושת אורחיו. עוד מנהג גדול היה בירושלים, משה פרוסה על גבי הפתח, 31
כל זמן שמשפה פרוסה - אורחין נסתלקה הפתח - ואין האורחין נכנסין. משנחה 32
המוכר פירות לתברו - הרי זה מקבל עליו הבעה טעופת למאה; ואיני - מקבל עליו 33
עושר מתולעות למאה; ברתף של יין - מקבל עליו עושר קוסמות למאה; וקננים פשרון - 34
מקבל עליו עושר פויסמות למאה. גמרא תאי רב קמינא: רובע קמנית לסאה. - ועפירות 35
לא? והאמר רבה בר הניא קמוספאה משמיה דרבה: בורר צרוור מפרנו של חברו 36

נתן לו דמי זרע - שרוב פשתן שבעולם נזרע. אמרו לו - אינו חייב באורחיותו. שהרבה 1
בני אדם לוקחין לדברים אחרים: למאכל ולרפואה, ובגדן אדם אחד שקנה שער סאתן 2
לזריעה יש מאה בני אדם שקונן מידת סאה אחת למאכל ולרפואה, ובתר רוב לוקחין 3
אולינן. ורבי יוסי בתר רובא דזריעה אולי, וסאתיה קונה לזריעה ויתר ממנה 4
הקונן למאכל ולרפואה. ומיהו, תנא קמא דרבי 5
יוסי היינו נעמייה: והאי בתר רובא דזריעה היה 6
לן למזול כרבי יוסי, ולחייבו, אלא שאין חולקין 7
במזון דהוי, דאי לא תנא בה, אלא 8
אזיל גמי בתר רובא דאינשי - אם כן מאי איכא 9
בין תנא קמא ל'אמרן לוי? אלימא רבי יוסי 10
ואמריו לו? דרבי יוסי מחייב, כרב דאזיל בתר 11
רובא, ו'אמרן לו' פטור, בשמאל דלא חייש 12
לרובא. הא תריוויה בתר רובא אולי - דאפילו 13
תנא ד'אמרן לו' סבידא ליה כרב, והאי דפטר 14
- היינו טעמא: דהוא בתר רובא דאינשי, 15
כדמפרש טעמא: דרובא לוקחין אותו בו, הכי 16
רסינן: אלא אי תנא קמא דרבי יוסי אי הכי 17
קמא ואמריו לו, מהו נתן לו? - המוכר והענין 18
גינה שאין נאכלין, דאמרין חייב באורחיותו, מה 19
ישלם מוכר ללוקח? דמי זרע - והוא דמי 20
יצאה, דגרמא בעלמא הוא, ופטור. ואלא דמי 21
- יציאת חרישה ושכר פועלים. ונראה בעיני 22
דקנסא אורי, ופי סבר אף הוצאה - והכי קתני, 23
רבן שמעון בן גמליאל אומר: הוצאת גינה שאין 24
נאכלין חייב בכל ארטריותו, אפילו יציאה. דלמא 25
איכא - דרבן שמעון בן גמליאל לא מחייב 26
אלא דמי זרע. ומגלן דהא רבן שמעון בן 27
גמליאל היא? אימא אומר רבן דהיא, ותנא קמא 28
דברייתא היינו רבן שמעון בן גמליאל הא לא 29
קשיא - אם אין קושיא אחרת - זו אינה 30
קושיא. וכל היכא דאיכא פירכא אחריתי קאמר 31
גמרא: הא לא קשיא. ותמורי מחסרי בו' - 32
זה תירוצן דרובי בו', דטוב לן לחדרה מעט 33
כדרך משנה שמדברת בקוצר, ולא נימא יציאה 34
איכא בנייניה - דהא לא משמע מתניתין מיד 35
אלא על ידי דוחק, דבמשמע דרבן שמעון בן 36
גמליאל היינו תנא קמא. והדילך טוב לפרש 1
דכולה רבן שמעון היא, כדמשמע מתניתין דרבן 2
שמעון בן גמליאל היינו תנא קמא. ונראה בעיני 3
דחכי ברייתא דרובא כולה רבן שמעון בן 4
גמליאל היא. והכי קאמר: המוכר פירות לחבירו 5
ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב 6
בארטריותו, שרבן שמעון בן גמליאל אומר - 7
זרעו גינה שאין נאכלין חייב בארטריותו, אלא 8
נאכלין - אין חייב בארטריותו, אלא את רבי 9
שמעון בן גמליאל, דתניא כר'. לתתן - במים. 10
מורסן - היא הלפתה העליונה שמוציאין 11
מתחין הכתושת במכתשת. סובין - כשחוחין 12
סגין ודק, וקמח, נשאר בגפה, והוא סובין. ונשילין 13
- שנופל פתיתין. מפני שהוא בנושא שכר - 14
כ"ה הגהות קמא" מתייצבין: אימא מפני שהוא נושא 15
שכר, אבל בחנם - פטור אם אומן הוא, 16

נתן לו דמי זרע, אמרו לו: הרבה לוקחין אותו 1
לדברים אחרים. מאן תנאי? אלימא רבי יוסי ו'אמרן 2
לו? - תריוויהו בתר רובא אולי, קר אזיל בתר 3
רובא דאינשי, וקר אזיל בתר רובא דזריעה אלא, 4
אי תנא קמא ורבי יוסי, אי תנא קמא ו'אמרן לו? 5
תננו רבנן: מהו נתן לו? דמי זרע ולא הוצאה, 6
ויש אומרים: אף הוצאה. מאן יש אומרים? אמר 7
רב הסדא: רבן שמעון בן גמליאל היא - הי רבן 8
שמעון בן גמליאל? אלימא רבן שמעון בן גמליאל 9
דמתניתין, דתנן: המוכר פירות לתברו וזרען ולא 10
צמחו, ואפילו זרע פשתן - אינו חייב בארטריותו; הא 11
זרעו גינה שאין נאכלין - חייב בארטריותו; אימא 12
ספקא, רבן שמעון בן גמליאל אומר: זרעו גינה 13
שאין נאכלין - חייב בארטריותו; תנא קמא גמי הכי 14
קאמר: זרע פשתן הוא דאינו חייב בארטריותו, הא 15
זרעו גינה שאין נאכלין - חייב בארטריותו אלא לאו 16
הוצאה איכא בינייהו, קר סבר: דמי זרע, וקר סבר: 17
אף הוצאה; ממיא? דלמא איכא - הא לא קשיא, 18
כל תנא בתרא לטפוין מילתא קא אתי. - ודלמא 19
פולה רבן שמעון בן גמליאל היא, וחסורי מחסרא 20
והכי קתני: המוכר פירות לתברו וזרען ולא צמחו, 21
אפילו זרע פשתן - אינו חייב בארטריותו, הא זרעו גינה 22
שאין נאכלין - חייב בארטריותו, דכר רבן 23
שמעון בן גמליאל, שרבן שמעון בן גמליאל אומר: 24
זרע פשתן הוא דאינו חייב בארטריותו, הא זרעו גינה 25
שאין נאכלין - חייב בארטריותו אלא רבן 26

כדאמרין התם: וזל אייתי ראה דממחית לתרגולין ואיפשר. וכן והלכה, דאומן בשכר - חייב, בחנם - פטור. כדאמר רבי יוחנן התם. ודבי בשתו - שחמין אורחין ואין לו און באכילה. 1
וכל שכן יציאה, דחסייה ממנוא. ומיהו, לית הלכתא אלא כרבנן דפטרי מבושה, דגרמא הוא. והא ליכא למימר דמדשהתא נוקי מתניתין דביציאה פליגי לי הכי דימפליגי בהך ברייתא, 2
ולחיהו הלכה כרבן שמעון בן גמליאל במשנתו - הא לא אמרין דרבי שתם המושנה לא בעי לאוקמוש מתניתין דרבן שמעון בן גמליאל ביציאה, דלא סבידא ליה כרבן שמעון בן 3
גמליאל אומר: מנהג גדול היה בירושלים, המוסר בעודה לתברו וקלקלה נתן לו דמי 4
בושתו ודמי בושת אורחיו. עוד מנהג גדול היה בירושלים, משה פרוסה על גבי הפתח, 5
כל זמן שמשפה פרוסה - אורחין נסתלקה הפתח - ואין האורחין נכנסין. משנחה 6
המוכר פירות לתברו - הרי זה מקבל עליו הבעה טעופת למאה; ואיני - מקבל עליו 7
עושר מתולעות למאה; ברתף של יין - מקבל עליו עושר קוסמות למאה; וקננים פשרון - 8
מקבל עליו עושר פויסמות למאה. גמרא תאי רב קמינא: רובע קמנית לסאה. - ועפירות 9
לא? והאמר רבה בר הניא קמוספאה משמיה דרבה: בורר צרוור מפרנו של חברו 10

נותן לו דמי חטין — שהרי הפחות במדה, דאיהו הוה מוזכין ליה עם החטין, דעפרורית מקבל לוקח. אבל לחזור ולערב — אינו יכול, דהשתא עושה עולה בידים, ובתוכי (ויקרא ט"ו) "לא תעשו עול", וגם לוקח אל מחיל אלא מה שנתערב מעצמו עם התבואה בעל כרחו של מוכר. וכשבורר הצורך ומשלך חוץ — חזוק בידים הוא, שאותן צרורות היו לו שוין כמו חטין. ואי נמי לא חשיבי ליה חיזוק

נותן לו דמי חטין — פירש רבינו יצחק בן מרדכי: דהיינו כרבי שמעון דאמר לבבא קמא צח, ב: דבר הגורם למנוח — כממנו דמי, דמחייב בגול חמץ ועבר עליו הפסח ובבא אחר ושרפו. ולרבינו יצחק נראה דאית אפילו כרבנן. והתם הוא לאו כממון דמי, שאינו שוה לשום אדם כלום, אלא לגמילה ליפטר בו. אבל בזה — דהוא כדאי לזמן חטין עצמן, שהוא שוין כמו חטין. ואי נמי לא חשיבי ליה חיזוק

נותן לו דמי חטין - **קטנית** - **רובע**, **עפרורית** - **פחות מרובע**. - **ועפרורית רובע** **לא? והא תניא: המוכר פירות להבדו, חטין - מקבל עליו רובע קטנית לסאה, שעורים** - **מקבל עליו רובע נישכות לסאה, עדשים** - **מקבל עליו רובע עפרורית לסאה; מאי לאו הוא הדין להם? ולשעורים?** - **שאני עדשים, דמעיקר עקריו להו.** **אלא מעמא דעדשים מעיקר עקריו להו, אבל אישוערי לא, לפשוט מינה; חטין ושערי דהעפרורית לא מקבל - לעולם חטין ושערי מקבל עפרורית, עדשים ואיצטריכא ליה; דסלקא דעתך אמינא: כינון דמעיקר עקריו להו - יותר מרובע נמי לקבל, קא משמע לן, אמר רב הונא: אם בא לנפות - מנפה את פולא. אמרי לה: דינא, ואמרי לה: קנסא. אמרי לה דינא: מאן דהוב זוני - אפירי שפירי הוב, ורובע לא טרח איניש, יותר מרובע טרח איניש, וכינון דטרחה - טרח בכוליה. ואמרי לה קנסא: רובע שכית, יותר לא שכית, ואיהו הוא דעריב, וכינון דעריב - קנסוהו רבנן בכוליה. (סימן: כל תרי שמרי דרבאון פר רב נתנן אונאיה וקבלנותא). מיתיבי: כל סאה שיש בה רובע ממין אחר - ימעט; סבובה דרובע דכלאים ביותר מרובע דהקא, וקא תני: ימעט, לא, רובע דכלאים פי רובע דהקא דמי. - אי הכי, אמאי ימעט? - משום חומרא דכלאים. - אי הכי, אימא**

סאה שיש בה רובע ימעט - פירש רבינו שמואל: ימעט, ואחר כך ירענה. אי נמי, אם נורע ולא נשרשו עדיין - ימעט, אבל אם נשרשו - אין להם תקנה, שכבר נשרשו ונאסרו בהשרשה. ואין נראה, ולשון "ימעט" שמעט שכבר נשרשו. ורבי יוסי נמי דקאמר יבור - משום דמחייב במקיים כלאים, וקודם שנורע לא מחייב כמקיים כלאים. ועוד: דברפק קמא דמועד קטן ג, א) מייחייב לה בהדיא על דרעא מנפיה דפריך נמי דנראה דמיידי הכא במחברים לקרקע. ומא דפירש דאם נשרשו אין להם תקנה - אם חורפיה לא עיין, דלא אמר הכי פרק "כל שעה" (פסחים כה, א) ולא הכי הכי, אבל כלאי זרעים - מותרין הן בכליה ובחנאה, כדמשמע פרק "כל הבשר" (תולין קטו, א), דפרקי: אלא מעתה כלאי זרעים ליחזיק, דלא כל שתיעבתי, לך הוא ומנפיה נמי בתוספת הירצא ממנה ומחייב, אף שדך כן. ואלישנא דקנסא פריך, קמחינן ימעט, ולא קסינן פחות מרובע אטו רובע. אבל אלישנא דינא לא מצי פריך, דלא דמי, דהתם משום דספי מרובע לא מחיל בו, כדפריש שפיר שמואל נופה דהוח מצי לשנויי מיה, ומיה, ושי לששב דפריך נמי אלישנא דינא שפיר. דכל שדוך בני אדם להסיר בני כלאים דחי אם לא הסימו. ולכן, הואיל ודוך בני כלאים שבו לעבוד מנפח כלב — בכלאים נמי ליהוי כלאי זרעים שפירי הכל, מכל מקום, ללישנא דקנסא מיושב טפי. והוי מצי לשנויי דסבר כרבי יוסי דאמר יבור, אלא רוצה להעמיד כדברי גבל.

אימא

הדין לחטין ושערי — ליתני רובע עפרורית בחטין, ואנא אמנא כל שכן בערשים. לעולם — אימא: לא חטי ושערי מקבל רובע עפרורית. ודקשיא לך ליתניה גבי חטין וכל שכן עדשים בערשים איצטריכא ליה בו. אמר רב הונא אש בא — לוקח להקפיד בטופה, ונדאא בעיניו שיש בו טופה יותר מרובע, ובא לוקח לנפוחו לדעת אם יש שם יותר מרובע, ונמצא בו יותר. מנפה את כולו — ויחזיר לו המוכר כין כנגדן או מעות, ולא יאמר: רובע כבר מחלת, והמוחר אשלם לך. אפירי שפירי יחיב — ולא מחיל טופת כלל, אלא מנפי שטרחה הוא לנפוחו בשביל דב טופת, והלכך, כי ליכא אש רובע אל טרח לוקח לנפוחו. דכי אמר ליה מוכר ללוקח: אני אמור שפירות יפין הן, ואם תאמר אינן יפין — או טרח ונפח אותם, או איתיה ראייה כמה יש טופת ואשלם לך. ובשביל רובע לא טרח, דינא שכרו בהפסד טרחו. אבל כי איכא יותר מרובע — טרח לוקח לנפוחו, וכיון דהתחיל לטרוח — טרח ומנפה את כולו, דברך לך הוא לגמור הניפו מאחר שהתחיל, והלכך לא מחיל. ומיה, היכא דליכא אלא רובע, אם בא לנפות — הוי בטלה דעתו, ופטור מוכר. ואמרי לה קנסא — דמן הדין אפילו טפי מרובע מחיל איניש, ואפירי דלאו שפירי מכל וכל הויב לוקח זוזי, שיועד הוא דדרך תבואה להיות בה טופת, ומחיל, הלכך, רובע לא קניס — דהא כשית, וליכא למימר דעריב טפי מרובע — לא כשכי בתבואה, ואיכא למימר דאיהו, המוכר, הוא דעריב בידים. וכיון דעריב — קנסוהו רבנן בכוליה, דאיכא למימר מיליה עריב, ונפקא מינה, דאי ידעינן ביה דלא עריב — אפילו טפי מרובע הוי מחילה, וקנה לוקח. והיינו דאיכא בין דינא לקנסא. מיתיבי — אלישנא קמא, דאמרי ליה דינא, פריך, ולא אקנסא. כל סאה — ובתואה, שיש בה רובע הק ממין אחר — ימעט, דלא ליתוי רובע, ואחר כך ירענה. וכן פירש רבינו תנאל. אי נמי, נורעו אלא שלא נשרשו עדיין — ימעט. אבל אם נשרשו אין להם עוד תקנה, שכבר נאסרו בהשרשה, כדנפקא לן בפסחים בפרק "כל שעה" (כה, א) מהמלאה הורעי, וזרע מעיקרו — בהשרשה. ובספרי נמי תניא לה בהדיא: התבואה מתשריש. כהני דרובע דכלאים — האוסר התבואה משום כלבים — חשבוהו מן התורה, ולא בטלי, כי היכי דחשיב יותר מרובע טופת לזניב מכירה, דהוה לחיוב מילתא, דרובע מרובע דכלאים בטל, כרובע דטופה. וקתי' ימעט — ויעמידנו על שיעור הבטל, דהיינו פחות מרובע, ואף על גב דאיסור כלאים חמור הוא, שאין בית דין יכולין להפקיע איסור, אפילו הכי לא מחמירין ביה למימר דכיון דטרח לטרוח בכליה לנפוחו כולו — כל שכן גבי מכירה דקיל, שחיי בית דין יכולין להפקיע ממון של זה לחבירו, דהוה לחיוב מיעט העמידנו על שיעור הבטל דהיינו רובע, ואף על גב דאפירי שפירי יחיב איניש זוזי, ובטפי מרובע עביר דטרח בכליה ולא מחיל — אפילו הכי, כיון דרובע מחיל איניש, בטפי מרובע נמי יעמידנו על רובע ולא ינפח את כולו, וקשיא לרב הונא. דאמר מנפה את כולו. ומיהו, הוה מצי לתרוצי ולא דמי טעם דטופת טעם מרובע דכלאים כל כך, דהתם במחילה תליא מילתא, דרובע מחיל איניש משום טרחא, אבל יותר מרובע — לא מחיל איניש אפילו פחות מרובע שבו, ודנקל לו לטרוח בכולו מאחר שמתחיל. אלא דעדיפא מינה קמתריך ליה. **כרובע דהבא דמי** — דשנידן בטלין מן הדין, והלכך, די במיעוט, דהא אפילו מיעוט לא הוה צריך, דהא בטלי, אלא חומרא בעלמא הוא בדפריש ואויל. אבל יותר מרובע דכלאים — אימא לך שאם

גמור, ומכל מקום דן גופן אינן שוין כלום — ליתיה מידא משום דניבא דגרמי, שכן השרוף שטרותיו של חבירו, והמוכר בכרם, והזרע כלאים בשדה חבירו. דבהדיא שעתא קגזיל ליה מיד ממונו, אף על פי שאינו ניכר, דהא פסקין הלכתא בבבא קמא (ק, א) וכרבי מאיר דראין דינא דגרמי ואמרין נמי ההם: פחות עובדא וכפיהה רפרס לרב אשי ואגבייה כי כשורא לצלמי. ונרמא בנזיק דקימאי לן דפטור — היינו כנון שולח את הבערה ליה חרש שוטה וקטן, שהחוקק יכיר אצל בעל עושה אותו זתיים. אבל גורם עכשיו יציב חיזוק ממילא לאחר זמן. אבל דינא דגרמי — בידים הוא מניק, אלא שאין החיזוק ניכר. ושמני: קטנית מקבל עליו רובע — כרתיה רב קטניא. אבל שטרות — פחות עובדא משוה הוא דמקבל. אבל רובע בעפרורית, כיתר מרובע קטנית — לא מקבל. חטין מקבל עליו בו — כלומר, אם חטין מוכר לו — מקבל עליו לוקח בו. קטני תרואה לגדל בחטין, ונישבות בעשורים, ועפרורית עדשים. נישבות = קש שניודה בנישוב. מאי לאו הוא הדין לחטין ושעורים? — דמקבל עליו רובע עפרורית. והאי דקתינו לה גבי עדשים — אורחא דמילתא קתני, שמני טופת הללו מצויין זה בזה וזה בזה. דמעיקר עקרי להו — ולא קוצרין, הלכך כשית ברז עפרורית טפי, אלא מעמא בו' — כלומר, כיון דאמרינן דמעיקר עקרי להו והלכך כשית ברז עפרורית טובא, אם כן ודאק נקט בערשים רובע עפרורית משום דשכיתו בהו, אבל חטי ושערי אין לומר רובע עפרורית, דהא לא שכית כל כך — תפשוט מהא אש לדרביך, שהיית מותרך עפרורית פחות מרובע, אלא איהו איתא

בא למעט ממעט את כולו. אי הכי — דמשום חומרא דכלאים ממועט, ולא מן הדין.

אימא

בא למעט ממעט את כולו. אי הכי — דמשום חומרא דכלאים ממועט, ולא מן הדין.

בבא בתרא. המוכר פירות - פרק ששי דף צד עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן שיראל - (שטיינזליץ)"
תוספות

אימא סיפא - ולא גרסינן "תא שמע". דלמאי שדחה דחומרא בעלמא הוא - אין סברא שקינסו רבי יוסי. ולא מסתבר ליה למימר דפליגי. דרבי יוסי דרובע לא שכחא ורבנן סברי דשכיחא. דלא מסתבר לפלוגינהו בחכי. **התם** ודאי מנה למד - הוה מצי לשנויי: התם דרבי איבא דח ר'אמי, הכא מי יימר דליבא רמאי? אימור ערובי ערב. אלא דמשני שפיר טפי.

אימא סיפא רבי יוסי אומר יבור - יבורת את הכל. אי אמרת בשלמא - דרובע דכלאים כיתר מרובע טענפת דמי, והאי מיטע מן הדין הוא - היינו דאתא רבי יוסי למימר יבור את הכל, וסבירא ליה כרב הונא דאמר: אתא אבא לנפתא - מנפה את כולן. אבל כיון דאוקמת דמן תורה הוה אפילו מיעוט אינו צריך, אלא לומר את צריך, אמאי אמר רבי יוסי לחוסוף חומרא אחרת על זו, ולמימר יבור?

אוחו ואינו גובה לא קרן ולא רבית - **1**
נראה להוסיף יצחק: דרבי מאיר קונס
למימר להפסיד הרובי, אפילו בהודאה או בעבירה
אחרת, כדמשמע לישנא ד"אינו גובה לא את
הקרן" - משמע דאינו גובה כלל. ועוד, משמע
דמיא דרבית. וכן משמע גמי מדמהמה לא
בי"המניח" (בבא קמא ל, ב) וכן מדמהמה תבני
וקשו, דקנסו גופן משום שבחן, שמפסיד גוף
ביהמניח" (בבא קמא ל, ב) וכן מדמהמה תבני
המנון. ואין להקשות, דבפרק "איתרו נשך" (בבא
מציעא עב, ב) מדמה דן דאשר שיש בו רבית
לשטריו חוב המוקדמין, ומקו הידיא דשטר חוב
כרבי מאיר. והיכי ממהי? דהכא מפסיד גוף
המלוה, והתם אינו מפסיד המלוה, אלא הדשטר
פסול דהתם - לפי נדעישת עבירה בגוף
המלוה אלא בשטר, אבל רבית - עי עבירה
בהלוואה, אפילו בלא שטר. אף על גב דקאמר
דמשעת כתיבה עבד לה שומא - מכל מקום בלא
שטר נמי איבא איסורא בהלוואה. והקשה רבינו
יצחק בן מרדכי: דאם יפסיד כל חוביו יפסיד לגמרי,
אם כן מציעו ליה חוטא נשכר ואומרו רבינו יצחק:
דלא קשה, כי המלוה שמוריו - קנסו בגוף אטו
שבו, ומתוך כך חודר, אבל הלוח - אין במה
לקנסו כדיו שיהיה, משתחלה על מנת לפרוע הוא
לוח.

חבי השתא התם משעת כתיבה עבד ליה שומא
הכא מי יימר דערבי - קשה לרבינו
משוען בן אברהם: דאמאי לא מייחי הוא
דשטריו חוב המוקדמין, דקנסו התם בכלליה מנת
ראשון וממנו שני, אף על גב דאיבא למימר נמי.
מי יימר דגבי ממשעבדי? דשומא לא יבא לגבות
ממשעבדי לעולם וכן שי' להקשות בסוגיא
ד"הבגין את הדבי" (בבא קמא ל, ב) ואמרו רבינו
יצחק: דכי היכי דהכא משעת כתיבה הוא דעבד
ליה שומא. התם נמי - משעת כתיבה הוא דעבד ליה על "מדבר שקר תרחק".
והחכמים אומרים גובה את הקרן - משעת גובהה על פי השטר, ואפילו ממשעבדי. וקשה
לרבינו יצחק: דלמה השטר כשרו כיון שהעדים עברין על "לא תשמועין", וברתנן
בי"איתרו נשך" (בבא מציעא עב, ב). ואף על גב דאינון עדי חסם, שאין מרויחין כלום - הא
קימנא לן באבוי (סתהדין בן, א) ודעבידין אוכל נבלות דלחביע פסול הוא דלא תני בי"ה
בורר" (שם ב, ב) - הכי נמי לא תנא לוח, אלא בכלל מלוה הוא, כדמריש התם (בבא
בגמרא: מלוה הרבית - מלוה הבאה ללו) ברבית. ואין לומר דמיידי בגוון שאין קנין הרבית
בשטר, אלא כתב סתם "פלוגי לוח מפלוגי מנה", והעדים היו סבורים שהיה הכל קרן, ואחר
כך נודע שהיה בו רבית. דהא בפרק "איתרו נשך" (בבא מציעא עב, א) משני רבי יוחנן אהדייא
דשטרי חוב המוקדמין פסילין: אפילו תרנגול רבנן, דהא שמא יגבה מתמן ראשון. ואין אין ניכר
הדיבית - שיש ערובי שבו נמי גוונא, אמאי יגבה אם הרבית בתורת קרן ואין לומר דליכר
כשרין - שלא עשו שומא. כיון שניכר הרבית מתוך השטר - לא יבא לגבות הרבית על ידי
שטר זה. והא דתני בי"איתרו נשך" (שם עב, ב) שהעדים עוברים בלא תעשה - היינו כשאין
הרבית בשטר ניכר. דהא אמר בשמעתין, ובי"המניח" (בבא קמא ל, ב) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא, אם כן בשטר זה עוברין בלא תעשה ויש לומר: ד"לא תשמועין" לאינשי במלוה לוח
וערב משמע לוח, ולא עדים. ולחכי לא מפסילי, כדאמרין (בבא מציעא ה, ב) "לא תחמוד" לאינשי בלא דמי משמע לוח. אי נמי: כגון שיש עדים שהיו אנוסין מחמת נפשות. וכן על לומר
בשטרי חוב המוקדמין, דאית דמוקי לה כרבי מאיר. אבל לרבנן כשרין. ואפילו רבי מאיר אינו פוסל אלא מטעם קנס. ואמאי: הלא עדים פסולים הן. שחתמו על השטר מוקדם אלא יש לומר
שיש עדים שהיו אנוסין מחמת נפשות. אי נמי, יש לומר: דהתם כגון שמוסריהם: מעטו בשנות המלך. ואומר רבינו יצחק: דהלכה כרבנן. דאף על גב דקימנא לן כרבי מאיר במיחותיו (עירובין
מו, א) - דלא קאי במיחותיו, אבל לא בקנסותיה, וכן פסקי הלכות גדולות מטעם זה כרבנן דרבי מאיר (בבמות לו, א) ומשעבתי חבידו ומינקת חבידו. **דתני** רבין בר רב נחמן לא את המותר
כ"ו - דאם איבא מנותיקין דהכל, דמפשי ליה נמי תבתי לא את המותר כלביו הוא מחזורי בו - מותר דלא מתרפא אלא על ידי ברייתא דרבין בר רב נחמן, ולישנא דרבנא מייתי.
דלישנא דקנסו היתרא מנתין איסורא - לא מצי מייתי מחבא, דלא שייך הכא קנסא, דאם לקח הלווקח את ממה שהיה לו ליקח - אין לקנסו בכך, כי מה היה לו לידע כמה שיש ולא גרסינן
מה שהיה כתוב במקצת ספרים בשינויא: הכא מי יימר דערובי עריב. דאם כן הוה משמע דללישנא דקנסא מייתי.

מחיל אינש, אבל כי איבא טפי מרובע - חיי דבר חשוב, ולא מחיל מידי. הבי
חשוא - התם גבי "בית כור עפר מדה חבבל את מוכר לו" - בין הוא דמחוי
לא את כל הרבעים, דמעיקרא לא אקני ליה מוכר מידי ביחור על מדת החבל אלא
משום דאמר ליה בהדיא "יהן חסר הן יתר", אבל מסתמא לא הוה קני יתר על הבית
כור ואפילו כל שדא. הלכך, כיון דאיבא דבר גדול כל כך, יתר מרובע לסאה -
לא הוה מחילה כלל, דלקדק חשבו הוא בפני עצמו, דלהכי אתני מאי דאמר לו
"בית כור". והאי דקאמר ליה "יהן חסר הן יתר" מיתו דלחבי אתני - דאי לא הוה
יתר על המדה כי אם רובע הוא מחיל ליה, אבל יתר מרובע - לא הוה מחילה
כלל, והוא הדין לחסרון דרובע נמי הוה מחילה, דאף על גב דלא אמר ליה "יהן חסר הן יתר"
הוה מחילה מחמתא דאם גבי רובע ענפיה, דאף על גב דלא אמר ליה כי איבא מי
מרובע הוה רובע מחילה, ויחזיר המותר. דאם בא לנפתא את מנפה את כולו.
ולמאי

התם

הפיים שני פעמים מזה שלא עבר עליו הפיים אלא פעם אחת בלבד מעשה באחד שקדם את חבירו בתוך ארבע אמות של מנחה נטל חבירו את הספין ותקעה בלבו עמד לו ר' צדוק על מעלת האולם אמר להן שמעוני אחי בית ישראל כתיב כי ימצא חלל וגו' ויצאו זקניה ושופטיה לנו למוד מן ההיכל מן העזרות שרון כל עמא בכיין עד דאינון עסיקין בככייה נכנס אביו של אותו התינוק אמר להן אני כפרתכם אדיין התינוק מפרפר ולא ניטמאת הספין מלמד שהיתה טמאה קשה להן משפיות דמים לגנאי אמר רבי יוחנן כדי לעשות פומפי לדבר תמן תנינן הניח הכוז על מעלה שנייה ויצא ונטל את הכוז ממעלה שנייה ויצא אמר רבי יוחנן ולמה היה נכנס לקטרת שני פעמים אלא כדי לעשות פומפי לדבר רבי שמעון בן לקיש אמר דבר תורה הוא בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות וקטירנה מה עבד לה ר' יוחנן עובד להטיב ומקטיר:

הלכה ב' מתני' הפיים השני מי שוחט מי זרק מי מדשן את המנחה הפנימי מי מדשן את המנחה מי מעלה איברים לכבש הראש והרגל ושתי הידים העקץ והרגל החזה והגרה ושתי הדפנות והקרבים והפלת והחביתים ותינו וי"ג בהנים זוכין בו אמר בן עזאי לפני ר' עקיבה משם ר' יהושע בדרה הלכו היה קרב:

[דף י"א ע"א]

גמ' מניין לדשון המנחה הפנימי ר' פדת בשם ר' לעזר "והשליף אתה אצל המנחה קדמה אל מקום הדשון" (ויקרא א, טז), אינו צריך אם לקבע לו מקום כבר כתיב אצל המנחה אם ללמדך שיצתה במנחהו של כבש כבר כתיב קדמה אף הוא דרש אצל המנחה אצל המנחה מה כאן מנחהו של כבש אף כאן מנחהו של כבש מניין שהוא אסור בהנניה ר' לא בשם ר' לעזר אלא מקום טהור שיהא מקומו טהור. ר' זעירה בשם ר' לעזר לא אמר בן אלא מניין לדשון מנחה החיצון שהוא אסור בהנניה תלמוד לומר "אל מקום הדשון" שהוא מקומו לעולם מניין לדשון מנחה הפנימי והזה עליו והקטיר מה היתה בגופו אף הקטרה בגופו מניין למנחה הפנימי שהוא אסור בהנניה קל וחומר אם מנחה החיצון אסור בהנניה הפנימי לא כל שכן ר' זעירה בשם ר' תנינה קמרת שכבת הוממה אפילו בקרטין שאין כתיב אוכלו אלא על מנחה החיצון פתילה שכבת צריכה דישון מה מיד תלמידוי דר' תייה בר ליליני אמר מעתה צריך שיהא מיצן שמן מהו שיהא

[דף י"א ע"ב]

צריף דישון מילתיה דר' שמואל בר רב יצחק אמר שמון צריף דישון ר' שמואל בר רב יצחק בעי מעתה בא' בתקופת טבת מחצי לוג לכל גר באחד בתקופת תמוז מחצי לוג לכל גר אמר רבי יוסה אין מן הדא לית שמע מינה כלום דתגנינן תמן גו בבי על הפקיע שהיה מזויג את הפתילות הכא את אמר מיטב ואחר כך מקמיר והכא את אמר מקמיר ואחר כך מיטב אמר רבי יוחנן

[דף י"ב ע"א]

תמיד דרבי שמעון איש המצפה היא אמר רבי יעקב בר אחא ולא בולח אלא מילין צריכין לרבנן ר' חזקיה ר' אחא בשם רבי אבהו מדות דרבי אליעזר גו יעקב היא אמר רבי יוסי בי ר' בון ולא בולח אלא מילין דצריכין לרבנן מה טעמא דרבי שמעון איש המצפה בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה ר' אחא ר' חנינא בשם רבי שמעון בר ר' טעמון דרבנן "מחוץ לפרכת העדת באהל מועד יערף אתו אהרן מערב עד בקר" (ויקרא כד, ג) שלא יהא שם אלא הטבת נרות בלבד אמר רבי יוחנן לא קבעו פיים לתמיד של בין הערבים אלא אמרו מי שזכה בשחרית יזכה בין הערבים והא תני בפיים של שחרית גו פיים של בין הערבים הזכה זכה לעצמו ר' חזקיה בשם רבי בון בר כהנא תיפתר שהיתה השבת אחד משמר הכא ואחד משמר היוצא אמר רבי יוחנן לא גזרו על שני גזירין בשחרית אמר רבי יוסה מתניתין אמרה גו בכל יום איל קרב בין הערבים באחד עשר ולא אמר בשחרית כלום רבי שמו בעי ולמה לא גזרו על שני גזירין בשחרית אמר רבי מנא ולא שמיע ר' שמו דמר ר' יוחנן לא גזרו על שני גזירין בשחרית. ואמר רבי יוסי מתניתין אמרה גו וחור ואמר אין דו שמיע אלא גאינש דשמע מילא ומקשי עליה ר' שמו בעי למה גזרו על שני גזירין בין הערבים ולא גזרו על כ' גזירין בשחרית י"ג זכין בו ותני עליה פעמים בארבעה עשר פעמים בט"ו פעמים בט"ז לא פחות ולא יתר בדרפו בתשעה וכהג ביד אחד צלוהית של מים הרי עשרה בין הערבים באחד עשר שנים בידם שנים גזירי עצים ובשבת באחד עשר שנים בידם שני בויכי לכונה של לחם הפנים הרי ארבעה עשר ובשבת שבתוף החג ביד אחד צלוהית של מים הרי ששה עשר תביאנה לפני המוספין וכשהוא אומר

[דף י"ב ע"ב]

תקריב אף לאחר הנסכים אית תניי תני קדם לנסכים מאן דאמר קדם לנסכים קדם לנסכי וזן מאן דאמר לאחר נסכים לאחר נסכי סלת סלת קודמת לחביתין אף על פי שזה לאישים וזה לאישים זה קרבן יהודי וזה קרבן צבור חביתין קודמין לכזיכין אף על פי שזה קרבן יהודי וזה קרבן צבור זה תדיר

וזה אינו תדיר תביתין קודמין לזין שנה לאישים וזה לספלים בזיכין וזין מי קדם ולא מתניתא היא לבונה לזין באן לקרבן יחיד באן לקרבן צבור ביני מתניתין הראש והרגל החזה והגרה ושתי ידים ושתי דפנות העקץ והרגל אמר רבי יוחנן טעמא דבן עזאי והקמרת את כל האיל המזבחה כדי לשיחא נראה כמחלף על גבי המזבחה הראש והרגל ואת אמר הכין אמר רבי מנא פשט ראשה עקר רגלה: הלכה ג' מתני' הפיים השלישי חדשים לקמרת בואו והפיסו רביעי חדשים עם ישנים מי מעלה איברים מן הכבש למזבחה:

גמ' אמר רבי חנינה מימיו לא הפים אדם בקמורת ושנה אמר רבי יוסה מתניתין אמרה בן חדשים לקמרת בואו והפיסו אמר רבי חנינה וכן למחיתה אמר רבי יוסה מתניתה אמרה בן מי שזכה בקמורת אומר לזה שעל מינו אף את למחיתה. נמצאתה אומר שני בחדים היו מתברכין בכל פעם רב אמר "ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה" (דברים לג, יא), מעשה באחד שייבשה זרועו ולא הניחה לקום מה שזאמר ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה:

הלכה ד' מתני' תמיד קרב בתשעה בעשרה באחד עשר בשנים עשר לא פחות ולא יתר כיצד עצמו בתשעה בהג ביד אחד צלוחית של מים הרי עשרה בין הערבים באחד עשר עצמו בתשעה ושנים בידים שני גזירי עצים בשבת באחד עשר עצמו בתשעה ושנים בידים שני בשבת של לחם הפנים ובשבת שבתוף ההג ביד אחד צלוחית של מים איל קרב באחד עשר

[דף י"ג ע"א]

הבשר בהמשה הקרבים והסלת והזין שנים שנים. פר קרב בעשרים וארבעה הראש והרגלים הראש באחד והרגל בשנים העקץ והרגלים העקץ בשנים והרגלים בשנים החזה והגרה החזה באחד והגרה בג' שתי ידות בשנים ושתי דפנות בשנים הקרבים והסלת והזין בשלשה שלשה במה דברים אמורים בקרבנות צבור אבל בקרבנות היחיד אם רצה להקריב מקריב הפשיטן וניתוחן של אלו ואלו שנה:

גמ' וערכו יכול מאה יכול מאתים אמר רבי עקיבה כל ששמועו מרובה ושמועו ממעט תפשת המרבה לא תפשת תפשת את הממעט תפשת. תני ר' יהודה בן בתירא אומר שתי מדות אחת בלה ואחת שאינה בלה הפל מודין במדה בלה ואין מודין במדה שאינה בלה אמר רבי נחמיה וכי מה מודין במדה שאינה בלה אמר רבי נחמיה וכי מה בא הכתוב לפתח או לנעול לא בא לנעול אלא לפתח אם אומר ימים עשרה אינן אלא מאה אלא מאתים אלא אלה רבוא וכשאתה אומר ימים שנים פתחת ר' מנא אמר משום רבי יודה ימים שנים יכול ימים הרבה אם מרובין הן והלא בכר נאמר

רבים הוא לא דבר אלא בימים מועטים וכמה הן הוי אומר שנים רבים ג' יכול רבים עשרה אמר ימים ואמר רבים מה ימים מעוט ימים שנים אף רבים מעוט רבים ג' יכול שנים וג' הרי חמשה וכי נאמר ימים ורבים והלא לא נאמר אלא ימים רבים הא ביצד הרבים הללו יהו מרובין על שנים וכמה הן הוי אומר ג' וערכו בני אהרן יכול מאה תלמוד לומר וערף הכהן אותם אי וערף הכהן אותם יכול והא בהן אחד עורף את כל האיברים תלמוד לומר וערכו הוא ביצד בהן אחד עורף שני איברים וכמה הן איברים עשרה ואחד בקרבים נמצא הפלה עולה בששה דברי ר' ישמעאל ר' עקיבה אומר וערכו שנים בני אהרן שנים הכהנים שנים מלמד שהפלה עולה בששה הכהנים לרבות הקרחים דברי ר' יודה והלא בכן הבקר הכתוב מדבר מה תלמוד לומר בתמיד של שחר הכתוב מדבר שמעון פר בא ר' יוחנן בשם ר' ינאי נאמר כאן עריכה ונאמר להלן וערף הכהן אותם מה עריכה שנאמר להלן בתמיד של שחר הכתוב מדבר אף עריכה שנאמר כאן בתמיד של שחר הכתוב מדבר עולה פר ישמעאל בשם ר' לעזר אינו צריך ממשמע שנאמר וערכו אין אנו יודעין שהן שנים ואת דרש וערכו שנים בני אהרן שנים הכהנים שנים ותני בן אין לה קדם לתמיד של שחר אלא קמרת בלבד יכולין הם ג' להעלותו ולמה איל קרב ביי"א אלא כדי לעשות פומפי רבנן דקיסרין אמרי מפני מה פר קרב בכ"ד כדי לעשות פומפי לדבר על שם בבית אלהים נחלף ברנש ואת דרש וערכו שנים בני אהרן שנים הכהנים שנים מיבן לפרו של יהוד שיחא קרב בששה:

פרק שלישי

הלכה א מתניתין אמר להן הממנה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה אם הגיע הרוצה אומר בורקי מתניה בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר הין:

גמרא מהו בורקי ברכת תפון אמרין ברוך ברוך אנהר מנהרא ועד אחד נאמן שנייא היא הכא שאין את יכול לעמוד עליו והש לומר עד דו עליל ונפק היא מנהרא הכימא היא מילתא אמר עד אחד נולד איש פלוני בשבת מלין אותו על פיו חשיכה מוצאי שבת מטלטלין אותו על פיו ר' אימי מטלטל על פום מלוייתא ר' מתניה מטלטל על פום איבריתא דוהרא ר' אמי מטלטל על פום נשייא דאמרן שמשא תוות על סוסיתה ולמה עד שהוא בחברון והוא אומר הין בא להזכיר זכות אבות:

[דף י"ד ע"א]

הלכה ב מתניתין ולמה הצרכו לכה שפעם אחת עלה מאור הלכנה ודמו שהיא המזרח ושחמו את התמיד והציאותה לבית השחרפה והורידו הכהן לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש כל המסיד את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קדוש ידים ורגלים:

גמרא מאור הלכנה מתפור ועלה מאור החמה פוסה על פני כל המזרח עד כדון דהנה סיפיה דירחא הנה רישא ואמר רבי חנינא מאילת השחר עד שיאיר המזרח אדם מהלך ארבעת מיל ומשיאיר המזרח עד שתנץ החמה אדם מהלך ארבעת מיל ומנין שפאילת השחר עד שיאיר המזרח אדם מהלך ארבעת מילין שנאמר וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלזט לאמר מן סדום לצוער ארבעה מילין יתיר הוון אמר רבי ועירא המלאך היה מקדר לפניו את הדרך ומנין משיאיר המזרח עד הנץ החמה אדם מהלך ארבעת מיל כמו וכמו מילה דמיא לחכרתה. אמר רבי יוסי בי רבי הדיא אילתא דשחרא מאן דאמר בוכבתא היא טעי זימנין דהיא מקדמה וזימנין דהיא מאחרת מאי כדון כמיז תרין דקרנין דנהור דסקלון מן מדינהא ומנהרין דלמא ר' חייא רובה ורבי שמעון בן חלפתא הוו מהלכין בתדא בקעת ארבל בקריצתא ראו אילת השחר שבקע אורה אמר רבי חייא רובה לרבי שמעון בן חלפתא בר ר' כהן היא גאלתו של ישראל בתחילה קמעה קמעה כל שהיא הולכת היא הולכת ומאיר מאי טעמא כי אישב בחשך ה' אור לי כהן בתחילה "ומרדכי ישב בשער המלך" (אסתר ב, יט) ואחר כהן "וישב מרדכי אל שער המלך" (ו, יב) ואח"כ "ויקח המן את הלבוש ואת הפסים" (ו, יא) וגו' ואחר כך "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות" (ח, טו) ואח"כ "ליהודים היתה אורה ושמה" (ח, טז). תני כהן כהן שישא לדבר עם חבירו אם להפליג טעון טבילה אם לשעה טעון קדוש ידים ורגלים וסמיכה לא שעה קלה היא שנייא היא סמיכה שעשו אותה כהפליג תני ישן טעון טבילה נתנמנם טעון קדוש ידים ורגלים וישן טעון טבילה לא בן תני ר' חייא לא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד ואמר רבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש אף למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה תיפתר שפסוק עצמו לפתל וישן לו והא כתיב: "ויבא המלך דוד וישב לפניו" (שמואל ב' ז, יח), אמר רבי אייבי בר נהרי וישב עצמו בתפילה:

[דף י"ד ע"ב]

הלכה ג' מתניתין איז אדם נכנס לעזרה לעבודה אפלו טהור עד שיטבל המים טבילות ועשרה קדושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום וכלם בקדש בית הפרוה הוין מוז בלבד:

גְּמָרָא כִּינִי מִתְנִיתִין לֹא הָיָה אָדָם נִכְנָם לְעֹרֶה וְלַעֲבוּדָה אֶפְלוּ טְהוּר עַד שֶׁהוּא מוּבָל לֹא סוּף דְּבַר לְעֹבֹדָה אֲלֵא אֶפְלוּ שְׂלֵא לְעֹבֹדָה שְׂאֵלוּ אֵת כֵּן זֹמָא מַה מְקוּם לְטְבִילָה זֹו אָמַר לְהֵם מַה אִם כְּשַׁעָה שֶׁהוּא נִכְנָם מְקַדֵּשׁ לְקַדֵּשׁ טְעוּן טְבִילָה מַחוּל לְקַדֵּשׁ כֹּל שְׂכָן לֹא צוּרְכָה דִּלֵּא מְקַדֵּשׁ לְקַדֵּשׁ לֹא יְהֵא טְעוּן טְבִילָה מַחוּל לְקַדֵּשׁ יְהֵא טְעוּן טְבִילָה אָמַר רַבִּי שְׂמִי וְכִינִי מַה אִם מְקַדֵּשׁ לְקַדֵּשׁ שְׂאִינוּ עָנוּשׁ כְּרַת טְעוּן טְבִילָה מַחוּל לְקַדֵּשׁ יְהֵא עָנוּשׁ כְּרַת לֹא כֹּל שְׂכָן יְהֵא טְעוּן טְבִילָה וְאֶפְלוּ מְקַדֵּשׁ לְקַדֵּשׁ יְהֵא עָנוּשׁ כְּרַת כִּי דִתְנִינֵן תַּמָּן הִשְׁתַּחֲוִּיה אוּ שְׂשִׁיחָא כְּדִי הִשְׁתַּחֲוִּיה עַד כְּפֹתָה הִיא שִׁיעוּר הִשְׁתַּחֲוִּיה ר' סִימוּן כְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כֵּן לְוִי עַד כְּדִי וַיִּכְרְעוּ אַפִּים אֲרָצָה עַל הָרָצָפָה וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ ר' אֲבָהוּ מוּסַף עַד וְהוּדוּ לִי כִּי מוּב ר' מְנָא מוּסַף עַד כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ תִּנִּי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כֹּל עֲצָמָן לֹא הִתְקִינוּ טְבִילָה זֹו

[דף ט"ז ע"א]

אֲלֵא מִפְּנֵי טְבִילַת כֶּרֶךְ שְׁפַעְעִים שְׂאָדָם הוֹלֵךְ לְרַחֵץ וְהוּא נִזְכָּר קָרִי יִשָּׁן שְׁנֵי בִּידוֹ וְחוּזָר וּבָא לֹו. תַּמָּן תְּנִינֵן הַמִּשְׁמָשֶׁת שְׁרָאָתָה נִדָּה צְרִיכִין טְבִילָה ר' יוּדָה פּוֹטֵר מַה חֲלוּק ר' יוּדָה עַל טְבִילַת סְרָף אוּ מִשֵּׁם אֶפְלוּ מוּבָל מַהוּ מוֹעִיל מַה נֶּפֶס מִינָה רָאָה קָרִי אִין תִּימַר חֲלוּק ר' יוּדָה עַל טְבִילַת סְרָף דְּבַר תּוֹרָה הוּא אִין תִּימַר אֶפְלוּ מוּבָל מַהוּ מוֹעִיל מוֹעִיל הוּא שֶׁהוּא מוּבָל כְּתָדָא דִּתְנִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כֹּל עֲצָמָן לֹא הִתְקִינוּ טְבִילָה זֹו אֲלֵא מִפְּנֵי טְבִילַת סְרָף שְׁפַעְעִים שְׂאָדָם הוֹלֵךְ לְרַחֵץ וְהוּא נִזְכָּר קָרִי יִשָּׁן שְׁבִידוֹ וְחוּזָר וּבָא לֹו הִדָּא אָמַרְה לֹא חֶלֶק ר' יוּדָה עַל טְבִילַת סְרָף אֲלֵא מִשֵּׁם אֶפְלוּ מוּבָל מַה הוּא מוֹעִיל:

הַלְּמָה ד מִתְנִיתִין פֶּרְשׁוּ סְדִין שֶׁל בּוּיָן כִּינֵו לְבִין הַעֵם פֶּשֶׁט יָרַד וְטָבַל עָלָה וְנִסְתַּפַּג הִבִּיאוּ לֹו כְּכִדִּי זָהָב וְלִבְשׁ וְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. הִבִּיאוּ לֹו אֵת הַתְּמִיד קָרְצוּ וּמִרְק אַחַר שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ וְקָבַל אֵת דְּמוֹ וּזְרָקוֹ נִכְנָם לְהַקְטִיר אֵת הַקְּטוֹרֶת וְלְהַטִּיב אֵת הַנְּרוֹת לְהַקְרִיב אֵת הָרֵאשׁ וְאֵת הָאֵיבָרִים וְאֵת הַחֲבִיתִין וְאֵת הַיָּין:

גְּמָרָא ר' לְעֹזָר כְּשֵׁם ר' הוֹשַׁעְיָה עַד שִׁישְׁחָט בּו שְׁנַיִם אוּ רֹוב שְׁנַיִם אָמַר רַבִּי יוֹסֵה מִתְנִיתִין אָמַרְה כֵּן הִבִּיאוּ לֹו אֵת הַתְּמִיד קָרְצוּ כְּתִיב "כִּרְצֵן מִצְפּוֹן כָּא כָּא" (ירמיהו מו, כ), ר' תְּנִינָה וְר' יְהוֹשֻׁעַ כֵּן לְוִי חֲד אָמַר

[דף ט"ז ע"ב]

נְכוּסָה וְחוּרְנָה אָמַר נְכוּסָה מֵאֵן דְּאָמַר נְכוּסָה מֵן הִדָּא הִבִּיאוּ לֹו אֵת הַתְּמִיד קָרְצוּ מֵאֵן דְּאָמַר נְכוּסָה מִגְּלִינָא "מִהֲמַר קָרְצָתִי גַם אָנִי" (איוב לג, ו):

הלכה ה מתניתין קמרת של שחר היתה קריבה בין דם לאיברים של בין הערבים היתה קריבה בין אברים לנסכים אם היה כהן גדול זקן או איסטנים מחמין לו חמין ומפילין לתוך הצונן כדי שתפוג צינתו:

גמרא כתיב בתמיד בבקר וכתוב בעצים בבקר יקדים דבר שנאמר בו בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בבקר אחד. מעתה אפלו לדמו. אמר רבי הילא תעשה הקדים בו מעשה כתיב בבקר בתמיד וכתוב בקמורת בבקר בבקר יקדים דבר שנאמר בו בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בבקר מה נן קיימין אם לאיברין והלא בעצים הן אלא כי נן קיימין אפלו לדמו. כתיב בעצים בבקר בבקר וכתוב בקמורת בבקר בבקר ואיני יודע איזה מהן יקדים מי מכשיר את מי עצים מכשירין את הקמורת אף הם יקדמו את הקמורת איתא חמי עצים קודמין את הדם והדם קדם לקמורת ותימר הכין? אמר רבי הילא: לא על שלא זכיתי בו מן הדין שהעצים מכשירין את הקמורת ואצרכת הדא מתניתין הוון בעיי מימר מי מכשיר את הקמורת גחלים, אמר רבי אלעזר: מעלה עשן נאמר בתמיד בין הערבים ונאמר בקמורת בין הערבים סמך לזרות ונאמר בגרות מערב ועד בקר יאחר דבר שנאמר בו בין הערבים סמך לזרות לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים מעתה אפלו לנסכין אמר רבי הילא:

[דף ט"ז ע"א]

תעשה אחר בו מעשה ר' בון בר חייה בעא קומי ר' הילא הכא את אמר תעשה הקדים בו מעשה וקא את אמר תעשה אחר בו מעשה אמר רבי הילא כל מדרש ומדרש בענינו תמיד של שחר בכלל מאחר היה מה תלמוד לומר תעשה הקדים בו מעשה תמיד של בין הערבים בכלל מקדם היה מה תלמוד לומר תעשה אחר בו מעשה ותור ר' זעירה מקלם ליה וצונן ליה בגיה דאורייתא. תני אמר רבי יהודה עששות של פרזל היו מתריחין אותן מערב יום הכיפורים ומפילין לתוך הצונן כדי שתפוג צינתן ולא נמצא במכבה ביום הכיפורים אלא מסביר סבר ר' יודה שאין אבות מלאכות ביום הכיפורים אלא ר' יודה ורבי שמעון אמרו דבר אחד לא בן סבר מימר ר' יוסי ורבי שמעון שניהם אמרו דבר אחד לא בן סבר מימר ר' יוסי ורבי שמעון שניהם אמרו דבר אחד נומר רבי יוסי ור' יודה ורבי שמעון שלשתן אמרו דבר אחד אלא מיסבור סבר ר' יודה שאין תולדת האש כאלא בני ר' יודה סבר מימר שאין תולדת אש כאלא בני סברין מימר תולדת אש כאלא בני ר' יהושע בר אבין ר' סימון בשם ר' אבניני בן סוסי טעם דהדין תנניא שלא יהו אומר ראינו כהן גדול מובל במים שאובין ביום הכיפורים:

הַלְכָה וּמִתְנִיתִין הֵבִיאוּהוּ לְבֵית הַפְּרוּה וּבִקְדָשׁ הִיתָה פְּרָשׁוֹ סְדִין שֶׁל בּוּץ בֵּינוּ לְבֵין הָעַם קִידֵשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפְשֵׁט רַבִּי מֵאִיר אָמַר פְּשֵׁט קִידֵשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו יָרַד וְטָבַל עֲלָהּ וְנִסְתַּפַּג הֵבִיאוּ לוֹ בְּגָדֵי לָבָן וְלָבַשׁ וּקִידֵשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו בְּשֹׁחַר הָיָה לֹבֵשׁ פִּילּוּסִין שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר מָנָה וּבֵין הָעַרְבִים הִינְדִיּוֹן שֶׁל שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת זָוֵי דְבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמַיִם אֹמְרִים בְּשֹׁחַר הָיָה לְבוּשׁ פִּילּוּסִים שֶׁל שְׁמוֹנֶה עָשָׂר מָנָה וּבֵין הָעַרְבִים שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר מָנָה הִכַּל שְׁלֹשִׁים מָנָה אֵלּוּ נוֹטֵל מִן הַתְּקַדָּשׁ וְאִם רָצָה לְהוֹסִיף מוֹסִיף מִשְׁלוֹ:

[דף ט"ז ע"ב]

גְּמָרָא מַה טַּעְמָא דְרַבִּי מֵאִיר פְּשֵׁט וְקִידֵשׁ וְרַחֵץ וְקִידֵשׁ מַה טַּעַם דְּרַבְּנָן וּפְשֵׁט וְלָבַשׁ הִקִּישׁ פְּשִׁיטָה לְלִבִּישָׁה מַה לְּבִישָׁה מְקַדֵּשׁ אַף פְּשִׁיטָה מְקַדֵּשׁ אָמַר רַבִּי מְנַא קוֹמֵי ר' יוֹדֵן עַל דַּעֲתִיּה דְרַבִּי מֵאִיר רַחֲצִיחָה הוֹצֵצֶת אָמַר לִיה מְסַבּוֹר אֶת סְבוּר עַל דְּרַבִּי מֵאִיר וּפְשֵׁט וְקִידֵשׁ וְרַחֵץ וְקִידֵשׁ אֵינָה בֵּן אֵלָא וּפְשֵׁט וְקִידֵשׁ וְרַחֵץ וְלָבַשׁ וְקִידֵשׁ שְׁמוּאֵל אָמַר אַחַת פְּשׁוּט וְאַחַת לְבוּשׁ שְׁתֵּיתָן לְבָא בַר קַפְרָא אָמַר אַחַת לְבָא וְאַחַת לְשַׁעֲבַר שְׁתֵּיתָן לְבוּשׁ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הִכַּל מוֹדִין בְּקִידוּשׁ הִרְאִישׁוֹן שֶׁהוּא לְבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הִכַּל מוֹדִין בְּקִידוּשׁ הִרְאִישׁוֹן שֶׁהוּא מְעַבֵּב מַה טַּעַם הַקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הִכַּל מוֹדִין בְּקִידוּשׁ הִרְאִישׁוֹן שֶׁהוּא לְשַׁעֲבַר אָמַר רַבִּי יוֹסֵה מִתְנִיתָא אָמְרָה בֵּן הֵבִיאוּ לוֹ בְּגָדֵי עֲצָמוֹ וְלָבַשׁ וַיֵּשׁ אָדָם מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו לְלָבוּשׁ בְּגָדֵי חוֹל ר' יוֹחָנָן אָמַר וּלְבָשֶׁם לְבִישָׁה מְעַבְבַת וְאִין קִדוּשׁ יָדִים וְרַגְלִים מְעַבֵּב וּדְכוּוֹתָהּ לְבִישָׁה מְעַבְבַת וְאִין קִדוּשׁ יָדִים וְרַגְלִים מְעַבֵּב כְּדִי שִׁיְהוּ כְּפוּלִים וְקִימִינָה דִּלְאִי בַר יוֹסֵה ר' שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק לֹא נָחַת לְבֵית וּוְעָדָא קָם עִם רַבִּי זְעִירָא אָמַר לִיה מַה חֲדַתִּין תְּהוּ לְכוּן בְּבֵי מִדְרָשָׁא יוֹמָא דִּין אָמַר רַבִּי בֵּית דִּין שִׁיְהוּ כְּפוּלִים וְקִימִינָה דִּלְאִי בַר יוֹסֵה דְתַנִּי וְלַבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה בְּתַנּוֹת רַבְּנָן אָמְרֵי שְׁתֵּי בְּתַנּוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד ר' יוֹסֵה אָמַר אֶפְלוּ בְּתַנּוֹת אַחַת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֵי טַעְמָא דְרַבְּנָן וְלַבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה בְּתַנּוֹת מֵאֵי טַעְמָא דְרַבִּי יוֹסֵה לְמַאֲחַ בְּנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה בְּתַנּוֹת

[דף י"ז ע"א]

כְּדִי שִׁיְהוּ חֲדָשִׁים אִם אָמַר אֶת שְׁלֹא וְלָבַשׁ שְׁחָקִים וְהָא תַנִּי וְלָבַשֶׁם אֶפְלוּ שְׁחָקִים רַבִּי חֲנַנְיָה בְּשֵׁם ר' יִסָּא בְּמַחֲלַקַת עוֹר שְׁעָבָדוּ לְשֵׁם קָמִיעַ מִתֵּר לְכַתּוּב עֲלָיו מוֹזוּזָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּן גְּמַלְיָאֵל אָמַר רַבִּי יוֹסֵה הוִיָּנָן סְבָרִין מִיָּמֵר מַה פְּלִיגִין לְהִדְיוּמָא הָא לְגַבּוּת לֹא מִן מַה דְתַנִּי אַבְגֵי קִדְשׁ צְרִידָה שְׁתֵּיהּ חֲצִיבָתָן בְּקִדְשׁ וּבְקִדְשׁ יַחְצְבוּ בְּגָדֵי קִדְשׁ צְרִידָה שְׁתֵּיהּ אֲרִיגָתָן בְּקִדְשׁ וּבְקִדְשׁ יֵאָרְגוּ וְאָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יִסָּא בְּמַחֲלַקַת הוּא הִדָּא אָמְרָה אַף לְגַבּוּת פְּלִיגִין דְתַנִּי הַעוֹשָׂה כְּלֵי לְגַבּוּת עַד שְׁלֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ גַבּוּת מִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הִדְיוּמָא מִשְׁנַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ גַבּוּת אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הִדְיוּמָא וְהָא תַנִּי הַעוֹשָׂה כְּלֵי לְגַבּוּת אֵל יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הִדְיוּמָא רַבִּי חֲנַנְיָא בְּשֵׁם ר' יִסָּא בְּמַחֲלַקַת דְתַנִּי הַעוֹשָׂה כְּלֵי לְהִדְיוּמָא עַד שְׁלֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ

בוּ הֲדִיּוּט מִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בוּ גְבוּהַ מִשְׁנֵשֶׁת־מִשׁ בוּ הֲדִיּוּט אֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בוּ גְבוּהַ וְהָא תַּנִּי הַעוֹשֶׂה כְּלֵי לְהֲדִיּוּט אֵל יִשְׁתַּמֵּשׁ בוּ גְבוּהַ ר' הוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּינָן דְּתַמְזֵן תִּיפְתֵּר שְׂבָא מִתְרוּמַת הַלְשָׁכָה וְלִית שְׁמַע מִינָה כְּלוּם כְּלֵי שָׂרַת מְאִימְתִי הֵן קְדוּשִׁין מִיַּד אוּ בְשַׁעַת הַתְּשֻׁמִּישׁ אִין תִּימַר מִיַּד נִיחָא אִין תִּימַר בְּשַׁעַת הַתְּשֻׁמִּישׁ כְּאַחַת הֵן קְדוּשִׁין נִיחָא שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ בְשִׁמּוֹן הַפּוֹשְׁחָה בְּרַם שֶׁל שְׁלֹמֹה כְּאַחַת הֵן קְדוּשִׁין וּמִתְקַדְּשִׁין בְּכַנִּיכְתָן לְאַרְצֵי הָיוּ מְפַנִּין מִתּוֹךְ שֶׁל מֹשֶׁה לְתוֹךְ

[דף י"ז ע"ב]

שֶׁל שְׁלֹמֹה לֹא הָיָה שֵׁם שֶׁל מֹשֶׁה כְּאַחַת הֵן קְדוּשִׁין וּמִתְקַדְּשִׁין וּבְעֵלְיָתָן מִן הַגּוֹלָה הָיוּ מְפַנִּין מִתּוֹךְ שֶׁל שְׁלֹמֹה לְתוֹךְ שֶׁלָּהֶם לֹא הָיָה שֵׁם שֶׁל שְׁלֹמֹה כְּאַחַת הֵן קְדוּשִׁין וּמִתְקַדְּשִׁין אֲבָנִים שֶׁחֲצָבָן לְשֵׁם מַת אֲסוּרִים בְּהַנְיִיחַ לְשֵׁם הַי וְלְשֵׁם מַת מוֹתְרִין בְּהַנְיִיחַ הַזּוֹרֵק כְּלֵי לְפָנֵי מִפְתּוֹ שֶׁל מַת לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת אֲסוּר בְּהַנְיִיחַ כֵּל הוּץ לְד' אַמּוֹת מִתֵּר בְּהַנְיִיחַ נִמְצְאָתָא אֹמַר הַמֵּשׁ טְבִילוֹת וְעִשְׂרֵה קִידוּשִׁין טוֹבֵל וּמְקַדֵּשׁ בוּ בַיּוֹם מִנּוּן שְׁשָׁנֵי קְדוּשֵׁי יָדַיִם וְרַגְלָיִם עַל כָּל טְבִילָה וּמְבִילָה תִּלְמוּד לֹאמַר וּפְשֻׁט וְרַחֵץ וְלָבַשׁ אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדִין הוּא מַה אִם בְּמָקוֹם שְׂאִינּוּ טְעוּן טְבִילָה טְעוּן קְדוּשַׁי יָדַיִם וְרַגְלָיִם כִּאֵן שֶׁהוּא טְעוּן טְבִילָה לֹא כֵּל שְׂכָן יְהִי טְעוּן קְדוּשַׁי יָדַיִם וְרַגְלָיִם טוֹל לָךְ מַה שֶׁחֲבַאֲתָה אִי מַה לְהִלָּן אַחַת כָּל הַיּוֹם אַף כְּאַחַת אַחַת כָּל הַיּוֹם תִּלְמוּד לֹאמַר וּפְשֻׁט אֵת בְּגָדֵי הַכֹּהֵן שְׂאִין תִּלְמוּד לֹאמַר אֲשֶׁר לָבַשׁ וְכִי עֲלִיתָה עַל דַּעַתְנּוּ כְּלוּם הוּא פּוֹשֵׁט אֵלָּא מַה שֶׁהוּא לֹבֵשׁ אִם בֶּן לְמֹה נְאֻמַר אֲשֶׁר לָבַשׁ הַקִּישׁ פְּשִׁיטָה לְלִבִּישָׁה מַה לְבִישָׁה כְּקִידוּשַׁי יָדַיִם וְרַגְלָיִם אַף פְּשִׁיטָה כְּקִידוּשַׁי יָדַיִם וְרַגְלָיִם אָמַר רַבִּי מְנָא לֹא מִסְתַּבְּרָא אֵלָּא חִלּוּפִין הַקִּישׁ לְבִישָׁה לְפְשִׁיטָה מַה פְּשִׁיטָה כְּקִידוּשַׁי יָדַיִם וְרַגְלָיִם אַף לְבִישָׁה כְּקִידוּשַׁי יָדַיִם וְרַגְלָיִם וְאִין שְׁנֵי שֶׁל פִּילוּסִין יָפָה מִן הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַנְּדוּוּן מִשֵּׁם מִילָה דְשִׁמְעָה פְּרוּמִי תַפְזֵן תַּנְיִנָן הָרֵאשׁוֹן שְׁבָרֵאשׁוֹן אִין לְמַעְלָה הִימְנּוּ הַשְּׁנֵי שְׁבָרֵאשׁוֹן וְהָרֵאשׁוֹן שְׁבִישָׁנִי שׁוּין וְאִין שְׁנֵי שְׁבָרֵאשׁוֹן יָפָה מִן הָרֵאשׁוֹן שְׁבִישָׁנִי מִשֵּׁם מִילָה דְשִׁמְעָה פְּרוּמִי מְאִי בְּדוּן רַבִּי נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי מְנָא בְּשַׁחַר כְּתִיב בַּד בַּד אַרְבַּעַת פְּעָמִים וּבְמִנְחָה כְּתִיב בַּד: מַעֲשֶׂה בִי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל בֶּן פִּיאָבִי שֶׁלָּבַשׁ כְּתָנּוֹת בְּמֵאָה מִנָּה וְעָלָה וְהִקְרִיב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ כְּרַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן חֶרְסוֹם שֶׁלָּבַשׁ כְּתָנּוֹת בְּשִׁתֵּי רַבּוּא וְעָלָה וְהִקְרִיב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וְהוֹרִידוּ אוֹתוֹ אֲחִיו הַכֹּהֲנִים שֶׁהָיָה נִרְאָה מִתּוֹכָה עָרוּם מַה עָשָׂה מִילָא אוֹתָהּ מִיּוֹם וּמִכַּב אֵת הַמִּזְבֵּחַ שְׁבַע פְּעָמִים:

[דף י"ח ע"א]

הַלְמָה ז' מִתְנִיתִין כָּא לֹא אֵצֶל פְּרוּ וּפְרוּ הָיָה עוֹמֵד בֵּין הָאוּלָם וְלְמִזְבֵּחַ רֵאשׁוּ לְדָרוּם וּפְנֵי לְפַעֲרָב כַּחֲזֵן עוֹמֵד בַּמִּזְרָח וּפְנֵי לְפַעֲרָב כְּמֹךְ שִׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וְנִתְנַדָּה וְכֹךְ הָיָה אֹמַר אֲנָא הַשֵּׁם עוֹתֵי פְּשַׁעֲתֵי

מִסְכַּת אֵהָלוֹת פְּרָק שְׁמוֹנֶה עָשָׂר

א. חֲמַר בְּאַרְץ הָעַמִּים שְׁאִין בְּבֵית הַפָּרֶס, וְחֲמַר בְּבֵית הַפָּרֶס שְׁאִין בְּאַרְץ הָעַמִּים. שְׁאַרְץ הָעַמִּים בְּתוֹלָה בְּתוֹלָה שְׁלֵה טַמְאָה, וּמְטַמְאָה בְּבִיאָה, וְאִין לֶף טְהָרָה מְטַמְאָתָה, מַה שְׁאִין כֵּן בְּבֵית הַפָּרֶס. חֲמַר בְּבֵית הַפָּרֶס, שְׁאַפִּילוּ טְהָרָה מִקְפָּתוֹ מֵאַרְבַּע רֹחוֹתָיו - הָרִי הוּא בְּחֻזְקָת בֵּית הַפָּרֶס. אַרְץ הָעַמִּים, אִם יְכוֹל לְכַנֵּס לָהּ בְּטְהָרָה - טְהוּרָה. וְכֵמָּה תְּהֵא סְמוּכָה, וְיֵהָא יְכוֹל לְכַנֵּס לָהּ בְּטְהָרָה? רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶפְלוּ תֵּלִם אֶחָד - הָרִי זֶה מִפְּסִיק. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: יְכוֹל אֲנִי לְהֶאֱכִיל אֶת הַכֹּהֲנִים טְהוּרִים בְּבוֹרְסְקִי שְׁבַצִּידוֹן, וְשְׁבַעֲדִירוֹת, וְשְׁבַלְבָּלָב - מִפְּנֵי שְׁסַמּוּכִין לֵים אוֹ לְנֶהַר. אָמְרוּ לוֹ: הָרִי פְּסִלִין מִפְּסִיק. חֻזְקַת דְּרָכִים שֶׁל עוֹלֵי בָּבֶל, אֵף עַל פִּי שְׁמַבְלַעוֹת בְּאַרְץ הָעַמִּים - טְהוּרוֹת. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַד מְקוֹם שְׁאַדָּם פּוֹנֶה מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ וְאִין בּוֹשׁ. עֵירוֹת הַמְּבַלְעוֹת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, כְּגוֹן סִיסִית וְחִבְרוֹתִיָּה, אֲשַׁקְלוֹן וְחִבְרוֹתִיָּה, אֵף עַל פִּי שְׁפִטוּרוֹת מִן הַמַּעַשֵׁר וּמִן הַשְּׁבִיעִית - אִין בְּהֵם מִשׁוּם אַרְץ הָעַמִּים:

ב. הַנְּכַנֵּס לְאַרְץ הָעַמִּים בְּשָׂדֶה וּבְמַגְדָּל - טְהוּר, בְּקָרוֹן, בְּעַגְלָה, וּבְסַפִּינָה, וּבְאַסְכְּרִיא - טַמְא. הַמְּכַנֵּס רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ לְאַרְץ הָעַמִּים - טַמְא. פְּלִי חֲרַס שְׁהַכְנִיס אֲוִירוֹ לְאַרְץ הָעַמִּים - טַמְא. הַסַּפְסָלִין וְהַקְּתַדְרָאוֹת, שְׁהַכְנִיס רַבֵּן לְאַרְץ הָעַמִּים - טַמְאִין:

ג. הַכֹּל עוֹשִׂין מְדוּר הָעַמִּים, אֶפְלוּ עֶבֶד, וְאַפִּילוּ אִשָּׁה, וְאַפִּילוּ סְרִיס, וְאַפִּילוּ קָטָן בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים יוֹם אֶחָד. עוֹבֵד כּוֹכָבִים הַנְּשׁוּי, וְכוֹתֵי הַנְּשׁוּי, עוֹבֵד כּוֹכָבִים שְׁעַבְדֵי כּוֹתִים, וְכוֹתֵי שְׁעַבְדֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - עוֹשִׂים מְדוּר הָעַמִּים. עַל מְדוּר הָעַמִּים תּוֹלִין. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵף שׁוֹרְפִין. וְכֵמָּה יִשָּׁה בְּתוֹכוֹ וְיֵהָא צְרִיךְ בְּדִיקָה? אַבָּא יוֹדֵן מְצִידֵן מִשׁוּם רַבִּי אֲלִיעֶזֶר: אַרְבָּעִים יוֹם, אֵף עַל פִּי שְׁאִין עֲמוֹ

אִשָּׁה, וְהִלְכָה כְּדַבְּרָיו. הִיָּה זֶה נִכְנָס וְזֶה יוֹצֵא, וְלֹא שָׁהָה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם - טְהוּר. וְאִם שָׁהָה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם - טַמְא. הַשׁוֹמֵר, אִם שָׁהָה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם - טַמְא, בְּזִמְן שְׁנִכְנַס וְיוֹצֵא, אֵף עַל פִּי שְׁשָׁהָה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם - טְהוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּחֻזְקַת הַמְּשַׁתְּמֵר. הַכֹּל נִאֲמָנִין עָלָיו לְשַׁמְרוֹ, וְאַפִּילוּ עֶבֶד אוֹ שְׁפָחָה, וְאַפִּילוּ סְרִיס אוֹ קָטָן כֵּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים יוֹם אֶחָד:

ד. בִּיבִין הַיּוֹצֵאִין מְאַרְץ הָעַמִּים לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל - עוֹשֵׂה לֶהֶן סְרִיגוֹת, וּמְמַעֲטֵן עַד פְּחוֹת מְטַפַּח:

ה. כִּיצַד בּוֹדְקִין מְדוּר הָעַמִּים? יִשְׂרָאֵל נִכְנַס וְאַחַר כֶּךָ כֵּהֵן, וְאִם נִכְנַס כֵּהֵן תַּחֲלָה, אֵף עַל פִּי שְׁמַצָּאוֹ רְצוּף בְּשִׁישׁ אוֹ בְּפִשְׁפֹּשׁ - טַמְא:

ו. חֲנוּת, אִין בָּהּ מִשׁוּם מְדוּר הָעַמִּים, אֲלֹא אִם כֵּן דָּר בְּתוֹכָהּ. אֲסִטְוִינִית, אִין בָּהּ מִשׁוּם מְדוּר הָעַמִּים, אֲלֹא אִם כֵּן דָּר בְּתוֹכָהּ. מְדוּר הָעַמִּים, אֵף עַל פִּי שְׁחָרַב - הָרִי זֶה טַמְא. וְאִין מְדוּר הָעַמִּים וּבֵית הַפָּרֶס בְּחוּץ לְאַרְץ. הָאוּנְרִיאוֹת, וְהָאוֹצְרוֹת, וְהַמְּרַחֵץ, וּבֵית הַמִּים, וּבֵית שַׁעַר, וְאוֹיֵר הַחֲצַר הַמְּגַלִּין, וְהַבוֹרְגִינִי, וְהַסְּכוֹת, וְהַמְּשׁוֹנוֹת, וְהַצְּרִיפִין, וְהָאֵהָלִין - אִין בְּהֵם מִשׁוּם מְדוּר הָעַמִּים. הַקְּסִטְרָאוֹת וְהַלְגִּינוֹת, רַבִּי מְטַמְא וְחַכְמַיִם מְטַהֲרִין. בֵּית הַחֲצִיזוֹן וּבֵית הַזִּינּוֹת, רַבִּי יְהוּדָה מְטַמְא וְרַבִּי יוֹסִי מְטַהֵר. בֵּית שַׁעַר וְאוֹיֵר הַחֲצַר, בְּזִמְן שֶׁהֵן מְעַרְבִין בְּמְדוּר הָעַמִּים - טַמְאִין מִשׁוּם מְדוּר הָעַמִּים, אִם אִין מְעַרְבִין בְּמְדוּר הָעַמִּים - אִין טַמְאִים מִשׁוּם מְדוּר הָעַמִּים. וְהָאֲסִטְוִנוֹת, אֵף עַל פִּי שְׁמַעוֹרְבוֹת בְּמְדוּר הָעַמִּים - אִין בְּהֵן מִשׁוּם מְדוּר הָעַמִּים:

ז. מְזַרְח מִכְּנֶגֶד מְטַרְפוֹלִין שְׁלֵה וְעַד כְּנֶגֶד הַגַּת שְׁלֵה. הַעֵיד יְהוּדָה הַנַּחְתּוּם עַל סְטִיו הַמְּזַרְחִי שֶׁהוּא טְהוּר, וְשָׂאֵר כְּלָהּ - טַמְאָה:

ח. הַמְּהַלֵּךְ מַעֲכוֹ לְכַזִּיב, מִימִינוֹ - הַדְּרָף טְהוּרָה מִשֵּׁם אַרְץ הָעַמִּים, וְחַיְבַת בְּמַעַשֵׁר

ובשביעית, עד שתודע שהיא פטורה. משמאל למערב - הדרך טמאה משם ארץ העמים, ופטורה מן המעשרות ומן השביעית, עד שתודע שהיא חיצת עד כזיב. רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משם אביו: עד לכלאבי:

ט. בראשונה היו אומרים: תחומי אשקלון, מקבר גדול עד יגור, ועד גוב, ועד תרעין - היו טמאין, ונמנו עליהן חכמים וטהרום. העיד יהודה בן יעקב מבית גבריא, ויעקב ברבי יצחק מבית גופנין, על קסרי שהחזיקו בה מעולם בטמאה, והתירוה שלא במנין. אומר רבי חנין: אותה שנה שביעית היתה, והלכו עובדי כוכבים לקרקסאות שלהן, והניחו שוק מלא פרות, וכאו ישראל ובזוזום, בחזירתן אמרו: בואו נלך אצל חכמים שמא התירו להן חזירים. אומר רבי זריקא: בחמשה באדר השני נמנו עליה עשרים וארבעה זקנים והתירוה, שהיו הכל נכנסים לתוכה:

י. מעשה ברבי, ורבי ישמעאל ברבי יוסי, ורבי אלעזר הקפור, ששבתו בחנות של עובד כוכבים בלוד, והיה רבי פנחס בן יאיר יושב לפניו, אמרו לו: אשקלון, מה אתם בה? אמר להן: מוכרים חטין בבסילקאות שלהן, וטובלין ואוכלין את פסחיהן לערב, אמרו לו: מהו שנהג בה מדור העמים? אמר להן: כשיששה ארבעים יום. אמרו לו: בוא ונמנה עליה לפוטרה מן המעשרות, ולא נמנה עמהם רבי ישמעאל ברבי יוסי. כשיצאו, אמר להן: מפני מה לא נמנית עמנו? אמר להן: על שטמאתי טהרתי, ולא מעשרות, מתירא אני מבית דין הגדול שמא ירצו גלגלתי:

מִסְכַּת נְגָעִים פָּרָק ראשון

א. אומר רבי יוסי: שאל רבי יהושע את רבי יעקבא, אמר לו: מפני מה אמרו מראות נגעים שנים שהן ארבעה? אמר לו: ואלא מה יאמרו? אמר לו: יאמרו 'מקרום ביצה ולמעלה'. אמר לו: ללמד, שמצטרפין זה

עם זה. אמר לו: יאמרו 'מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה'. אמר לו: ללמדך, שאם אינו בקי בהן ובשמותיהן - לא יראה את הנגעים. רבי אלעזר בן יעקב אומר משם רבי חנניא בן חכינאי, שאמר משום רבי יעקבא: מנין אתה אומר, כהן שהוא בקי בנגעים ולא בנתקים, ובנתקין ולא בקרחת, באדם ולא בבגדים, בגדים ולא בבתים, במראה ראשון ולא במראה שני, במראה שני ולא במראה שלישי - לא יראה את הנגעים עד שיהא בקי בהן ובשמותיהן? תלמוד לומר (ויקרא יד, גז-גז): "וזאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק, ולצרעת הבגד ולבית, ולשאת ולספחת ולבהרת, ולהורות". אמר רבי נתן: לא שהיה רבי יעקבא אומר: של סיד דהה הימנו, אלא של צמר לבן דהה הימנו. אי אפשר לפסיון שיטמא בתחלה. אבל אפשר לפסיון שיטמא בן יומו. פיצד? בהרת ובה סימני טמאה, החליטו והלכו להן סימני טמאה, ובא לו אצל הפהן ופטרו, ואחר כך נולד לו פסיון - זה הוא פסיון שהוא מטמא בן יומו:

ב. ארבע מראות שעור וכשר נטמא בהן. השחין, והמכה, והקרחת, והגבחת מטמאין, ובהן הפסיון מטמא, אף על פי שאינו מאותו מראה אלא ממראה אחר, ובלבד שיהא מארבע מראות. המחיה מטמאה בכל מראה, אפלו שחורה ושער לבן, אלא ששער לבן מכה, והנתקין מטמאין בכל מראה, אפלו לבן בשחור ושחור בלבן. שער צהב - מראיו פתבנית זהב:

ג. הבגדים והעורות - מטמאין בירקק שבירקין ובאדמדם שבאדמים. ואיזה הירוק שבירקין? רבי אלעזר אומר: כשעוה וכחלמון. סומכוס אומר: ככנף טואס וכחץ של דקל. ואיזה הוא אדמדם שבאדמים? כזהרית יפה שבים והפסיון שלהם כיוצא בהן, ואין בהם מראה פתך,

מְרָאָה גְבוּהָ כְּמְרָאָה צֶל בַּחֲמָה. מְרָאָה עֲמוּק שְׁבִהֵן כְּמְרָאָה חֲמָה בְּצֶל:

ד. רבי ישמעאל אומר: מראות נגעים - שנים עשר. רבי חנניא סגן הכהנים אומר: מראות נגעים - ששה עשר. רבי דוסא בן הרפינס אומר: מראות נגעים - שלשים וששה. עקביא בן מהללאל אומר: מראות נגעים שבעים ושנים:

ה. היה רבי מאיר אומר: מי שנסמית אחת מעיניו - אינו רשאי לראות את הנגעים ואינו רשאי לדון, שנאמר (ויקרא יג, יב): "לכל מראה עיני הכהן". ואומר (דברים כא, ה): "ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע". מְקִישׁ רִיבִים לְנִגְעִים, מֵה נִגְעִים "לְכֹל מְרָאָה עֵינֵי הַכֹּהֵן", אִף רִיבִים "לְכֹל מְרָאָה עֵינֵי הַכֹּהֵן". בֵּית הָאֶפֶל וְחִלּוּנוֹתָיו מְגוּפוֹת - פּוֹתְחִין לְאוֹתָן חִלּוּנוֹת וְרוֹאִין אֶת נִגְעוֹ. סְדִין הַמְקַמֵּט - מִפְּשֻׁטִין אוֹתוֹ וְרוֹאִין אֶת נִגְעוֹ. נִרְאֶה נִגְעַת בַּחוּרִין אוּ בַסְּדֻקִין - אֵין נִזְקֵק לוֹ. סִלְקוּ - הֲרִי זֶה כְּקַמֵּט שֶׁנִּפְשֵׁט. וְכִבִּית הַסְּתָרִים שֶׁנִּתְגַּלְהָה. כְּאוֹרֶגֶת הָעוֹמֶדֶת לְשַׁחֵי לִימְנִית; דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: כְּטוֹוָה פֶּשֶׁתָן לְשִׁמְאַלִית. אִמֵּר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר בְּיָמִין, וְדְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּשִׁמְאַל. כֶּשֶׁם שֶׁנִּרְאֶה לְנִגְעוֹ כֶּךָ נִרְאֶה לְתַגְלַחְתּוֹ, שֶׁנִּאָמַר (ויקרא יד, ח): "וְגִלַּח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ", וְנִאָמַר (שם): "אֶת גְּבוֹת עֵינָיו", מֵה גְבוֹת עֵינָיו בְּנִרְאָה וְלֹא בְּכִבִּית הַסְּתָרִים, אִף כָּל שְׁעָרוֹ בְּנִרְאָה וְלֹא בְּכִבִּית הַסְּתָרִים:

ו. כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו. רבי מאיר אומר: אף לא נגעי ביתו בגדיו וקרוביו. כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו. רבי יהודה אומר: אף לא נדרי אשתו, וחכמים מתירין, ואין צריך לומר הנדרים שבינו לבינה, והלא הבעל מפר אותן! אלא אף שבינה לבין אחרים, ורואה קדשיו ומעשרותיו, ונשאל על הטהרות ועל הטמאות של עצמו:

ז. אין דנין שני דינין כאחד, ואפלו נואף ונואפת, אלא דנין את הראשון ואחר כך דנין את השני. ואין נמנין על שני דברים כאחד. ואין שואלין שני דברים כאחד, אלא נמנין על הראשון ואחר כך נמנין על השני. נשאלין על הראשונה ואחר כך נשאלין על השנייה:

ח. אין משקין שתי סוטות כאחת - שלא יהא לבה גס בחברתה. ורבי יהודה אומר: לא מן השם הוא זה, אלא משום שנאמר (במדבר ה, כה): "והקריב אתה אל הכהן" - אחת הוא מקריב ואין מקריב שתיים:

ט. אין שורפין שתי פרות בבת אחת, ומשנעשית אפר - מביא אחרת ושורף על גבה ואינו חושש. ואין עורפין שתי עגלות כאחת. ורבי אליעזר אומר: אם היתה מדה מכוננת בין שתי עירות - שתיהן מביאות שתי עגלות. ואין עושין שלש עירות עיר נדחת בארץ ישראל - שלא להחריב את ערי ישראל, אבל עושין אחת או שתיים. אנשי עיר הנדחת - אין דנין שנים מהם כאחד, אלא דנין את הראשון ואחר כך דנין את השני:

י. לעולם אין הכהן רשאי לטמאו, עד שיהיו עיניו בו, ובעור הבשר חוצה לו, עודה מסגירו או פטרו, נולד בו נגע אחר - הרי זה נזקק לו. ואם משהסגירו נולד לו נגע אחר - אין נזקק לו לטמאה ולטהרה עד סוף שבוע. הלך נגעו אפלו לאחר שלש שנים - הרי הוא בטמאתו, עד שיאמר הכהן טהור הוא:

יא. נאמן הכהן לומר: נגע זה פשה, נגע זה לא פשה, אם בהרת קדמה לשער לבן, ואם שער לבן קדם לבהרת. ונאמן על נגעי עצמו. כהן שראוהו בתחלה - נזקק לו בסוף שבוע ראשון:

יב. ראהו בסוף שבוע ראשון, נזקק לו בסוף שבוע שני. ראהו בסוף שבוע שני, נזקק לו בסוף שבוע שלישי. מת או שחלה

במחיה עד שיהא בו רחב כגריס, כך אין נזקקין לטמא בשער לבן, ובפסיון עד שיהא בו רחב כגריס:

ג. שתי בהרות וחוט של מחיה ביניהן, נפרץ מכאן מקום שיערה אחת, ומכאן מקום שיערה אחת - טמא משום פסיון. נפרץ מקום שתי שערות מכאן, ומקום שתי שערות מכאן - טמא משום פסיון ומשום מחיה. בהרת שטהרה מתוך החלט, מחיה ושער לבן ופסיון ומתוך הסגר - אין משתמשות הסגר מעתה, אבל יכול הוא לטמא בשער לבן ומחיה ופסיון הבא אחריו. בהרת בתחלה בסוף שבוע ראשון, בסוף שבוע שני לאחר הפטור, כנסה ופשתה או פשתה וכנסה. נשתנית מן השלג לסיד ומן הסיד לשלג - הרי זו כמו שהיה. בהרת כגריס ופשתה כגריס והלך מן האום כחצי גריס. רבי עקיבא מטמא, וחכמים אומרים: תראה בתחלה:

ד. בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות, נולדה בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות - הרי זה להחליט. טעה, ואין ידוע אלו שהפכו ואלו שקדמו - טהור. ואם משהחליטו טעה, ואין ידוע אלו שהפכו ואלו שקדמו - טמא. נשרו בו שתיים טמא ושלש - טהור. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: ספק בהרת קדמה לשער לבן, ספק שער לבן קדמה לבהרת, הואיל וספק נגעים להקל - טהור. בהרת ובה מחיה פחותה מפעדשה. רבי מאיר אומר: יסגיר וחכמים אומרים: אין נזקקין לו. רבתי בהרת - רבי מאיר מטמא. וחכמים אומרים: תראה בתחלה. נתמעטה - טהורה. רבתי מחיה, רבי מאיר מטמא, וחכמים אומרים: תראה בתחלה. נתמעטה, רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרים. בהרת כגריס לכל צד, ובה מחיה ארפה או עגולה, רבתי המחיה - טמא. נתמעטה; רבי מאיר מטמא, וחכמים מטהרים, שאין הנגע פושה לתוכה. בהרת כגריס ומחיה פעדשה מקפתה, ומבחוץ למחיה בהרת,

כהן אחר נזקק לו, ולא יאמר לו: לך ושוב, אלא נזקק לו מיד. כהן שטמא את הטהור וטהר את הטמא ונזקק לו בסוף שבוע, אף על פי שטמא את הטמא וטהר את הטהור - לא עשה כלום. לענין טמאה הוא אומר: "טמא הוא, וטמאו הכהן". לענין טהרה הוא אומר: "טהור הוא, וטהרו הכהן". וזה אחד מן הדברים שעליהן עלה הלל מבבל:

מִסְכַּת נְגָעִים פָּרָק שְׁנִי

א. יש בשער לבן מה שאין בשער צהב, ובשער צהב מה שאין בשער לבן, שער לבן לא הציל שער אחר מידו, מה שאין כן בשער צהב. יש בשער צהב שיפה כחו במקומו ליטמא בכל מראה מה שאין כן בשער לבן. היו בו שתי שערות ושוכבות חוצה לו - טמא. היו חוצה לו ושוכבות לתוכו - טהור. אמר רבי מאיר: שלא יהא בני אדם מדמה שבכלן הן נדונין, אלא אם חודו של שער לבן - טמא, אין חודו לבן - טהור. שאלו תלמידיו את רבי יוסי: בהרת ובה שער שחור - חוששין אנו שמא מעט את מקום בהרת מכגריס. אמר להן: בהרת ובה שער לבן - חוששין אנו שמא מעט את מקומו בהרת מכגריס, אמרו לו: לא! אם אמרת בשער לבן שהוא סימן טמאה, תאמר בשער שחור שאין סימן טמאה? אמר להן: הרי שיש בו עשר שערות לבנות, כלום הן סימני טמאה! אלא שתיים חוששין אנו למותר, שמא מעט את מקום הבהרת מכגריס. אמרו לו: לא, אם אמרת בשער לבן שהוא מין טמאה, תאמר בשער שחור שאינו מין טמאה? אמר להם: אף שער שחור הופך הוא מין טמאה:

ב. בהרת וחוט יוצא הימנה, שתי בהרות וחוט יוצא מזו לזו, אם יש בו רחב שתי שערות - זוקקים ליטמא בשער לבן ובפסיון. אבל למחיה - אין מטמאין עד שיהא בו רחב כגריס. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: כשם שאין זוקקין ליטמא

נדון כבית הסתרים, והקמט שנפשט - הרי הוא כעור הבשר לכל דבר :

ז. בראש עד שלא העלה שער, ומשהעלה שער ונקרח. בזקן עד שלא העלה שער, ומשהעלה שער נתק. בעור הבשר עד שלא נעשה שחין, ומשנעשה שחין נעשה צרבת. עד שלא נעשה מכה, ומשנעשה מכה נעשה צרבת - טהור. רבי אליעזר בן יעקב אומר: הואיל ותחלתו וסופו טמא - טמא. וחכמים אומרים: יראה בתחלה :

ח. בהרת בעובד כוכבים עד שלא נתגיר נסמכה לה בהרת אחרת, ראשונה אינה זוקקת לטמא בשער לבן ובפסיון, ואינו מעכבת את הפריחה. כחצי גריס עד שלא נתגיר, וכחצי גריס משנתגיר - טהור :

מִסְכַּת נִגְעִים פָּרָק שְׁלִישִׁי

א. התולש סימני טמאה מתוך נגעו, בין שתלש כלו, ובין שתלש מקצתו, בין עד שלא בא אצל הכהן, ובין משבא אצל הכהן, בין מתוך החלט, ובין מתוך הסגר, ובין מתוך הפטור - הרי זה לוקה את הארבעים :

ב. הקורע נגע מתוך הבגד, והקולף נגע מתוך הבית - הרי זה לוקה את הארבעים, שנאמר (דברים כד, ח): "השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות". אבל נושא הוא במוט על כתפו, ובסיב ברגלו. ואם הלכו - הלכו :

ג. היו בו שתי שערות, תלש אחת ונשר אחת - טהור. היה בו שלש, תלש אחת ונשרו שתיים - טהור, שתיים ונשרה אחת - טמא. נתמעטה בהרתו מכגריס, בין כף ובין כף - טהור. פרחה בכלו, בין כף ובין כף - טהור :

ד. היתה בו מחיה כעדשה, כנה חצייה והלף חצייה - טהור. היתה יתרה מפעדשה, כנה מותר והלף כעדשה - טהור. כנה כעדשה והלף מותר - טמא. נתמעטה מכגריס - בין

והלכה לה מחיה ונעשית בהרת. רבן גמליאל אומר: אם מבפנים נתמעט - הפנימית להחליט והחיצונה טהורה. מבחוץ - הפנימית להסגיר והחיצונה טהורה. אמר רבי שמעון: אימתי? בזמן שהיא כעדשה מכוונת, היתה יתרה מפעדשה ונתמעט מותר זה ונעשה בהרת, אם מבפנים נתמעט - שניהן להחליט, הפנימית משום שפשת, והחיצונה משום מחיתה מבחוץ, הפנימית להסגיר והחיצונה להחליט, אמר רבי יוסי: אלו דברי רבי חנניא בן גמליאל. אבל אני אומר בשתייהן שהחיצונה טהורה, שאני רואה את הבהרת כאלו השחין תוף המחיה. רבי עקיבא אומר: בין כף ובין כף - שתייהן להסגיר, אם משום פסיון - אין חוששין לפנימית, שאין נגע פושה לתוף הנגע, ואי משום מחיה - אין חוששין לחיצונה, שהבהרת לתוכה במקום מחיה :

ה. עשרים וארבעה ראשי אברים באדם שאין מטמאין משום מחיה, ואם מקומן יושב כגריס - הרי אלו מטמאין במחיה כגריס. רבי אליעזר אומר: המסמרת, והיבלת, והתלתלין - אינן מטמאין משום מחיה. ואם מקומן יושב כגריס - מטמאין משום מחיה: רבי יוסי ברבי יהודה אומר: היתה בהרת סמוכה לראש, לעין, ולאזן, ולחוטם, ולפה - טהור, שנאמר (ויקרא יג, ג): "וראה הכהן את הנגע בעור הבשר" - שיהא כל חוצה לו בעור הבשר וראויה לפסיון. היה לו על ראש חוטמו שופע אילף ואילף, על ראשי אצבעותיו שופע אילף אילף, כגריס על כגריס, על ראש אצבע שופע אילף ואילף - טהור, שנאמר: "וראהו" - כלו כאחת :

ו. בהרת בכלו וכראשו בשר חי. בהרת ברגלו ובכלו בשר חי, או שהיה בו מחיה מלמעלה למטה כמין פסיקיא של בשר חי, או חוגרת באמצע - טהור, שנאמר (שם): "ומחית בשר חי בשאת" - עד שתהא מחיה מבצרת בשאת. האדם שבשפה -

ת. שְׁעַר לְבָן הַחֹזֵר אַחַר פְּרִיחַת הַחוּט מַחֲיָה שְׁעַר לְבָן וְהַפְסִיזוֹן, אוֹ אַחַר פְּרִיחַת הַסָּגֵר, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: שְׁעַר לְבָן סִימָן טְמֵאָה וְהַמַּחֲיָה סִימָן טְמֵאָה, מֵה מַחֲיָה חֹזֶרֶת וּמְטַמֵּא - אִף שְׁעַר לְבָן חֹזֵר וּמְטַמֵּא. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אִם מַחֲיָה חֹזֶרֶת וּמְטַמֵּא שָׁכַן מְטַמֵּא בַתְּחִלָּה, תֹּאמַר בְּשְׁעַר לְבָן שְׂאִין מְטַמֵּא בַתְּחִלָּה?! וְעוֹד, שְׁנֵאמַר "בְּשָׂר" - בְּשָׂר חַי הַחֹזֵר טְמֵא, וְאִין שְׁעַר לְבָן טְמֵא:

ט. פְּרִיחַה בְּכֹל אֶבֶל לֹא בְּרֹאשׁ וּבִזְקָן, שְׁחִין וּמְכוּהָ קֹדֶחַ מוֹרְדִין, חֹזֵר הַרֹאשׁ וְזֻקָן וְנִקְרָחוֹ, הַשְּׁחִין וּמְכוּהָ וְקֹדֶחַ וְנִעְשָׂה צְרִבַת וְכוּ' - יִרְאֶה בַתְּחִלָּה:

י. שְׁתֵּי בְּהֵרוֹת, אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, פְּרִיחַה מִזוֹ לְזוֹ, וּמֵהֵן לְעוֹר הַבֶּשֶׂר - טְהוֹר. וְרַבִּי נַחֲמִיָּה אֹמֵר: אִם מַתְּחִלָּה פְּרִיחַה טְמֵאָה לְטְהוֹרָה - טְהוֹר. מִטְהוֹרָה לְטְמֵאָה - טְמֵא. הַבָּא בְּכֹל לְבָן וְכוּ מַחֲיָה עֲגֻלָּה אוֹ אֲרֵכָה - הָרִי זֶה יִסְגִּיר. חֲזָרוּ בּוֹ רֵאשֵׁי אַבְרִין - הָרִי זֶה כְּמוֹת שְׁהִיָּה, פְּרִיחַה בְּמִקְצָתוֹ - טְמֵא. פְּרִיחַה בְּכֹל וּבְמַחֲיָה - טְהוֹר:

יא. שְׁתֵּי בְּהֵרוֹת, אַחַת מְסֻגֶּרֶת וְאַחַת לְהַחֲלִיט, אַחַת מְסֻגֶּרֶת וְאַחַת לְהַסְגִּיר, אַחַת מְסֻגֶּרֶת וְאַחַת טְהוֹרָה, אַחַת לְהַחֲלִיט וְאַחַת לְהַסְגִּיר, אַחַת לְהַחֲלִיט וְאַחַת טְהוֹרָה, אַחַת לְהַסְגִּיר וְאַחַת טְהוֹרָה, וְאִינוּ יוֹדֵעַ אֵי זֶה רֵאשׁוֹנָה וְאֵי זֶה שְׁנִיָּה - טְהוֹר. שְׁנֵי בְּהֵרוֹת, אַחַת מְחֻלָּטֶת וְאַחַת לְהַחֲלִיט, אַחַת מְחֻלָּטֶת וְאַחַת לְהַסְגִּיר, וְאַחַת מְסֻגֶּרֶת אַחַת מְחֻלָּטֶת וְאַחַת טְהוֹרָה, וְאִינוּ יוֹדֵעַ אֵי זֶה רֵאשׁוֹנָה וְאֵי זֶה שְׁנִיָּה - טְמֵא:

יב. הַשְּׁחִין וְהַמְכוּהָ - שְׁנִיָּהֵן סִימָן אֶחָד וְשְׁנִיָּהֵן טְמֵאָה אַחַת. לְמָה נִחְלָקוּ? שְׂאִין מְצַטְרֵפִין זֶה עִם זֶה כְּפִצֵּי גְרִיס מִן הַשְּׁחִין, נִעְשָׂה מְכוּהָ - בְּטֵלָה מְכוּהָ אֶת הַשְּׁחִין. וְכִפְצֵי גְרִיס מִן הַמְכוּהָ - אִין מְצַטְרֵפִים זֶה עִם זֶה. שְׁחִין נִעְשָׂה מְכוּהָ - בְּטֵלָה מְכוּהָ אֶת הַשְּׁחִין. וּמְכוּהָ שְׁנִעְשִׂית שְׁחִין - בְּטֵל שְׁחִין אֶת הַמְכוּהָ. הָרִי הֵן לְפָנֶיךָ וְאִין יוֹדֵעַ

כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְהוֹר. פְּרִיחַה בְּכֹל - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמָּן שְׁנִעְשָׂה מוֹתֵר זֶה בְּהֵרֵת, אֶבֶל אִם נִעְשָׂה מוֹתֵר זֶה שְׁחִין - טְהוֹרָה, שְׂאִפְלוֹ הָיָה כְּפִלְעַ וְנִסְמַךְ לָהּ שְׁחִין - טְהוֹרָה. הַתְּחִלָּתִי מְבִיא לְהֵן רְאִיּוֹת, מִפְּנֵי מָה עַד שְׂלֹא בָּא אֶצֶל הַכֹּהֵן טְהוֹר? לֹא מִפְּנֵי שְׂלֹא רָאָה הַכֹּהֵן סִימָנֵי טְמֵאָה שְׁבוּ?! אִף תוֹךְ הַסָּגֵר - טְהוֹר, עַד שִׁירְאָה הַכֹּהֵן סִימָנֵי טְמֵאָה שְׁבוּ. אָמְרוּ לוֹ: יִפֶּה אֲמֹרֶת:

ה. קִצְצָה מִתְּכוּן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: מִשְׁוֹלַד לֹא נִגַע אַחַר וְיִטְהַר הֵימְנוּ, וְחֻכְמִים אֹמְרִים: מִשְׁתַּפְּרַח בְּכֹל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נִחְלָקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְחֻכְמִים עַל שְׁקִצְצָה וְנִקְצֵץ עִמּוֹ בְּשָׂר חַי, שְׂאִין לְזֶה טְהוֹרָה עוֹלָמִית, וְעַל שְׁקִצְצָה וְשִׁיר הֵימְנָה כֹּל שֶׁהוּא, שְׂאִם פְּרִיחַה בְּכֹל - שֶׁהוּא טְהוֹר. עַל מָה נִחְלָקוּ? עַל שְׁקִצְצָה מְכוּן, שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: אִין לוֹ טְהוֹרָה, עַד שְׁוֹלַד לֹא נִגַע אַחַר וְיִטְהַר הֵימְנָה, וְחֻכְמִים אֹמְרִים: פְּרִיחַה בְּכֹל טְהוֹר:

ו. מְצוּרַע מְסָגֵר - יְמוּל וּפְטוּר מִן הַקְּרִבָּן. מְחֻלָּט - יְמוּל וְחֵיב בְּקְרִבָּן. הֵיחָה בּוֹ בְּהֵרֵת כְּגָרִיס, מִלְּהֵימְנָה כְּפִצֵּי גְרִיס, וּבְסוֹף שְׁבוּעַ נִעְשָׂה כְּפִלְעַ - יִרְאֶה כַתְּחִלָּה:

ז. בְּהֵרֵת כְּגָרִיס וּבְהֵ מַחֲיָה כְּעַדְשָׁה, פְּרִיחַה בְּכֹל וְהַנִּיחָה הַמַּחֲיָה בְּמִקְוֵהָ - טְמֵא. חֲזָרוּ בּוֹ רֵאשֵׁי אַבְרִים - טְמֵא עַד שְׁתַּתְּמַעֵט בְּהֵרֵת מְכַנְּרִים. וְכֵמָה הִיא חֹזֶרֶת רֵאשֵׁי אַבְרִים? רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: כֹּל שֶׁהוּא. וְרַבִּי יוֹסִי אֹמֵר כְּעַדְשָׁה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: וְכִי מִשׁוּם מַחֲיָה הֵן מְטַמְּאִין? וְהִלָּא אִין הַמַּחֲיָה מְטַמֵּא בְּרֵאשֵׁי אַבְרִין! אֵלֶּא גְזֵרֶת מִלֶּךְ הִיא, אֶפְלוֹ בְּכֹל שֶׁהוּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וְכִי מִשׁוּם רֵאשֵׁי אַבְרִין מְטַמְּאִין? וְהִלָּא אִם חֹזֶרֶת אֲמַצְעִיתוֹ טְמֵא! וְעוֹד, נֹאמַר כָּאֵן "בְּשָׂר חַי", וְנֹאמַר לְהֵלֵן "בְּשָׂר חַי", מָה בְּשָׂר חַי הָאֲמוּר לְהֵלֵן כְּעַדְשָׁה, אִף בְּשָׂר חַי הָאֲמוּר כָּאֵן כְּעַדְשָׁה:

אם שָׁחִין וְאִם מְכוּה - טְהוּר. 'הַשָּׁחִין, וְהַמְכוּה, וְהַנְתַּקִּין. 'הַשָּׁחִין, וְהַמְכוּה, וְהַקְרַחַת, וְהַגְבַּחַת. 'הַשָּׁחִין, וְהַמְכוּה, וְעוֹר הַבָּשָׂר - מַצְטַרְפִּין זֶה עִם זֶה, וְאֵין פּוֹשִׁין מִזֶּה לְזֶה. הַסְּגִירוֹ בַשָּׁחִין אוֹ בַמְכוּה, וּבִסּוּף שָׁבוּעַ נַעֲשֶׂה עוֹר הַבָּשָׂר בְּעוֹר הַבָּשָׂר, וּבִסּוּף שָׁבוּעַ נַעֲשֶׂה שָׁחִין וּמְכוּה - יֵרָאֶה בַתְּחִלָּה:

מִסְכַּת נְגָעִים פָּרָק רְבִיעִי

א. רְבִי עֲקִיבָא אוֹמֵר: שְׁעַר צָהָב הָאָרֶץ - טְהוּר, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁהוּא מְצִיל מִיַּד שְׁעַר צָהָב דֵּק וְהַפְסִיּוֹן. וְאִיזוֹ שִׁיעוּרוֹ? רְבִי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הַטָּמֵא בְשְׁעַר לֶבֶן - טְהוּר בְּשְׁעַר צָהָב. וְהַטְהוּר בְּשְׁעַר לֶבֶן - טָמֵא בְשְׁעַר צָהָב. הֵיוּ בּוֹ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת צוּמְחוֹת - הָרִי אֵלוֹ מְצִילוֹת: מְכַנְסוֹת וּמְפָזְרוֹת, מְבַצְרוֹת וְשֹׁאֵינָן מְבַצְרוֹת. אֲבָל מְשִׁירַת - אֵינָה מְצִלַת אֲלֵא אִם כֵּן הִיְתָה מְבַצְרַת. הֵיוּ בּוֹ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, אַחַת צוּמְחַת וְאַחַת מְשִׁירַת - הָרִי אֵלוֹ מְצִילוֹת מְכַנְסוֹת וּמְפָזְרוֹת. הֵיוּ בּוֹ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת - אַחַת צָהָבָה וְאַחַת מְשִׁירַת. נוֹלַד זוּג לְצָהָבָה - טָמֵא, לְצוּמְחַת אוֹ לְמְשִׁירַת - טְהוּר, וְאִם מְגַלַּח אֶת הַנֶּתֶק, אֶפְלוֹ נֹזֵר - תְּגַלַּחְתּוּ כָּל אָדָם, וְתְגַלַּחְתּוּ כָּל דָּבָר. הַסְּגִירוֹ וְלֹא גִלְחוֹ - הָרִי זֶה מְסַגֵּר:

ב. נֶתֶק וְחוֹט יוֹצֵא הֵימָנוּ, שְׁנֵי נֶתְקִין וְחוֹט יוֹצֵא מִזֶּה לְזֶה, אִם יֵשׁ בּוֹ רַחֵב שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת - זוֹקְקִין לִיטְמֵא בְשְׁעַר צָהָב דֵּק, וְהַפְסִיּוֹן לְהַצִּיל בְּצִמּוּחַ, אֲבָל בַּמְשִׁיר - אֵינּוּ מְצִיל עַד שִׁיְהֵא בּוֹ רַחֵב כְּגָרִיס: רְבִי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: כִּשֶׁם שֶׁאֵינּוּ מְצִיל בַּמְשִׁיר עַד שִׁיְהֵא בּוֹ רַחֵב כְּגָרִיס, כֵּן אֵין זוֹקְקִין לְטָמֵא בְשְׁעַר צָהָב דֵּק וְהַפְסִיּוֹן לְהַצִּיל בְּצִמּוּחַ, עַד שִׁיְהֵא בּוֹ רַחֵב כְּגָרִיס:

ג. נֶתֶק בְּתוֹךְ נֶתֶק - מְסַגֵּיר אֶת הַפְּנִימִי וּפּוֹטֵר אֶת הַחִיצוֹן, רְבִי יְהוּדָה בֶּן נְקוּסָא אוֹמֵר מִשֶׁם רְבִי שְׁמַעוֹן: כֹּל נֶתֶק שֶׁהִחֲלִיט בְשְׁעַר צָהָב דֵּק וּבַפְסִיּוֹן וְהִלְכוּ לְהֵן - אֵינּוּ עוֹלוֹ לְשִׁמְשׁ טָמְאָה עוֹלָמִית. נֶתֶק כְּגָרִיס

בְּרֵאשׁוֹ אוֹ בְּזָקְנוֹ - יִסְגִיר. עֶמֶד בּוֹ שָׁבוּעַ אֶחָד - נוֹתְנִין לוֹ שָׁבוּעַ שְׁנַי, עֶמֶד בּוֹ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת - יִפְטֹר אַחַר הַפְּטוּר. נוֹלַד בּוֹ שְׁעַר צָהָב דֵּק - טָמֵא. נוֹלַד לוֹ שְׁעַר שְׁחוֹר, אוֹ שְׁכַנְס שְׁעַר שְׁחוֹר מִן הַצַּד - טְהוּר. הֵלֶךְ שְׁעַר שְׁחוֹר מִן הַנֶּתֶק, וְהֵנִיחַ שְׁעַר צָהָב בְּמִקּוּמוֹ - טְהוּר. וְלֹא עוֹד שֶׁהוּא טְהוּר, אֲלֵא שְׁמַצִּיל מִיַּד שְׁעַר צָהָב דֵּק וּפְסִיּוֹן הַבָּאִים אַחֵר כֶּף:

ד. נֶתֶק כְּגָרִיס בְּרֵאשׁוֹ וּבְזָקְנוֹ בְּסוּף שָׁבוּעַ רֵאשׁוֹן אוֹ בְּסוּף שָׁבוּעַ שְׁנַי, וְנוֹלַד לוֹ שְׁעַר צָהָב דֵּק - טָמֵא, וְנוֹלַד לוֹ שְׁעַר שְׁחוֹר אוֹ שְׁכַנְס שְׁחוֹר מִן הַצַּד - טְהוּר. הֵלֶךְ שְׁעַר שְׁחוֹר מִן הַנֶּתֶק, וְהֵנִיחַ שְׁעַר צָהָב בְּמִקּוּמוֹ - טְהוּר. וְלֹא עוֹד שֶׁהוּא טְהוּר, אֲלֵא שְׁמַצִּיל מִיַּד שְׁעַר צָהָב דֵּק וּפְסִיּוֹן הַבָּאִים אַחֵר כֶּף:

ה. נֶתֶק כְּגָרִיס, בְּרֵאשׁוֹ וּבְזָקְנוֹ, בְּסוּף שָׁבוּעַ רֵאשׁוֹן אוֹ בְּסוּף שָׁבוּעַ שְׁנַי, כִּנְס שְׁעַר שְׁחוֹר מִן הַצַּד - טְהוּר. חָזַר נֶתֶק - טָמֵא מִשׁוּם פְּסִיּוֹן. נֶתֶק כְּגָרִיס, בְּרֵאשׁוֹ אוֹ בְּזָקְנוֹ - יִסְגִיר. נֶתֶק רֵאשׁוֹ אוֹ זָקְנוֹ כְּלוּ, בֵּין מִתּוֹךְ הַחֲלֵט בֵּין מִתּוֹךְ הַהִסְגֵּר - טְהוּר מִשׁוּם פְּרִיחָה, וְאַחַר הַפְּטוּר - טָמֵא מִשׁוּם פְּסִיּוֹן. הַבָּא כְּלוּ נֶתֶק בְּרֵאשׁוֹ אוֹ בְּזָקְנוֹ - יִסְגִיר. עֶמֶד בּוֹ שָׁבוּעַ אֶחָד - נוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ שְׁנַי. עֶמֶד בּוֹ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת - יִפְטֹר. אַחַר הַפְּטוּר נוֹלַד לוֹ שְׁעַר צָהָב דֵּק - טָמֵא. נוֹלַד בּוֹ שְׁעַר שְׁחוֹר, בֵּין בְּאֶמְצַע וּבֵין מִן הַצַּד - טְהוּר. הֵלֶךְ שְׁעַר שְׁחוֹר וְהֵנִיחַ שְׁעַר צָהָב בְּמִקּוּמוֹ - טְהוּר. וְלֹא עוֹד שֶׁטְהוּר, אֲלֵא שְׁמַצִּיל מִיַּד שְׁעַר צָהָב דֵּק הַבָּא אַחֵר כֶּף. הַבָּא כְּלוּ נֶתֶק - יִסְגִיר. בְּסוּף שָׁבוּעַ רֵאשׁוֹן אוֹ בְּסוּף שָׁבוּעַ שְׁנַי נוֹלַד לוֹ שְׁעַר צָהָב דֵּק - טָמֵא. נוֹלַד לוֹ שְׁעַר שְׁחוֹר, בֵּין מִן הָאֶמְצַע וּבֵין מִן הַצַּד - טְהוּר. הֵלֶךְ שְׁעַר שְׁחוֹר וְהֵנִיחַ שְׁעַר צָהָב בְּמִקּוּמוֹ - טְהוּר. וְלֹא עוֹד שֶׁהוּא טְהוּר, אֲלֵא שְׁמַצִּיל מִיַּד שְׁעַר צָהָב דֵּק:

אָבֵל עַל הַזֶּקֶן - אֵינן חַיֵּב אֶלָּא עַל שְׂבֻלַת שָׁל זֶקֶן בְּלִבָּד:

מִסְכַּת נִגְעִים פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַלְבָדִין וְהַעוֹרוֹת וְהַאֲהָלִין - הֲרֵי אֵלֹו מִטְמְאִין בְּנִגְעִים. צָמַר הַגְּמָלִים צָמַר הַרְחָלִים שֶׁטְרַפָּן זֶה בְּזֶה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הוֹאִיל וּסְפֵק נִגְעִים לְהַקֵּל, מְחַצֵּה עַל מְחַצֵּה - טְהוֹר:

ב. כָּל הַבְּגָדִים, בֵּין צְבוּעִין בִּיַדִי אָדָם וּבֵין צְבוּעִין בִּיַדִי שָׁמַיִם - אֵינן מִטְמְאִין בְּנִגְעִים. הַשְּׂתִי וְהָעֶרֶב וְהַעוֹרוֹת - כִּיּוֹצֵא בִּהֶן. וְכָל הַבְּתִים בֵּין צְבוּעִין בִּיַדִי אָדָם וּבֵין צְבוּעִין בִּיַדִי שָׁמַיִם - מִטְמְאִין בְּנִגְעִים; דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל הַבְּגָדִים, בֵּין צְבוּעִין בִּיַדִי אָדָם וּבֵין צְבוּעִין בִּיַדִי שָׁמַיִם - אֵינן מִטְמְאִין בְּנִגְעִים. וְכָל הַעוֹרוֹת וְהַבְּתִים, בֵּין צְבוּעִין בִּיַדִי אָדָם וּבֵין צְבוּעִין בִּיַדִי שָׁמַיִם - מִטְמְאִין בְּנִגְעִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר בָּהֶם שְׁלֹשׁ מִדּוֹת מְשׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: כָּל הַבְּגָדִים, בֵּין צְבוּעִין בִּיַדִי אָדָם וּבֵין צְבוּעִין בִּיַדִי שָׁמַיִם - אֵינן מִטְמְאִין בְּנִגְעִים. וְכָל הַבְּתִים, בֵּין צְבוּעִין בִּיַדִי אָדָם וּבֵין צְבוּעִין בִּיַדִי שָׁמַיִם - מִטְמְאִין בְּנִגְעִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵינן מִטְמְאִין בְּנִגְעִים:

ג. בְּגַד שֶׁשְּׂתִיו צְבוּעַ וְעֶרְבוֹ לָבָן, עֶרְבוֹ צְבוּעַ וְשְׂתִיו לָבָן - הַפֵּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעֶרֶב. וּבְכַרְמִים וּבְכִסְתּוֹת - אַחַר הַשְּׂתִי. וְזֶה וְזֶה - הוֹלְכִין אַחַר הַנְּרָאִין: בְּגַד שֶׁשְּׂתִיו סְרִיקוֹן וְעֶרְבוֹ צָמַר. עֶרְבוֹ סְרִיקוֹן וְשְׂתִיו צָמַר - אֵינן מִטְמְאִין:

ד. הַסְּגִירוֹ בְּכַחְצֵי גְרִיס יִרְקָק, וּכְחַצֵי גְרִיס אֲדָמָדָם, וְלִסּוּף שְׂבוּעַ בָּא וּמְצָאוֹ בְּכַחְצֵי יִרְקָק, אוֹ כַּחְצֵי אֲדָמָדָם, הַסְּגִירוֹ כַּחְצֵי יִרְקָק אוֹ כַּחְצֵי אֲדָמָדָם, וּבִסּוּף שְׂבוּעַ בָּא וּמְצָאוֹ בְּכַחְצֵי גְרִיס יִרְקָק וּכְחַצֵי גְרִיס אֲדָמָדָם - נוֹתֵן לוֹ שְׂבוּעַ שְׁנֵי. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יִרְאֶה כְּתַחֲלָה. הַסְּגִירוֹ בְּכַחְצֵי

ו. הַבָּא אַחַר הַנֶּתֶק, הַבָּא כְּלוֹ נֶתֶק - יִסְגִיר, בִּסּוּף שְׂבוּעַ רֵאשׁוֹן וּבִסּוּף שְׂבוּעַ שְׁנֵי נוֹלָד לוֹ שֶׁעַר שְׁחוֹר מִן הַצַּד - טְהוֹר. חִזּוֹר וְנֶתֶק - טָמֵא מְשׁוּם פְּסִיּוֹן. שְׂתֵי שְׁעָרוֹת צוּמְחוֹת אוֹ מְשִׁירוֹת, אַחַת בְּרֵאשׁ וְאַחַת בְּזֶקֶן, וְכֵן שְׂתֵי שְׁעָרוֹת צְהָבוֹת אַחַת בְּרֵאשׁ וְאַחַת בְּזֶקֶן - אֵינן מְצֻטְרְפוֹת:

ז. הַקְּרַחַת וְהַגְּבַחַת - שְׂתִיהֶן סִימָן אַחַת, וְשְׂתִיהֶן טְמֵאָה אַחַת. וְלָמָּה נִחְלָקוּ? שְׂאִין מְצֻטְרְפוֹת זֶה עִם זֶה. וְאֵי זֶה הִיא קְרַחַת, וְאֵי זֶה הִיא גְּבַחַת? מִן הַקְּדָקוֹד וְשׁוֹפֵעַ לְאַחֲרָיו - זֶה הִיא קְרַחַת. מִן הַקְּדָקוֹד וְשׁוֹפֵעַ לְפָנָיו - זֶה הִיא גְּבַחַת. הַתְּלִישׁוֹת שְׂבֵרָאשׁ וְזֶקֶן - הֲרֵי הֵן כְּעוֹר בֶּשֶׂר לְכָל דְּבָר:

ח. זֶקֶן הָאִשָּׁה זֶקֶן הַסְּרִיס שְׁלֵא הֶעֱלוּ שֶׁעַר - הֲרֵי הֵן כְּעוֹר הַבֶּשֶׂר לְכָל דְּבָר. מִשֶּׁהֶעֱלוּ שֶׁעַר - הֲרֵי הֵן כְּזֶקֶן לְכָל דְּבָר:

ט. נִמְצְאוּ אוֹמֵר: הֲרֵאשׁ מִטְמֵא בְּחַמְשָׁה מִיַּנִּי נִגְעִים, עַד שְׁלֵא הֶעֱלָה שֶׁעַר - טָמֵא מְשׁוּם עוֹר הַבֶּשֶׂר. הֶעֱלָה שֶׁעַר וְנֶתֶק - טָמֵא מְשׁוּם נֶתֶקִין. נִקְרַח - טָמֵא מְשׁוּם קְרַחַת. נִעֲשָׂה שְׂחִין - טָמֵא מְשִׁם שְׂחִין. נִעֲשָׂה מְכוּהָ - טָמֵא מְשׁוּם מְכוּהָ. הַקְּרַחַת, וְהַגְּבַחַת, וְהַנֶּתֶקִין, הַשְּׂחִין, וְהַמְּכוּהָ, וְעוֹר הַבֶּשֶׂר - אֵינן מְצֻטְרְפִין זֶה עִם זֶה, וְאֵינן פּוֹשִׁין מִזֶּה לְזֶה. וְאִיזְהוֹ רֵאשׁ וְאִיזְהוֹ זֶקֶן? מִן הַפֶּרֶק שֶׁל לְחֵי וְלַמְעֵלָה - זֶה הוּא הֲרֵאשׁ. מִן הַפֶּרֶק שֶׁל לְחֵי וְלַמְטָה - זֶה הוּא זֶקֶן. מְלַפְּנֵי מוֹתַח אֶת הַחוּט מֵאֲזֵן לְאֲזֵן, כָּל שְׁמֵן הַחוּט וְלַמְעֵלָה - הוּא הֲרֵאשׁ, מִן הַחוּט לְמַטָּה - זֶה הוּא הַזֶּקֶן. מֵאַחֲרָיו - מְפִיקָא שֶׁל פֶּרְקָא וְלַמְעֵלָה - זֶה הוּא הֲרֵאשׁ. מְפִיקָא שֶׁל פֶּרְקָא וְלַמְטָה, אָף עַל פִּי שֶׁהוּא מְגַדֵּל הַשֶּׁעַר - הֲרֵי הוּא כְּעוֹר הַבֶּשֶׂר לְכָל דְּבָר. מְלַפְּנֵי, מְחַלְיָה שֶׁל גְּרַגְרַת וְלַמְעֵלָה - זֶה הוּא זֶקֶן. מְחַלְיָה שֶׁל גְּרַגְרַת וְלַמְטָה, אָף עַל פִּי שֶׁהוּא מְגַדֵּל אֶת הַשֶּׁעַר - הֲרֵי הוּא כְּעוֹר הַבֶּשֶׂר לְכָל דְּבָר. אֵלֹו סִימְנֵי הֲרֵאשׁ לִיטְמָא בְּנֶתֶקִין, וּבְקְרַחַת וּבְגְּבַחַת מְשׁוּם "תֵּעַר לֹא יַעֲבֹר רֵאשׁוֹ",

ירקרק, ובסוף שבוע בא ומצאו כסלע אדמדם, או שהסגירו כגרים ובסוף שבוע בא ומצאו כסלע ירקרק - הרי זה ישרף. רבי יהודה אומר: יראה בתחלה:

שבפקעת - מצטרפין זה עם זה, ופושין מזה לזה:

י. שני דפי חלוק - מצטרפין זה עם זה, ופושין מזה לזה. אומר רבי נחמיה: במה דברים אמורים? בזמן שהן על גבי קירס, אבל פצען תפרן ועשאן אחד - אין מצטרפין זה עם זה, ואין פושין מזה לזה. והמסכת הפרוסה - הרי זה מצטרפת. רבי שמעון אומר: אם היתה מקפלת ומנחת, או שהיתה רצופה ככרים וכסתות - מצטרפת, ואם לאו אין מצטרפת: שתי, כל זמן שהוא עתיד לארג - חבור. גמר מלארג - אין טמא עד מקום שהוא עתיד לפצע:

ה. הבא כלו נגע - יסגיר. עמד בו שבוע אחד - נותן לו שבוע שני. עמד בו בשני שבועות או שכנס בסוף שבוע אחד ופשה בשבוע שני - הרי זה ישרף. נגע כגרים ובסוף שבוע פשה בכלו - הרי זה ישרף. הכהה בתחלה למראה שני, רבי יהודה אומר: יכבס ויסגיר, וחכמים אמרים: אין זקוק לו. בסוף שבוע ראשון למראה שני - יכבס ויסגיר. סוף שבוע שני, למראה שני - קורעו וצריך מטלית. רבי נחמיה אומר: אין צריך מטלית. למראה השלישי - טהור. העומד והכהה, למראה שני בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני הלך לו - מכבסו והוא טהור. חזר לביתו - טהור. חזר לנגע, בין למראיו בין לשאין מראיו - יראה בתחלה:

יא. בגד שנראה בו נגע ועשאו שתי, שתי ועשאו בגד - יראה מתחלה. נראה נגע בנימין - הסדין טהור. פשה מנימה לנימה, מנימה לסדין - הנימין טמאה והסדין טהור. וכשהוא שורף את הבגד - שורף את הנימין עמו:

ו. הטולה מן הטהור במסגר ונראה נגע בבגד - מציל את המטלית. נראה במטלית - שורף את הבגד, והמטלית תשמש עצמה בסימנין. פשה המטלית - זה וזה ישרף:

יב. חמר בטמאת מת מטמאת נגעים, שהכל מטמא במת, ואין הכל מטמא בנגעים, חבורן לטמאת מת, ואין חבורן לטמאת נגעים: חמר בנגעים, שהנגעים נוהגים בעצים ובאבנים ובעפר ובשתי ובערב, מה שאין בן בטמאת המת:

ז. הטולה מן המסגר בטהור ונראה נגע בבגד - שורף את המטלית. נראה במטלית בגד הראשון ישרף, והמטלית - תשמש את עצמה בסימנין, וטעונין שרפה באחרונה. פשה המטלית - זה וזה ישרפו:

יג. בגד שנראה בו נגע בראשו אחד, ובסוף השבוע נראה בראש השני - טמא משום פסיון, ובעורות - פושה מצד זה לצד זה. רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר: חמת ותרמל שנראה בהן נגע - מושיבן כדרךן ורואה את נגען. רבי אליעזר בן יעקב אומר: הפרסין, והברדסין, והפימלאוש, והחמולות, והלבדין, והסגוסין, והכרים, והכסתות - אין מטמא בנגעים עד שיראו בארוג ובמוכין: בגד המסגר שצבעו, או שמכרו לנכרי - טהור. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: הרי הוא כהסגירו: בגד המסגר שקצצו, עשאו מטלית שהן פחות משלש על שלש, והיה בהן אחת שיש בה שלש

ח. שני בגדים המסגרין שנטלו מטלית מזה וטלה על זה, מטלית מזה וטלה על זה, ונראה נגע באחד מהן - הוא ומטליתו - ישרף. נראה באחד מן המטלית - פלן ישרפו:

ט. קיטי שיש בה פספסין צבועין ולבנים - פושין מזה לזה. ורבי נחמיה אומר: לעולם אין מטמאין בנגעים, עד שיהא באחד מן הלבן שלה שלש על שלש. הליצן

על שלש, ונראה נגע בזו שהיא שלש על שלש - היא טמאה בלבד. ורבי אלעזר ברבי שמעון אומר: כלם ישרפו:

מסכת נגעים פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. בית המנגע - לא היה ולא עתיד להיות. למה נכתב? אלא דרש וקבל שכר. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: מקום היה בתחום עזה, והיו קורין אותו 'חורבתא סגירתא'. רבי שמעון איש כפר עכו אומר: מקום היה בגליל והיו מצינין אותו, שהיו אומרים אבנים מנגעות היה בו, וירושלים אינה מטמאה בנגעים. אמר רבי יהודה: אני לא שמעתי אלא בבית המקדש בלבד:

ב. ואינה מביאה עגלה ערופה, ואין מודדין ממנה לחלל, ואינה נעשית עיר הנדחת. רבן גמליאל אומר: אף אין נעשה בה בן סורר ומורה, שנאמר (דברים כא, כ): "והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו" - פרט לירושלים שהיא של כל ישראל. אין מלינין בה את המת, ואין צוברין בתוכה עצמות אדם, ואין משפירין בתוכה בתים, ואין נוהגין בתוכה מקום לגר תושב, ואין מקימין בה קברות חוץ מקברי בית דוד וקבר חלדה הנביאה, שהיו שם מימות הנביאים הראשונים. ואין מקימין בה אשפותות, ואין עושין בה גנות ופרדסים, חוץ מגנת ורדים שהיה שם מימות נביאים הראשונים. ואין עושין בה כבשונות, ואין מוציאים ממנה זיזין וגזוטראות לרשות הרבים:

ג. בית הכנסת ובית האשה ובית השתפין - הרי אלו מטמאין בנגעים. בית העגיל העשוי כשוכך, דיגון, טריגין, ופנטגיין - אין מטמאין בנגעים. בית שהוא בנוי על ארבע קורות - אין מטמאין בנגעים. על ארבעה עמודים - מטמאים בנגעים. בית שהוא בנוי מלמטה סלע ולמעלה בנין, מלמטה אבנים ומלמעלה לבנים - מטמאין בנגעים. בית שבים - מטמאין בנגעים. בית מצדו אחד עובד כוכבים וצדו אחד

ישראל, צדו אחד בארץ וצדו אחר בחוצה לארץ - אין מטמאין בנגעים. הבית שבספינה - אין מטמאין בנגעים:

ד. עצים כדי לתן תחת השקוף, רבי יהודה אומר: כדי לעשות סנדל לאחורי השקוף. עפר - כדי לתן בין פצים לחברו, ובין אבן לחברתה. וכמה הוא שעור אבנים? משוי שנים; דברי רבי שמעון בן אלעזר:

ה. היציע, והאבוס, והמגרה - אין מטמאין בנגעים, ואין מצטרפין עם הנגעים, ואין הנגע פושה לתוכו. וכשהוא נותן את הבית - אין נתיצין עמו. העצים והאבנים והעפר - מטמאין ומצטרפין עם הנגעים, והנגע פושה לתוכן, וכשהן נותצין את הבית - נותצין עמו:

ו. כיצד ראית הנגע? בא אצל כהן, ואמר: "כנגע נראה לי בבית". ספק יש בו בשני גריסין, ספק אין בו, ספק ירקרק שפירקין ואדמדם שבאדמים, ספק אינו - טהור, ואומר לו הכהן: "בני! צא". היה בא אצל כהן ואמר לו: "בני! צא", ופשפש בעצמו וחוזר בך, שאין הנגעים באין אלא על לשון הרע, ואין המקום דן אלא בהתראה. חזר בו - טעון חליצה, ואם לאו - טעון נתיצה. ואחר כך באין על בגדיו. חזר בו - טעון קריעה, ואם לאו - טעון שרפה. אחר כך באין על גופו. חזר בו נטהר, ואם לאו (ויקרא יג, מו): "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו". רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: אף על גסות הרוח נגעין באין, שכן מצינו בעזיהו:

ז. עפר שבין אבן לחברתה ונראה לתוף הבית - היה קולף עמו. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אף מקרקע הבית. היה נוטל את העפר שלש אצבעות, שנאמר (ויקרא יד, מא): "ואת הבית יקצע מבית סביב". רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום רבי אליעזר: הכהה בשני והולך לו, קולפו וטעון צפורין. בית שנראה נגע במזרחו וקצצו, וחזר ונראה במערבו - נדון כבית

אָחַד. חֲצֵצוֹ וְנִרְאָה בְּמִזְרָחוֹ, חִזֹּר וְנִרְאָה
בְּמַעְרְבוֹ - נִדוּן כְּשֵׁנֵי בְּתִים. נִרְאָה נִגַּע בֵּין
נֶסֶד לְכַתֵּל, וּבֵין יְרִיעָה לְקוֹרוֹת - אֵין נִזְקֵק
לוֹ. סִלְקוּ - הֵרִי הוּא כְּקִמְט שְׁנַפְשֵׁט, וְכִבִּית
סְתָרִים שְׁנַתְּגֵלָה:

ח. חִמְר בְּחִלְיָצָה מְבַנְתִּיצָה, וּבִנְתִּיצָה
מְבַחֲלִיצָה. חִמְר בְּחִלְיָצָה, אָבֵן שְׁבִזוּיִת,
בְּזִמָּן שֶׁהוּא חוֹלֵץ - חוֹלֵץ אֶת כְּלָה, בְּזִמָּן
שֶׁהוּא נוֹתֵץ - נוֹתֵץ שְׁלוֹ וּמְנִיחַ אֶת שְׁל
חִבְרוֹ. חִמְר בְּנְתִּיצָה, נוֹתֵץ אֶת הָאֲבָנִים
שֵׁישׁ בְּהֵן נִגַּע וְאֵת שְׂאִין בְּהֵן נִגַּע,
וּבְחִלְיָצָה אֵינוֹ חוֹלֵץ אֲלָא אֲבָנִים שֵׁישׁ בְּהֵן
נִגַּע. אֵלוֹ וְאֵלוֹ מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמִשְׂאָ, וְאֵין
מְטַמְּאִין בְּאָבֵן מְסַמָּא, וּמִשְׁתַּלְּחוֹת חוּץ
לְכָל עִיר לְמִקּוֹם טְמֵא, וְאֵף עַל פִּי שְׁפוּנָה
מִשֵּׁם אֲבָנִים - מְקוֹמָן טְמֵא: בֵּית הַמְּסַגֵּר
שְׁנִשְׂרוּ מִמֶּנּוּ אֲבָנִים - טְהוֹרוֹת. שְׁנֵי בְּתִים
מְסַגְרִין, שְׁנִטְל אָבֵן מִזֶּה וּבִנָּה בְּזֶה, וְנִרְאָה
נִגַּע בְּאַחַת מֵהֶן - הִיא טְמֵאָה בְּלִבָּד. וְרַבִּי
אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אֲבָנִים
כַּמְטְלִית:

אתון קימין יומא דין פולכון קדם יי אלהכון רישיכון שבטיכון סביכון וסרכיכון פל אנש ישראל:

אתם נצבים היום פלכם לפני י-הוה א-להיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם פל איש ישראל:

אתם נצבים – מלמד שכנסם משה לפני הקדוש ברוך הוא ביום מותו להכניסם בברית. ראשיכם שבטיכם – ראשיכם לשבטיכם. זקניכם ושטריכם – החשוב חשוב קודם; ואחר כך פל איש ישראל.

טפלכון נשיכון וגיורך דבגו משריתך מלקיט אעף עד מלי מייד:

טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מתגיד מחטב עציך עד שאב מייד:

מחטב עציך – מלמד שבאו כנעניים להתגיר בימי משה כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע, ונהו האמור בגבעונים: "ניעשו גם המה בערמה"; ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מזם.

לאעברך בברית י-הוה ובאלתו אשר י-הוה לאעלותך בקימא דיי אלהך ובמומתיה דיי אלהך גזר עמך יומא דין:

לעברך בברית י-הוה א-להיך ובאלתו אשר י-הוה א-להיך פרת עמך היום:

לעברך – להיותך עובר בברית. ולא יתכן לפרשו כמו 'להעבירך', אלא כמו "לעשותכם אותם". לעברך בברית – דרך העברה. כך היו פורתין ברית: עושין מחיצה מפאן ומחיצה מפאן ועוברים בנתים, כמו שנאמר: "העגל אשר פרתו לשנים ויעברו בין בתריו".

בדיל לקימא יתך יומא דין קדמוהי לעם והוא יהוי לא-להים פאשר דבר-לך וכאשר נשבע לאבתיך לך לאלה פמא דמליל לך וכמא דקיים לאבתך לאברהם וליעקב:

למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה-לך לא-להים פאשר דבר-לך וכאשר נשבע לאבתיך לאברהם וליעקב:

למען הקים אותך היום לו לעם – כל כך הוא נכנס לטרח, למען קים אותך לפניו לעם והוא יהיה לך לא-להים, לפי שדבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את נרעם באמה אחרת; לךך הוא אוסר אתכם בשבועות הללו שלא תקניטוהו, אחר שהוא אינו יכול להבדל מכם. עד כאן פרשתי לפי פשוטו של פרשה. ומדרש אגדה: למה נסמכה פרשת "אתם נצבים" לקללות? לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שמים, חוץ מארבעים ותשע שבתורת כהנים. הוריקו פניהם, ונאמרו: מי יוכל לעמד באלו? התחיל משה לפיכך: "אתם נצבים היום"; הרבה הכעסותם למקום ולא עשה אתכם פליה, ונהרי אתם קימים לפניו היום, כיום הזה שהוא קים, והוא מאפיל ומאיר, כך האיר לכם נכך עתיד להאיר לכם; והקללות והיסורין מקימין אתכם ומציבין אתכם לפניו. ואף הפרשה שלמעלה מזו – פיוסין הם, "אתם ראיתם את כל" וגומר". דבר אחר: אתם נצבים, לפי שהיו ישראל יוצאין מפרנס לפרנס, ממשה ליהושע, לפיכך עשה אותם מצבה, כדי לזרזם. וכן עשה יהושע, וכן שמואל: "התצבו ואשפטה אתכם", כשיצאו מידו ונכנסו לידו של שאול.

ולא עמכון בלחודיכון אנא גזר ית קימא הדין וית מומתא הדא:

ולא אתכם לבדכם אנכי פרת את-הברית הזאת ואת-האלה הזאת:

ארי ית מן דאיתוהי הכא עמנא קאים יומא דין קדם יי אלהנא וית מן דלא איתוהי הכא עמנא יומא דין:

פי את-אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני י-הוה א-להינו ואת אשר איננו פה עמנו היום:

ואת אשר איננו פה – ואף עם דורות העתידים להיות.

ארי אתון ידעתון ית דיתיבנא בארעא דמצרים וית דעברנא ביני עממיא דעברתון:

פי-אתם ידעתם את אשר-ישבנו בארץ מצרים ואת אשר-עברנו בקרב הגוים אשר עברתם:

ותזיתון ית שקוציהון וית טענותהון אעא ואבנא כספא ודהבא דעמהון:

ותראו את-שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמיהם:

פי אתם ידעתם וגומר ותראו את שקוציהם – לפי שראיתם עובדים עבודה זרה, ושמה השיא לב אחד מכם אותו ללכת אחריהם, פן יש בכם איש או אשה; לפיכך אני צריך להשביעכם. ותראו את שקוציהם. – על שם שהם מאוסים בשקצים. גלוליהם – שמסרחים ומאוסין כגלל. עץ ואבן – אותן של עצים ושל אבנים ראיתם בגלוי, לפי שאין הגוי נרא שמה יגנבו; אבל של כסף וזהב – עמיהם בסדר משפיתם הם, לפי שהם יראים שמה יגנבו.

דְּלִמָּא אֵית בְּכוּן גְּבֵר אוּ אַתָּא אוּ זְרַעֵי אוּ שְׁבֻטָּא
דְּלַבְיָה פְּנֵי יוֹמָא דִּין מִדְּחַלְתָּא דִּינִי אֱלֹהֵנָא לְמַהֲדָּ
לְמַפְלַח יַת טַעֲוֹת עַמְמֵינָא הָאֲנֹן דְּלִמָּא אֵית בְּכוּן גְּבֵר
מִהֲרֵיר חֲטִין אוּ זְדוּן:

פְּרִי־יֵשׁ בְּכֶם אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה אוּ מִשְׁפָּחָה אוֹ-שְׁבֻט
אֲשֶׁר לְבָבוֹ פָּנָה הַיּוֹם מֵעַם יְ-הוָה אֶ-לֹהֵינוּ לְלַכֵּת
לְעַבְדֵּךְ אֶת-אַ-לֹהֵי הַגּוֹיִם הֵהֱם פְּרִי־יֵשׁ בְּכֶם שְׂרָשׁ פְּרָה
רֹאשׁ וְלַעֲנָה:

פֶּן יֵשׁ בְּכֶם – שָׁמָּא יֵשׁ בְּכֶם אִישׁ אֲשֶׁר לְבָבוֹ פָּנָה הַיּוֹם מִלְּקַבֵּל עָלָיו הַבְּרִית. שְׂרָשׁ פְּרָה רֹאשׁ וְלַעֲנָה – שְׂרָשׁ מְגַדֵּל עֶשֶׂב מֵר פְּגִידוּן, שְׁמָה מְרִים; כְּלוֹמֵר: מִפְּרָה וּמִרְבָּה רְשַׁע בְּקִרְבְּכֶם.

וַיְהִי בְּמִשְׁמַעֲיָהּ יַת פִּתְגָּמֵי מוֹמְתָא הִדָּא וַיִּחְשְׁיב
בְּלַבְיָה לְמִימֵר שְׁלִמָּא יְהִי לִי אַרְי בְּהֲרָהוּר לְבִי אָנָּא
אֲזִיל בְּדִיל לְאוֹסְפָּא לִיָּה חֲטָאֵי שְׁלוֹתָא עַל זִידְנוֹתָא:

וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת-דְּבָרֵי הָאֱלֹהִים הַזֹּאת וַהֲתַבְרַךְ בְּלִבּוֹ
לֵאמֹר שְׁלוֹם יְהִי־לִי כִּי בִשְׂרָרוֹת לְבִי אֵלֶךְ לְמַעַן
סְפוֹת הַרְּוָה אֶת-הַצְּמָאָה:

וַהֲתַבְרַךְ בְּלִבּוֹ – לְשׁוֹן בְּרָכָה; יִחְשַׁב בְּלָבוֹ בְּרַכַּת שְׁלוֹם לְעַצְמוֹ, לֵאמֹר: לֹא יְבוֹאוּנִי קְלָלוֹת הַלָּלוּ, אֲךְ שְׁלוֹם יְהִיָּה לִי. וַהֲתַבְרַךְ – בִּינְדִיר"א שִׁי"י בְּלַעַז, כְּמוֹ "וְהַתְּגַלַּח", "וְהַתְּפַלֵּל". בְּשִׂרְרוֹת לְבִי אֵלֶךְ – בְּמִרְאֵית לְבִי, כְּמוֹ: "אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קְרוּב"; כְּלוֹמֵר: מֵה שְׁלִבִי רוֹאֶה לַעֲשׂוֹת. לְמַעַן סְפוֹת הַרְּוָה – לְפִי שְׂאוּסִיף לוֹ פְּרַעֲנוֹת עַל מַה שֶׁעָשָׂה עַד הֵנָּה בְּשׂוֹגֵג, וְהִיטִי מַעֲבִיר עָלֵיהֶם; וְגוֹרֵם עִתָּה שְׂאֲצָרְפֶּם עִם הַמַּזִּיד, וְאִפְרַע מִמֶּנּוּ הַכֹּל. וְכֵן תִּרְגַּם אֲנִי קְלוֹס: "בְּדִיל לְאוֹסְפָּא לִיָּה חֲטָאֵי שְׁלוֹתָא עַל זִידְנוֹתָא", שְׂאוּסִיף לוֹ אֲנִי הַשְּׂגָגוֹת עַל הַזִּידוֹנוֹת. הַרְּוָה – שׂוֹגֵג, שְׁהוּא עוֹשֶׂה כְּאֵדָם שְׂכוֹר, שְׁלֹא מִדַּעַת. הַצְּמָאָה – שְׁהוּא עוֹשֶׂה מִדַּעַת וּבְחַתָּאָה.

לֹא-יֵאָבֵהּ יְ-הוָה סִלַּח לּוֹ כִּי אָז יַעֲשֶׂן אַף-יְ-הוָה
וְקִנְאָתוֹ בְּאִישׁ הַהוּא וְרַבְּצָה בּוֹ כָּל-הָאֱלֹהִים הַפְּתוּבָה
בְּסִפְרֵי הַזֶּה וּמִתְּהָ יְ-הוָה אֶת-שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם:
לֹא יִיבִי יְיָ לְמִשְׁבַּק לִיָּה אַרְי בְּכוּן יִתְקַף רַגְזָא דִּינִי
וְחַמְתִּיָּה בְּגוֹבְרָא הַהוּא וַיִּדְבְּקוּן בִּיָּה כָּל לְנוֹטֵיָּא
דְּכַתִּיבִין בְּסִפְרָא הַדִּין וַיִּמְחִי יְיָ יַת שְׁמִיָּה מִתַּחַת
שָׁמַיָּא:

לֹא-יֵאָבֵהּ יְ-הוָה סִלַּח לּוֹ כִּי אָז יַעֲשֶׂן אַף-יְ-הוָה
וְקִנְאָתוֹ בְּאִישׁ הַהוּא וְרַבְּצָה בּוֹ כָּל-הָאֱלֹהִים הַפְּתוּבָה
בְּסִפְרֵי הַזֶּה וּמִתְּהָ יְ-הוָה אֶת-שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם:

יַעֲשֶׂן אַף ה' – עַל יַדֵּי פֶעַס, הַגּוֹף מִתְחַמֵּם וְהַעֲשֶׂן יוֹצֵא מִן הָאֵף; וְכוּ': "עֲלָה עֲשֶׂן בְּאִפּוֹ". וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין זֶה לְפָנֵי הַמְּקוֹם, הַפְּתוּב מִשְׁמִיעַ אֵת הָאֲזִין כְּדִרְךָ שְׁהִיא רְגִילָה וַיְכוּלָה לְשָׁמַע, כְּפִי דְרַךְ הָאֵרְצָא. וְקִנְאָתוֹ – לְשׁוֹן 'חֲמָה', אִינְפְרִינְמִינִי"ט; אַחֲזִיזַת לְבִישֵׁת נְקָמָה, וְאִינּוּ מַעֲבִיר עַל הַמִּדָּה.

וַהֲבַדִּילוּ יְ-הוָה לְרַעְיָה מִכָּל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־אֲלוֹת
הַבְּרִית הַפְּתוּבָה בְּסִפְרֵי הַתּוֹרָה הַזֶּה:
וַיִּפְרָשְׁנִיָּה יְיָ לְבִישָׁא מִכָּל שְׁבֻטֵיָּא דִּישְׂרָאֵל כָּל־לְנוֹטֵי
קִנְיָא דְכַתִּיבִין בְּסִפְרֵי אוֹרִיתָא הַדִּין:

וַהֲבַדִּילוּ יְ-הוָה לְרַעְיָה מִכָּל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־אֲלוֹת
הַבְּרִית הַפְּתוּבָה בְּסִפְרֵי הַתּוֹרָה הַזֶּה:

הַפְּתוּבָה בְּסִפְרֵי הַתּוֹרָה הַזֶּה – וְלִמְעַלָּה הוּא אוֹמֵר: "גַּם כָּל חֲלִי וְכָל מַכָּה" וְגוֹמֵר "בְּסִפְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת", "הַזֹּאת" לְשׁוֹן נְקָבָה, מִסָּב עַל "הַתּוֹרָה"; הַזֶּה – לְשׁוֹן זְכָר, מִסָּב עַל הַסִּפְרֵי. וְעַל יַדֵּי פְּסוּק הַטַּעֲמִים הֵן נִחְלָקִין לְשִׁמְיָה לְשׁוֹנוֹת: בְּפִרְשֵׁת הַקְּלָלוֹת – הַטַּפְּחָא נְתוּבָה פַּחַת "בְּסִפְרֵי", וְ"הַתּוֹרָה הַזֹּאת" דְּבוּקִים זֶה לְזֶה, לְכַד אָמַר "הַזֹּאת"; וְכֵאֵן – הַטַּפְּחָא נְתוּבָה פַּחַת הַתּוֹרָה, נִמְצָא סִפְרֵי הַתּוֹרָה דְּבוּקִים זֶה לְזֶה; לְפִיכָד לְשׁוֹן זְכָר נוֹפֵל אַחֲרָיו, שֶׁהַלְשׁוֹן נוֹפֵל עַל הַסִּפְרֵי.

וְאָמַר הַדִּין הָאֲחֵרוֹן בְּנִיכְם אֲשֶׁר יְקוּמוּ מֵאֲחֵרֵיכֶם
וְהַנְּכָרִי אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֲרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת-מִפְּלוֹת
הָאֲרֶץ הַהוּא וְאֶת-תַּחֲלָאֵיהָ אֲשֶׁר-תִּלְּהָ יְ-הוָה בָּהּ:
וַיִּימֵר דָּרָא בְּתַרְיָה בְּנִיכּוֹן דִּיקוּמוּן מִבְּתַרִּיכּוֹן וּבַר
עַמְמִין דִּינִי מֵאֲרַע רְחוֹקָא וַיִּתְזוּן יַת מַחְתָּה דְּאֲרַעָא
הַהִיא וַיַּת מְרַעְיָה דְּאֲמַרַע יְיָ בָּהּ:

וְאָמַר הַדִּין הָאֲחֵרוֹן בְּנִיכְם אֲשֶׁר יְקוּמוּ מֵאֲחֵרֵיכֶם
וְהַנְּכָרִי אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֲרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת-מִפְּלוֹת
הָאֲרֶץ הַהוּא וְאֶת-תַּחֲלָאֵיהָ אֲשֶׁר-תִּלְּהָ יְ-הוָה בָּהּ:

גּוֹפְרִיתָא וּמִלְחָא תְּהִי יְקִדָּא כָּל אַרְעָה לֹא תִזְדַּרַע וְלֹא
תִצְמַח וְלֹא יִסַּק בָּהּ כָּל עֶשֶׂב כְּהַפִּיכְתָּא דְּסָדוּם
וְעַמּוּרָה אֲדָמָה וְצַבּוּיִם דְּהַפְּדִי יְיָ בְּרוּגְזִיָּה וּבְחַמְתִּיָּה:
גּוֹפְרִיתָא וּמִלְחָא תְּהִי יְקִדָּא כָּל אַרְעָה לֹא תִזְדַּרַע וְלֹא
תִצְמַח וְלֹא יִסַּק בָּהּ כָּל עֶשֶׂב כְּהַפִּיכְתָּא דְּסָדוּם
וְעַמּוּרָה אֲדָמָה וְצַבּוּיִם דְּהַפְּדִי יְיָ בְּרוּגְזִיָּה וּבְחַמְתִּיָּה:

גּוֹפְרִית וּמִלַּח שֹׂרֶפֶה כָּל-אַרְצָה לֹא תִזְדַּרַע וְלֹא תִצְמַח
וְלֹא-יִעֲלֶה בָּהּ כָּל-עֶשֶׂב כְּמַהֲפַכַּת סָדוּם וְעַמּוּרָה אֲדָמָה
וְצַבּוּיִם אֲשֶׁר הִפְּדִי יְ-הוָה בְּאִפּוֹ וּבְחַמְתּוֹ:

וַיִּמְרוּן כָּל עַמְמֵיָּא עַל מָא עֶבֶד יְיָ כְּדִין לְאַרְעָא הִדָּא
מָא תְּקוּף רוּגְזָא רַבָּא הַדִּין:
וַיִּמְרוּן כָּל-הַגּוֹיִם עַל-מֶלֶךְ עֲשָׂה יְ-הוָה כְּכָה לְאַרְצָא
הַזֹּאת מֵה תְּרִי הָאֵף הַגָּדוֹל הַזֶּה:

וַיִּמְרוּן כָּל-הַגּוֹיִם עַל-מֶלֶךְ עֲשָׂה יְ-הוָה כְּכָה לְאַרְצָא
הַזֹּאת מֵה תְּרִי הָאֵף הַגָּדוֹל הַזֶּה:

וַיִּמְרוּן עַל דְּשִׁבְקוּ יַת קִנְיָא דִּינִי אֱלֹהָא דְאַבְהֵתְהוֹן
דְּגִזְר עֲמַהוֹן בְּאִפְקוּתִיָּה יַתְהוֹן מֵאַרְעָא דְּמַצְרַיִם:
וַיִּמְרוּן עַל דְּשִׁבְקוּ יַת קִנְיָא דִּינִי אֱלֹהָא דְאַבְהֵתְהוֹן
דְּגִזְר עֲמַהוֹן בְּאִפְקוּתִיָּה יַתְהוֹן מֵאַרְעָא דְּמַצְרַיִם:

וַיִּמְרוּן עַל אֲשֶׁר עֲזָבוּ אֶת-בְּרִית יְ-הוָה אֶ-לֹהֵי אֲבֹתָם
אֲשֶׁר פָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאֻ אוֹתָם מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם:

וַיִּלְכוּ וַיַּעֲבְדוּ אֶ-לֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁמַחְתּוּ לָהֶם אֶ-לֹהִים
אֲשֶׁר לֹא-יַדְעוּם וְלֹא תִלְק לָהֶם:
וַיִּלְכוּ וַיַּעֲבְדוּ אֶ-לֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁמַחְתּוּ לָהֶם אֶ-לֹהִים
אֲשֶׁר לֹא-יַדְעוּם וְלֹא תִלְק לָהֶם:

וַיִּלְכוּ וַיַּעֲבְדוּ אֶ-לֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁמַחְתּוּ לָהֶם אֶ-לֹהִים
אֲשֶׁר לֹא-יַדְעוּם וְלֹא תִלְק לָהֶם:

לא ידעום – לא ידעו בהם גבורת אלהות. ולא חלק להם – לא נתנם לחלקם. ואונקלוס תרגם: "ולא אוטיבא להון", לא היטיבו להם שום טובה. ולשון לא חלק – אותו א-לוה שפחרו להם לא חלק להם שום נחלה ושום חלק. ויתשם ה' – פתרגומו: "נטלטלינון", וכן: "הננינותשם מעל אדמתם".

ויחראף? – הנה בארץ ההוא להביא עליה את-כל-הקללה הפתובה בספר הזה:
 ותקיה רוגזא דיי בארעא ההיא לאיתתאה עלה ית כל לנטיא דכתיבין בספרא הדיון:

וייתשם? – הנה מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול וישלכם אל-ארץ אחרת פיום הזה:
 וטלטלינון יי מעל ארעהון ברגז ובחמא ובתקוף רב ואגלינון לארע אוחרי פיומא הדיון:

הנסתרת לי-הנה א-להינו והנגלת לנו ולבנינו עד-עולם לעשות את-כל-דברי התורה הזאת:
 דמטמון קדם יי אלהנא ודגלנו לנא ולבננא עד עלמא למעבד ית כל פתגמי אורייתא הדא:

הנסתרת לה' א-להינו – ואם תאמרו: מה בינדנו לעשות? אתה מעניש את הרבים על הרהורי היחיד, שנאמר: "פן יש בכם איש" וגומר, ואחר כך: "וראו את מכות הארץ הזאת"; והלא אין אדם יודע במטמוניו של חברו? אין אני מעניש אתכם על הנסתרת, שהן לה' א-להינו, והוא יפרע מאותו יחיד; אבל הנגלות לנו ולבנינו, לבער הרע מקרבנו, ואם לא נעשה בהם דין, נענשו הרבים. נקוד על לנו ולבנינו, לדרוש שאף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן, משקבלו עליהם את השבועה בהר גרזים ובהר עיבל ונעשו ערכים זה לזה.

פרשת התשובה

שני

והיה כייבאו עליה כל-הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל-לבבך בכל-הגוים אשר הדיחת? – הנה א-להיך שמה:
 ויהי ארי ייתון עלך כל פתגמיא האליון ברכן ולוטיין דיהבית קדמך ותתיב ללבך בכל עממיא דאגליך יי אלהך לתמון:

ושבת עד-י-הנה א-להיך ושמעת בקלו ככל אשר-אנכי מצוה היום אתה ובניך בכל-לבבך ובכל-נפשך:
 ותתוב לדחלתא דיי אלהך ותקביל למימריה ככל דאנא מפקיד לך יומא דין את ובנך בכל לבך ובכל נפשך:

ושב י-הנה א-להיך את-שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל-העמים אשר הפיצך י-הנה א-להיך שמה:
 ויטיב יי אלהך ית גלותך וירחם עלך ויתוב ויכנשנך מכל עממיא דבדרך יי אלהך לתמון:

ושב ה' א-להיך את שבותך – הנה לו לכתב 'והשיב את שבותך'. רבותינו למדו מכאן, כפיכול, שהשכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם; וכשנגאלו – הכתיב גאלה לעצמו, שהוא שוב עמם. ועוד יש לומר, שגדול יום קבוץ גלויות, ובקשי, כאלו הוא עצמו צריך להיות אוסז בידי ממש איש איש ממקומו, כענין שנאמר: "ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל". ואף בגלויות שאר האמות מצינו כן: "ושבתי את שבות מצרים".

אם יתנה גדתך בקצה השמים משם יקבצך י-הנה א-להיך ומשם יקחה:
 אם יהיו גלותך בספי שמיא מתמון ויכנשנך יי אלהך ומתמון יקרבנך:

והביאך י-הנה א-להיך אל-הארץ אשר-ירשו אבותיך וירשתה ותיטבך והרבה מאבותיך:
 ויעילנך יי אלהך לארעא דיריתו אבהתך ותירמה ויטיב לך ויסיגנך מאבהתך:

ומל י-הנה א-להיך את-לבבך ואת-לבב נרעך לאהבה את-י-הנה א-להיך בכל-לבבך ובכל-נפשך למען חייך:
 ויעדי יי אלהך ית טפשות לבך וית טפשות לבך דבנך למרחם ית יי אלהך בכל לבך ובכל נפשך בדיל חייך:

שלישי

ונתן י-הנה א-להיך את כל-האלות האלה על-איביך ועל-שנאיך אשר רדפוך:
 ויתין יי אלהך ית כל לנטיא האליון על בעלי דבבך ועל שנאך דרדפוך:

וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ-הוֹיָה וְעָשִׂיתָ אֶת-כָּל-
מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם:
וְאַתָּה תָּתוּב וְתִקְבִּיל לְמִימְרָא דֵּינִי וְתַעֲבִיד יָת כָּל-
פְּקוּדוֹתָי דְּאַנָּא מִפְּקִיד לָךְ יוֹמָא דֵּינִי:

וְהוֹתִירָךְ יְיָ-הוֹיָה אֶ-לֵהִיךָ בְּכָל וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ בְּפָרִי
בְּטָנְךָ וּבְפָרִי בְּהִמָּתֶךָ וּבְפָרִי אֲדַמְתֶּךָ לְטָבָה כִּי וְיָשׁוּב
יְיָ-הוֹיָה לְשׁוֹשׁ עֲלֶיךָ לְטוֹב כַּאֲשֶׁר-שָׂשׂ עַל-אַבְתְּיָךְ:
וְיִוְתַרְנֶךָ יְיָ אֱלֹהֶךָ בְּכָל עוֹבְדֵי יָדְךָ בְּנִלְדָא דְמַעֲךָ
וּבְנִלְדָא דְבַעֲיָרְךָ וּבְאִבָּא דְאַרְעֶךָ לְטָבָא אַרִי יְתוּב יְיָ
לְמַחְדֵי עֲלָךְ לְטָב כְּמָא דְחָדֵי עַל אַבְתְּיָךְ:

כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְיָ-הוֹיָה אֶ-לֵהִיךָ לְשָׁמַר מִצְוֹתָיו
וְחִקְתָּיו הַפְּתוּבָה בְּסִפְרֵי הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תָשׁוּב אֶל-
יְיָ-הוֹיָה אֶ-לֵהִיךָ בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ:
אַרִי תִקְבִּיל לְמִימְרָא דֵּינִי אֱלֹהֶךָ לְמַטַר פְּקוּדוֹתָי
וּקְנִמוֹתָי דְכְּתִיבִין בְּסִפְרֵי אֲוִרִיתָא הַדִּין אַרִי תָתוּב
לְדַחֲלֵתָא דֵּינִי אֱלֹהֶךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ:

כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לֹא-נִפְלֵאת
הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רַחֲקָה הוּא:
אַרִי תִפְקִידָתָא הַדָּא דְאַנָּא מִפְּקִיד לָךְ יוֹמָא דֵּינִי לָא
מִפְּרָשָׂא הִיא מִנָּךְ וְלֹא רַחֲקָא הִיא:

לֹא נִפְלֵאת הוּא מִמֶּךָ – לֹא מְכֻסָּה הִיא מִמֶּךָ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר: "כִּי יִפְלֵא", "אַרִי וְתַכְסִּי": "וְתַכְסִּי" – וְתַכְסִּי בְּמִטְמוּנוֹת; מְכֻסָּה וְנִחְבֹּשָׂה
בְּטָמוֹן.

לֹא בְּשָׂמִים הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה-לָנוּ הַשְּׂמִימָה
וְיִקְתְּהָ לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָה:
לֹא בְּשָׂמִיָּא הִיא לְמִימַר מִן יִסַּק לְנָא לְשָׂמִיָּא וְיִסְבֵּה
לְנָא וְיִשְׁמַעְנָא יְתָה וְנַעֲבֹדְנָה:

לֹא בְּשָׂמִים הוּא – שְׂאֵלוֹ הַיְתָה בְּשָׂמִים, הָיִית צָרִיךְ לַעֲלוֹת אַחֲרֶיהָ וּלְלַמְּדָהּ.

וְלֹא-מַעֲבָר לֵינָם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲבֹר-לָנוּ אֶל-עֵבֶר
הַיָּם וְיִקְתְּהָ לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָה:
וְלֹא מַעֲבָרָא לְנִימָא הִיא לְמִימַר מִן יַעֲבֹר לְנָא לְעֵיבֶר
יְמָא וְיִסְבֵּה לְנָא וְיִשְׁמַעְנָא יְתָה וְנַעֲבֹדְנָה:

כִּי-קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדְּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבְלִבְבְּךָ לַעֲשׂוֹתוֹ:
כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ – הַתּוֹרָה נִתְּנָה לְכֶם בְּכַתֵּב וּבְעַל פֶּה.
אַרִי קָרִיב לָךְ פְּתַגְמָא לְחַדָּא בְּפוּמְךָ וּבְלִבְךָ לְמַעֲבַדְיָהּ:

רביעי פְּרִשְׁתַּת הַבְּחִירָה הַתְּפִשִּׁית

רְאֵה נִתְּתִי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת-הַחַיִּים וְאֶת-הַטּוֹב וְאֶת-
הַמָּוֶת וְאֶת-הָרָע:
תְּזִי דֵיחֵבִית קְדָמְךָ יוֹמָא דֵּינִי וְיָת טְבָתָא וְיָת
מוֹתָא וְיָת בְּשָׂתָא:

אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב – זֶה תְּלוּי בְּנָה: אִם תַּעֲשֶׂה טוֹב – הָרִי לָךְ חַיִּים, וְאִם תַּעֲשֶׂה רָע – הָרִי לָךְ הַמָּוֶת. וְהַפְּתוּב מִפְּרָשׁ וְהוֹלֵךְ הִיאֵךְ.

אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לֹא-תִּהְיֶה אֶת-יְיָ-הוֹיָה אֶ-לֵהִיךָ
לְלַכֵּת בְּדַרְכָּיו וּלְשָׁמַר מִצְוֹתָיו וְחִקְתָּיו וּמִשְׁפָּטָיו
וְחִינֵי וּרְבִית וּבְרָכָה יְיָ-הוֹיָה אֶ-לֵהִיךָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר-
אֹתָהּ בָּא-שָׂמָה לְרִשְׁתָּהּ:
דְּאַנָּא מִפְּקִיד לָךְ יוֹמָא דֵּינִי לְמַרְחָם יָת יְיָ אֱלֹהֶךָ לְמַהֲךָ
בְּאֲוִרְחֵךְ דְּתַקְנֵךְ קְדָמוֹתָי וּלְמַטַר פְּקוּדוֹתָי וּקְנִמוֹתָי
וְדִינוֹתָי וְתִיחֵי וְתַסְגִּי וּיְבָרְכֶנְךָ יְיָ אֱלֹהֶךָ בְּאַרְעָא דְאַתָּה
עָלִיל לְתַמָּן לְמִירְתָהּ:

אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לֹא-תִהְיֶה – הָרִי הַטּוֹב; וְבוֹ תְּלוּי וְחִינֵי וּרְבִית, הָרִי הַחַיִּים.

וְאִם יִפְגַּה לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמַע וּנְדַחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לֹא-
לֵהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתֶּם:
וְאִם יִפְגַּה לְבָבְךָ – הָרִי הָרָע.
וְאִם יִתְפַּנֵּי לְבָבְךָ וְלֹא תִקְבִּיל וְתַטְעִי וְתַסְגֹּד לְטַעֲוֹת
עַמְמִיָּא וְתַפְלַחְנִין:

הַגְּדַתִּי לְכֶם הַיּוֹם כִּי אֲבַד תִּאבְדוּן לֹא-תִאָּרִיכוּ יָמִים
עַל-הַקְּאֻדְמָה אֲשֶׁר אֹתָהּ עָבַר אֶת-הַיַּרְדֵּן לְבוֹא שָׂמָה
לְרִשְׁתָּהּ:
תּוֹיִתִי לְכוּן יוֹמָא דֵּינִי אַרִי מִיבַד תִּיבְדוּן לֹא תִירְכוּן
יוֹמִין עַל אַרְעָא דְאַתָּה עָבַר יָת יַרְדֵּנָא לְמִיעַל לְתַמָּן
לְמִירְתָהּ:

כִּי אֲבַד תִּאבְדוּן – הָרִי הַמָּוֶת.

העלתי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה ונרעה:

אסהידית בכון יומא דין ית שמיא וית ארעא חיי ומותא יהבית קדמך ברכו ולטיו ותתרעי בחיי בדיל דתיחי את ובנד:

העלתי בכם היום את השמים ואת הארץ – שהם קנינים לעולם; וכאשר תקרה אתכם הרעה, יהיו עדים שאני התריתי בכם בכל זאת. דבר אחר: העלתי בכם היום את השמים וגומר – אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם, שמא שנו את מדתם? שמא לא עלה גלגל סמה מן המזרח והאיר לכל העולם, פעננו שנאמר: "ונרח השמש ובה השמש"? הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם, שמא שנתה מדתה? שמא נרעתם אותה ולא צמחה, או שמא נרעתם חטים והעלתה שעורים? ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד, אם זוכין – אין מקבלין שכר, ואם חוטאים – אין מקבלין פרענות, לא שנו את מדתם; אתם, שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פרענות, על אחת כמה וכמה. ובחרת בחיים – אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים; כאדם האומר לבנו: בחר לך חלק יפה בנחלתי, ומעמידו על חלק היפה ואומר לו: את זה בחר לך. ועל זה נאמר: "ה' מנת חלקי וכוסי אותה תומיה גורלי", הנחת ידי על גורל הטוב, לומר: את זה קח לך.

לאהבה את-י-הנה א-להיך לשמע בקלו ולדבקה-בו פי הוא חייך וארץ ימיה לשבת על-האדמה אשר נשבע-י-הנה לאבותיה לאברהם ליצחק ולישעקב לתת להם:

למרתם ית יי אלהך לקבלא למימריה ולא תקרבא לדחלתיה ארי הוא חייך ואורכות יומך למתב על ארעא דקיים יי לאבקהך לאברהם ליצחק ולישעקב למתן להון:

ונלך משה וידבר את-הדברים האלה אל-כל-ישראל:

ואזל משה ומליל ית פתגמיא האליו עם כל ישראל:

וניאמר אלהם בן-מאה ועשרים שנה אנכי היום לא-אוכל עוד לצאת ולבוא וי-הנה אמר אלי לא תעבר את-הירדן הנה:

ואמר להון בר מאה ועשרין שנין אנא יומא דין לית אנא יכיל עוד למפק ולמייעל ויי אמר לי לא תעבר ית ירדנא הדין:

אנכי היום – היום מלאו ימי ושנותי; ביום זה נולדתי, ביום זה אמות. לא אוכל עוד לצאת ולבוא – יכול שתשש פחיו? תלמוד לומר: "לא כהתה עינו ולא נס לחה" ! אלא מהו לא אוכל? איני רשאי, שנשלה ממני הרשות ונתנה ליהושע. וה' אמר אלי – זהו פרוש לא אוכל עוד לצאת ולבוא, לפי שה' אמר אלי. דבר אחר: לצאת ולבוא בדברי תורה; מלמד שנסתמו ממנו מסורות ומענינות החכמה.

י-הנה א-להיך הוא | עבר לפניך הוא-ישמ"ד את-הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע הוא עבר לפניך כאשר דבר י-הנה:

יי אלהך הוא עבר קדמך הוא ישיצי ית עממיא האליו מן קדמך ותירתנון יהושע הוא עבר קדמך כמא דמליל יי:

ועשה י-הנה להם כאשר עשה לסיתון ולעוג מלכי האמרי ולארצם אשר השמיד אתם:

ויעביד יי להון כמא דעבד לסיתון ולעוג מלכי אמוראה ולארעהון דשיצי יתהון:

ונתנם י-הנה לפניכם ועשיתם להם ככל-המצוה אשר צויתי אתכם:

וימסרנון יי קדמיכון ומעבדון להון ככל תפקידתא דפקידית יתכון:

תזקו ואמצו אל-תיראו ואל-תערצו מפניהם פי | י-הנה א-להיך הוא שהלך עמך לא ירפה ולא יעזבך:

תקפו ועילמו לא תדחלון ולא תתברון מן קדמיהון ארי יי אלהך מימריה מדבר קדמך לא ישבקנך ולא ירחקנך:

לא ירפה – לא יתן לך רפיון, להיות נעזב ממנו.

חמישי

ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל-ישראל תזק ואמץ פי אתה תבוא את-העם הנה אלי-הארץ אשר נשבע י-הנה לאבותם לתת להם ואתה תנחילנה אותם:

וקרא משה ליהושע ואמר ליה לעיני כל ישראל תקח ועילם ארי את תיעול עם עמא הדין לארעא דקיים יי לאבקהון למתן להון ואת תחסננה להון:

כי אמה תבוא את העם הזה – "ארי את תיעול עם עמא הדין". משה אמר לו ליהושע: זקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתו ועצתו; אבל הקדוש ברוך הוא אמר ליהושע: "כי אמה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם", תביא על פרחם, הכל תלוי בך: טל מקל וסה על קדמך; דבר אחד לדור, ולא שני דברים לדור.

וי-הנה הוא | התלך לפניך הוא? יהנה עמך לא ירפך ולא יעזבך לא תירא ולא תחת:

ויי הוא מדבר קדמך מימריה? יהי בסעדה לא ישבקנה ולא ירחקנה לא תדחל ולא תתבר:

ויכתב משה את-התורה הזאת ויתנה אל-הפקחים בני לוי הנשאים את-ארון ברית י-הנה ואל-פלזקני ישראל:

ויכתב משה ית אורייתא הדא ויהבה לכהניא בני לוי דנטליו ית ארון קימא די וילכל סבי ישראל:

ויכתב משה וגומר ויתנה – פשנגמרה פלה, נתנה לבני שבטו.

ויצו משה אותם לאמר מקץ | שבע שנים במעז שנת השמטה בתג הסכות:

ויפקיד משה יתהון למימר מסוף שבע שנים בזמן שתא דשמטתא בתגא דמטליא:

מקץ שבע שנים – בשנה ראשונה של שמטה, שהיא השנה השמינית. ולמה קורא אותה שנת השמטה? שעדן שביעית נוהגת בה, בקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית.

בבוא כלי-ישראל לראות את-פני י-הנה א-להיך במקום אשר יבחר תקרא את-התורה הזאת נגד כלי-ישראל באזניהם:

במיתי כל ישראל לאתחזאה קדם יי אלהיך באתרא דיתרעי תקרי ית אורייתא הדא קדם כל ישראל ותשמעונו:

תקרא את התורה הזאת – המלך היה קורא מתחלת אלה הדברים, כדאיתא במסכת סוטה, על בימה של עץ שהיו עושין בעזרה.

הקהל את-העם האנשים והנשים והטף וגרף אשר בשערי למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את-י-הנה א-להיכם ושמרו לעשות את-כל-דברי התורה הזאת:

פנוש ית עמא גובריא ונשיא וטפלא וגירף דבקרנך בדיל דישמעונו ובדיל דיילפון וידחלון קדם יי אלהכון וישרו למעבד ית כל פתגמי אורייתא הדא:

האנשים – ללמד. והנשים – לשמע. והטף – למה באו? לתת שכר למביאייהם.

ובניהם אשר לא-ידעו ישמעו וילמדו ליראה את-י-הנה א-להיכם כלהימים אשר אתם חיים על-האדמה אשר אתם עברים את-הירדן שמה לרשתה:

ובניהון דלא ידעו ישמעונו ויילפון למדחל קדם יי אלהכון כל יומיא דאתון קימינו על ארעא דאתון עברין ית ירדנא לתמן למירתה:

שישי פרשת נבואת הגלות

ויאמר י-הנה אל-משה הן קרבו ימיה למות קרא את-יהושע והתיצבו באהל מועד ואצננו וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד:

ויאמר יי למשה הא קריבו יומך לממת קרי ית יהושע ואתעתדו במשפן זמנא ואפקדניה ואזל משה ויהושע ואתעתדו במשפן זמנא:

ואצננו – ואזרננו.

וירא י-הנה באהל בעמוד ענן ויעמד עמוד הענן על-פתח האהל:

ואתגלי יי במשפנא בעמודא דעננא וקם עמודא דעננא על תרע משפנא:

ויאמר י-הנה אל-משה הנך שכב עם-אבתך וקם העם הזה וזנה | אתרי | א-להי זכר-הארץ אשר הוא בא-שמה בקרבן ועזבני והפר את-בריתי אשר כרתי אמו:

ויאמר יי למשה הא את שכיב עם אבהתי ויקום עמא הדיו ויטעון בתר טענות עממי ארעא דהוא עליל לתמן ביניהון וישבקונו דחלתי וישנון ית קימי דגזרית עמהון:

ויתקף רוגזי בהון בעדנא שהוא נארחיקנון ואסליק שכינתי מנהון ויהון למבז ויערעון יתהון בישון סגיאן ועקו וימר בעדנא שהוא הלא מדלית שכינת א-להי ביני ערעני בישתא האלין:

ותרה אפי בו ביום-ההוא ועזבתים והסתרתי פני מהם והנה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על פי-אין א-להי בקרבי מצאוני הרעות האלה:

והסתרתי פני – כמו שאיני רואה בצרתם.

ואנא סלקא אסליק שכינתי מנהון בעדנא שהוא על כל בשתא דעבדו ארי אתפניאו בטר טענת עממיא:

ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כלהרעה אשר עשה פי פנה אלא-להים אתרים:

וכען כתובו לכון ית תושבבתא הדא ואלפה לבני ישראל שונה בפומהון בדיל דתהי קדמי תושבבתא הדא לסהיד בבני ישראל:

ועתה כתבו לכם את-השירה הזאת ולמדנה את-בני ישראל שימיה בפייהם למען תהיה-לי השירה הזאת לעד בבני ישראל:

את השירה הזאת – "האזינו השמים" עד "וכפר אדמתו עמו".

שביעי

ארי אעילנון לארעא דקנימית לאבתהון עבדא חלב ודבש ויכליון ויסבעו ויתפוקו ויתפנון בטר טענת עממיא ויפלחון להון ויגזו קדמי וישנון ית קימי:

פי-אביאנו אליהאדמה אשר-נשבעתני לאבתיו זבת חלב ודבש ואכל ושבע ודשו ופנה אלא-להים אתרים ועבדום ונאצונו והפר את-בריתי:

ונאצונו – והכעיסוני; וכן כל 'נאוצ' – לשון כעס.

ויהי ארי יערעון יתהון בישון סגיאן ועקו ותתיב תושבבתא הדא קדמוהי לסהיד ארי לא תתנשי מפם בניהון ארי גלי קדמי יצרהון דאנון עבדיו יומא דין עד לא אעילנון לארעא דקנימית:

והנה פי-תמצאנו אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד פי לא תשכח מפי זרעו פי ידעתי את-יצרו אשר הוא עשה היום בטרום אביאנו אליהארץ אשר נשבעתני:

וענתה השירה הזאת לפניו לעד – שהתירתי בו בתוכה על כל המוצאות אותו. פי לא תשכח מפי זרעו – הרי זו הבטחה לישראל, שאין תורה משתפכת מזרעם לגמרי.

וכתב משה ית תושבבתא הדא ביוםא שהוא ואלפה לבני ישראל:

ויכתב משה את-השירה הזאת ביום ההוא וילמדנה את-בני ישראל:

ופקיד ית יהושע בר נון נאמר תקף ועילם ארי את תעיל ית בני ישראל לארעא דקנימית להון ומימרי יהי בסעדה:

ויצו את-יהושע בר-נון ויאמר חזק ואמץ פי אתה תביא את-בני ישראל אליהארץ אשר-נשבעתני להם ואנכי אהיה עמך:

ויצו את יהושע בר נון – מסב למעלה כלפי שכינה, כמו שמפרש: אל הארץ אשר נשבעתני להם.

והנה פד שיצי משה למכתב ית פתגמי אורייתא הדא על ספרא עד דשלימו:

ויהי פכלות משה לכתב את-דברי התורה-הזאת על-ספר עד תמם:

ופקיד משה ית לינאי נטלי ארון קימא דיי למימר:

ויצו משה את-הללום נשאי ארון ברית-י-הנה לאמר:

סבו ית ספרא דאורייתא הדין ותשוון יתיה מסטר ארון קימא דיי אלהכון ויהי תמן בך לסהיד:

לקח את ספר התורה הזו ושמתם אתו מצד ארון ברית-י-הנה א-להיכם והיה-שם בך לעד:

לקח – כמו "זכור", "שמור", "הלך". מצד ארון ברית ה' – נחלקו בו סכמי ישראל בכבא בתרא; יש מהם אומרים: דף הנה בולט מן הארון מבחוץ, ושם הנה מנח; ויש אומרים: מצד הלוחות הנה מנח, בתוך הארון.

אָרִי אֲנִי יִדְעָנָא יִת סָרְבְּנוּתָךְ וְיִת קִדְלָךְ קִשְׂיָא הָא עַד
דְּאֲנָא קָיִים עִמָּכּוֹן יוֹמָא דִּין מְסָרְבִין הַוִּיתוּן קָדָם יִי
וְאִף בְּתַר דְּאֲמוּת:

כִּי אֲנֹכִי יִדְעָתִי אֶת־מְרִיבְךָ וְאֶת־עַרְפְּךָ הַקִּשְׂיָה הֵן
בְּעוֹדְנִי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמְרִים הֵיטֵם עִם־יְהוָה וְאִף
כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי:

כְּנוֹשׁוּ לְנַתִּי יִת כֹּל סְבִי שְׂבָטֵיכּוֹן וְסָרְכֵיכּוֹן וְאַמְלִיל
קְדָמִיהוֹן יִת פְּתַגְמִיָּא הָאֲלִין וְאַסְהִיד בְּהוֹן יִת שְׂמִיָּא
וְיִת אֲרַעָא:

הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי שְׂבָטֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם
וְאִזְדַּבְּרָה בְּאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאַעֲיֶדְהָ בָּם
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ:

הַקְהִילוּ אֵלַי – וְלֹא תִקְעוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּחִצּוֹצְרוֹת לְהַקְהִיל אֶת הַקְהָל, לְפִי שְׁנֵאָמַר: "עֲשֵׂה לְךָ", וְלֹא הַשְׁלִיט יְהוֹשֻׁעַ עֲלֵיהֶם. וְאִף בְּחִיּוֹ נִגְזְזוּ
קָדָם יוֹם מוֹתוֹ, לְקַיֵּם מַה שְׁנֵאָמַר: "וְאִין שְׁלִטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת". וְאַעֲיֶדְהָ בָּם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ – וְאִם תֹּאמַר, הֲרִי כְּבֹר הַעִיד לְמַעְלָה:
"הַעֲדֹתִי בְּכֶם הַיּוֹם" וְגוֹמַר? הֵתֵם לְיִשְׂרָאֵל אָמַר, אֲכַל לְשָׁמַיִם וְלְאָרֶץ לֹא אָמַר; וְעַכְשָׁו בָּא לֹמַר: "הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם" וְגוֹמַר.

אָרִי יִדְעָנָא בְּתַר דְּאֲמוּת אָרִי תַבְלָא תַחַבְלוֹן וְתַסְטוֹן
מִן אוֹרְחָא דְּפַקִּידִית יִתְכוֹן וְתַעֲרַע יִתְכוֹן בְּשִׂתָּא בְּסוֹף
יוֹמִיָּא אָרִי תַעֲבָדוֹן יִת דְּבִישׁ קָדָם יִי לְאַרְגָּזָא קְדָמוּהִי
בְּעוֹבְדֵי יְדִיכּוֹן:

כִּי יִדְעָתִי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הִשְׁחַתְתָּ תַשְׁחִתּוֹן וְסָרְתָּם
מִן־הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקִרְאת אֶתְכֶם הֲרַעָה
בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הַרַע בְּעֵינַי יְהוָה
לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם:

אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי הִשְׁחַתְתָּ תַשְׁחִיתוֹן – וְהֲרִי כֹל יְמוֹת יְהוֹשֻׁעַ לֹא הִשְׁחִיתוּ, שְׁנֵאָמַר: "וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת ה' כֹּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ" ? מִכָּאֵן שֶׁתִּלְמִידוֹ שָׁל
אָדָם חָבִיב עָלָיו כְּגוֹפּוֹ, שְׁכָל זְמַן שִׁיְהוֹשֻׁעַ חַי, הֵיךְ נִרְאָה לְמֹשֶׁה כְּאֵלוֹ הוּא חַי.

וּמְלִיל מֹשֶׁה קָדָם כֹּל קְהֵלָא דְּיִשְׂרָאֵל יִת פְּתַגְמִי
תּוֹשְׁבַתְתָּא הָדָא עַד דְּשְׁלִימוּ:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי כָל־קְהָל יִשְׂרָאֵל אֶת־דְּבָרֵי
הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תִּמָּם:

ד וַיָּשָׁב הַמַּלְאָךְ הַדָּבָר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר-
יַעֲזֹר מִשְׁנֵתוֹ: וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֵה וְאָמַר
רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלֵה וְגִלְהָה עַל-רֹאשֶׁהָ
וְשִׁבְעָה גִרְתֵיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְלוֹת
לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל-רֹאשֶׁהָ: וּשְׁנַיִם זִיתִים עָלֶיהָ אֶחָד
מִיַּמִּין הַגִּלְהָה וְאֶחָד עַל-שְׂמאלָהָ: וַאֲעֵן וְאָמַר אֶל-
הַמַּלְאָךְ הַדָּבָר בִּי לֵאמֹר מַה-אֵלֶּה אֲדֹנָי: וַיֹּעֲן
הַמַּלְאָךְ הַדָּבָר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא נִדְעָתָּ מַה-הֵמָּה
אֵלֶּה וְאָמַר לֹא אֲדֹנָי: וַיֹּעֲן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה
דְּבַר-יְ-הוָה אֶל-זַרְבָבֶל לֵאמֹר לֹא בְחִיל וְלֹא בַכֹּחַ
כִּי אִם-בְּרוּחֵי אֱמֶר יְ-הוָה צְ-בָאוֹת: מִי-אַתָּה הָרִ-
הַגָּדוֹל לִפְנֵי זַרְבָבֶל לְמִישֹׁר וְהוֹצִיא אֶת-הָאָבֶן
הָרֹאשֶׁה תִּשְׂאוֹת חֵן חֵן לָהּ: וַיְהִי דְבַר-יְ-הוָה אֵלַי
לֵאמֹר: יְיָדֵי זַרְבָבֶל יִסְדּוּ הַבַּיִת הַזֶּה וַיִּדְרוּ תַבְצְעֶנָּה
וַיִּדְעָתָּ כִּי-יְ-הוָה צְ-בָאוֹת שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם: כִּי מִי
בִזְ לַיּוֹם קִטְנוֹת וְשִׁמְחוּ וַרְאוּ אֶת-הָאָבֶן הַבְּדִיל בְּיַד
זַרְבָבֶל שִׁבְעָה-אֵלֶּה עֵינַי יְ-הוָה הֵמָּה מִשׁוֹטְטִים
בְּכָל-הָאָרֶץ: וַאֲעֵן וְאָמַר אֵלָיו מַה-שְּׁנֵי הַזִּיתִים
הָאֵלֶּה עַל-יַמִּין הַמְּנוֹרָה וְעַל-שְׂמאלוֹהָ: וַאֲעֵן
שְׁנֵית וְאָמַר אֵלָיו מַה-שְּׁתֵי שִׁבְלֵי הַזִּיתִים אֲשֶׁר
בְּיַד שְׁנֵי צְנֹתָרוֹת הַזֶּהָב הַמְּרִיקִים מֵעֲלֵיהֶם הַזֶּהָב:
וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר הֲלוֹא נִדְעָתָּ מַה-אֵלֶּה וְאָמַר לֹא
אֲדֹנָי: וַיֹּאמֶר אֵלֶּה שְׁנֵי בְנֵי-הַיְצִהָר הָעֹמְדִים עַל-
אֲדוֹן כָּל-הָאָרֶץ:

ה וַאֲשׁוּב וְאִשָּׂא עֵינַי וְאָרְאָה וְהִנֵּה מְגִלְהָה עָפָה:
וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֵה וְאָמַר אֲנִי רֹאֵה מְגִלְהָה
עָפָה אֶרְכָּה עֹשְׂרִים בְּאַמָּה וְרַחֲבָה עֶשְׂרִים בְּאַמָּה:
וַיֹּאמֶר אֵלַי זֹאת הָאֵלֶּה הַיּוֹצֵאת עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ
כִּי כָל-הַגִּבּוֹר מִזֶּה כְּמוֹהָ נִקְּהָ וְכָל-הַנְּשָׁפֵעַ מִזֶּה
כְּמוֹהָ נִקְּהָ: הַיּוֹצֵאתֶיהָ נֹאֵם יְ-הוָה צְ-בָאוֹת וּבָאֵה
אֶל-בַּיִת הַגִּבּוֹר וְאֶל-בַּיִת הַנְּשָׁפֵעַ בְּשִׁמִּי לְשַׁקֵּר וּלְנַהֵל
בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלְתּוֹ וְאֶת-עֵצָיו וְאֶת-אֲבָנָיו: וַיֵּצֵא
הַמַּלְאָךְ הַדָּבָר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה
מָה הַיּוֹצֵאת הַזֹּאת: וְאָמַר מַה-הִיא וַיֹּאמֶר זֹאת
הָאֵיפָה הַיּוֹצֵאת וַיֹּאמֶר זֹאת עֵינָם בְּכָל-הָאָרֶץ:
וְהִנֵּה כֶּפֶר עֹפֶרֶת נִשְׂאת וְזֹאת אִשָּׁה אֲחֵת יוֹשֶׁבֶת
בְּתוֹךְ הָאֵיפָה: וַיֹּאמֶר זֹאת הַרְשָׁעָה וַיִּשְׁלַךְ אֶתָּה
אֶל-תּוֹךְ הָאֵיפָה וַיִּשְׁלַךְ אֶת-אָבֶן הָעוֹפֶרֶת אֶל-פִּיהָ:

וַאֲשָׂא עֵינַי וְאָרְאָה וְהִנֵּה שְׁתֵּים נְשִׁים יּוֹצֵאוֹת וְרוּחַ
בְּכַנְפֵיהֶם וְלִהְנֶה כְּנָפִים כְּכַנְפֵי הַחַסִּידָה וְתִשְׂאֵנָה
אֶת-הָאֵיפָה בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם: וְאָמַר אֶל-
הַמַּלְאָךְ הַדָּבָר בִּי אָנֹכִי הֵמָּה מוֹלְכוֹת אֶת-הָאֵיפָה:
וַיֹּאמֶר אֵלַי לְבָנוֹת-לָהּ בַּיִת בְּאָרֶץ שְׁנַעַר וְהוֹכֵן
וְהַגִּיתָה שָׁם עַל-מְכַנְתָּהּ:

ו וַאֲשָׁב וְאִשָּׂא עֵינַי וְאָרְאָה וְהִנֵּה אַרְבַּע מְרַכְבוֹת
יוֹצֵאוֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַהָרִים וְהַהָרִים הָרִי נִחְשָׁת:
בַּמְּרַכְבָּה הָרִאשׁוֹנָה סוּסִים אֲדָמִים וּבַמְּרַכְבָּה
הַשְּׁנִיית סוּסִים שְׁחָרִים: וּבַמְּרַכְבָּה הַשְּׁלִישִׁית
סוּסִים לְבָנִים וּבַמְּרַכְבָּה הָרְבִיעִית סוּסִים בְּרָדִים
אֲמָצִים: וַאֲעֵן וְאָמַר אֶל-הַמַּלְאָךְ הַדָּבָר בִּי מַה-
אֵלֶּה אֲדֹנָי: וַיֹּעֲן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה אַרְבַּע
רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם יּוֹצֵאוֹת מִהַתְנַצֵּב עַל-אֲדוֹן כָּל-
הָאָרֶץ: וְאֲשֶׁר-בָּהּ הַסּוּסִים הַשְּׁחָרִים יּוֹצֵאִים אֶל-
אָרֶץ צָפוֹן וְהַלְבָּנִים יּוֹצֵאוּ אֶל-אַחֲרֵיהֶם וְהַבְּרָדִים
יּוֹצֵאוּ אֶל-אָרֶץ הַתִּימָן: וְהָאֲמָצִים יּוֹצֵאוּ וַיִּבְקֶשׁוּ
לְלַכֵּת לְהַתְּהַלֵּךְ בְּאָרֶץ וַיֹּאמֶר לָכוּ הַתְּהַלְכוּ בְּאָרֶץ
וְתַתְּהַלְכֶנָּה בְּאָרֶץ: וַיִּזְעַק אֲתִי וַיִּדְבֹר אֵלַי לֵאמֹר
רֹאֵה הַיּוֹצֵאִים אֶל-אָרֶץ צָפוֹן הַגִּיתוּ אֶת-רוּחֵי
בְּאָרֶץ צָפוֹן: וַיְהִי דְבַר-יְ-הוָה אֵלַי לֵאמֹר: לִקְוֹת
מֵאֵת הַגּוֹלָה מִחֻלְדַּי וּמֵאֵת טוֹבִיָּה וּמֵאֵת יִדְעָנָה
וּבָאֵת אֶתָּה בַּיּוֹם הַהוּא וּבָאֵת בַּיִת יִאֲשִׁיחַ בְּרִ-
צְפֹנָה אֲשֶׁר-בָּאוּ מִבָּבֶל: וַיִּלְקַחְתָּ כֶּסֶף-וְזָהָב
וְעֹשִׂיתָ עֲטָרוֹת וְשִׂמְתָּ בְּרֹאשׁ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-יְהוֹצָדָק
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל: וַאֲמַרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְ-הוָה
צְ-בָאוֹת לֵאמֹר הִנֵּה-אִישׁ צִמַח שָׁמוֹ וּמִתְחַתּוֹ
יִצְמַח וּבְנָה אֶת-הַיִּכְלָל יְ-הוָה: וְהוּא יְבַנֶּה אֶת-
הַיִּכְלָל יְ-הוָה וְהוּא יִשָּׂא הוּד וַיָּשָׁב וּמִשַׁל עַל-כֶּסֶף
וְהָיָה כֹהֵן עַל-כֶּסֶף וְעִצָּת שָׁלוֹם תִּהְיֶה בֵּין
שְׁנֵיהֶם: וְהָעֲטָרוֹת תִּהְיֶה לְחֹלֶם וּלְטוֹבִיָּה וְלִידְעָנָה
וּלְחֵן בֶּן-צְפֹנָה לְזַכְרוֹן בְּהַיִּכְלָל יְ-הוָה: וּבְרוּחֹקִים ו
יָבֹאוּ וּבְנוֹ בְּהַיִּכְלָל יְ-הוָה וַיִּדְעָתָם כִּי-יְ-הוָה
צְ-בָאוֹת שְׁלַחְנֵי אֵלֵיכֶם וְהָיָה אִם-שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּן
בְּקוֹל יְ-הוָה אֶ-לֵהֵיכֶם:

ז וַיְהִי בַשָּׁנָה אַרְבַּע לְדַרְגוֹשׁ הַמֶּלֶךְ הָיָה דְבַר-
יְ-הוָה אֶל-זְכַרְיָה בְּאֶרְבַּעָה לַחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי בְּכֶסֶל:

וַיִּשְׁלַח בֵּית-אֵל שְׂרָאֶצֶר וְרָגַם מֶלֶךְ וְאֲנָשָׁיו
לְחַלּוֹת אֶת-פְּנֵי י-הוָה: לֵאמֹר אֶל-הַפְּהָגִים אֲשֶׁר
לְבֵית-י-הוָה צ-בָאוֹת וְאֶל-הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הֲאִבְכֶּה
בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִשִּׁי הַנּוֹר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי זֶה כַּמָּה
שָׁנִים: וַיְהִי דְבַר-י-הוָה צ-בָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר:
אֲמַר אֶל-כָּל-עַם הָאָרֶץ וְאֶל-הַפְּהָגִים לֵאמֹר כִּי-
צַמְתֶּם וְסָפֹד בַּחֲמִישֵׁי וּבְשִׁבְעֵי וְזֶה שְׁבַעִים שָׁנָה
הָצוּם צַמְתִּנִּי אָנֹכִי: וְכִי תֹאכְלוּ וְכִי תִשְׁתּוּ הֲלוֹא
אַתֶּם הָאֹכְלִים וְאַתֶּם הַשְׂתִּים: הֲלוֹא אֶת-הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר קָרָא י-הוָה בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרֵאשֹׁנִים בְּהִיּוֹת
יְרוּשָׁלַם יִשְׁבֶּת וְיִשְׁלֹחַ וְעָרִיָה סְבִיבֹתֶיהָ וְהַגָּב
וְהַשְׂפֵלָה יֵשֵׁב: וַיְהִי דְבַר-י-הוָה אֶל-זְכַרְיָה
לֵאמֹר: כֹּה אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת לֵאמֹר מִשְׁפַּט
אַמֶּת שְׁפֹטוּ וְחֹסֵד וְרַחֲמִים עֲשׂוּ אִישׁ אֶת-אֶחָיו:
וְאַל־מַנְה וַיְתוּם גֵּר וְעַנִּי אֶל-תַּעֲשֹׂקוּ וְרַעַת אִישׁ
אֶחָיו אֶל-תַּחֲשֹׁבוּ בְּלִבְבְּכֶם: וַיִּמְאַנּוּ לְהַקְשִׁיב
וַיִּתְּנוּ כְתָף סָרְתָה וְאַזְנֵיהֶם הִכְבִּידוּ מִשְׁמוֹעַ: וְלִבָּם
שָׁמוּ שָׁמִיר מִשְׁמוֹעַ אֶת-הַתּוֹרָה וְאֶת-הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר שָׁלַח י-הוָה צ-בָאוֹת בְּרוּחֹו בְּיַד הַנְּבִיאִים
הָרֵאשֹׁנִים וַיְהִי קֶצֶף גָּדוֹל מֵאֵת י-הוָה צ-בָאוֹת:
וַיְהִי כַאֲשֶׁר-קָרָא וְלֹא שָׁמְעוּ כֵּן יִקְרָאוּ וְלֹא
אֲשָׁמַע אֲמַר י-הוָה צ-בָאוֹת: וְאַסְעֹרֶם עַל כָּל-
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא-יִדְעוּם וְהָאָרֶץ נִשְׁמָה אַחֲרֵיהֶם
מֵעֵבֶר וּמִשָּׁב וַיִּשְׁימוּ אֶרֶץ-חֲמֻדָה לְשִׁמָּה:

ח וַיְהִי דְבַר-י-הוָה צ-בָאוֹת לֵאמֹר: כֹּה אָמַר
י-הוָה צ-בָאוֹת קְנֵאתִי לְצִיּוֹן קְנֵאתָה גְדוֹלָה וְחֻמָּה
גְדוֹלָה קְנֵאתִי לָהּ: כֹּה אָמַר י-הוָה שְׁבַתִּי אֶל-צִיּוֹן
וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם וְנִקְרָאתָ יְרוּשָׁלַם עִיר
הָאֱמֶת וְהָרֵי-הוָה צ-בָאוֹת הָרַקְדָּשׁ: כֹּה אָמַר
י-הוָה צ-בָאוֹת עַד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחֲבֹת
יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרַב יָמִים: וְרַחֲבֹת
הָעִיר יִמְלֵאוּ יְלָדִים וְיִלְדוֹת מִשְׁחֻקִים בְּרַחֲבֹתֶיהָ:
כֹּה אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת כִּי יִפְלֹא בְעֵינַי שְׂאֲרֵית
הָעַם הַזֶּה בְּיָמִים הָהֵם גַּם-בְּעֵינַי יִפְלֹא נָאִם י-הוָה
צ-בָאוֹת: כֹּה אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת הַנְּבִיאִים מוֹשִׁיעַ
אֶת-עַמִּי מֵאֶרֶץ מִזְרַח וּמֵאֶרֶץ מְבֹוא הַשְּׁמֶשׁ:
וְהִבֵּאתִי אֶתֶם וְשָׁכַנּוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם וְהָיוּ-לִי לְעַם
וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֹא-לֵהִים בְּאֱמֶת וּבְצִדְקָה: כֹּה

אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת תַּחֲזַקְנָה יְדֵיכֶם הַשְׁמָעִים
בְּיָמִים הָאֵלֶּה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּי הַנְּבִיאִים
אֲשֶׁר בַּיּוֹם יִסֹּד בֵּית-י-הוָה צ-בָאוֹת הַהִיכֵל
לְהַבְנוֹת: כִּי לִפְנֵי הַיָּמִים הָהֵם שָׁכַר הָאָדָם לֹא
גָּהַז וּשְׁכַר הַבְּהֵמָה אֵינְנָה וְלִיּוֹצֵא וּלְבֹא אִינִי-
שְׁלוֹם מִן-הַצָּר וְאֲשַׁלַּח אֶת-כָּל-הָאָדָם אִישׁ
בְּרַעְיוֹ: וְעַתָּה לֹא כִיָּמִים הָרֵאשֹׁנִים אֲנִי לְשְׂאֲרֵית
הָעַם הַזֶּה נָאִם י-הוָה צ-בָאוֹת: כִּי-יִזְרַע הַשְּׁלוֹם
הַגָּפֹן תַּתֵּן פְּרִיָה וְהָאָרֶץ תַּתֵּן אֶת-יְבוּלָהּ וְהַשְּׁמַיִם
יִתְּנוּ טַלָם וְהִנְחַלְתִּי אֶת-שְׂאֲרֵית הָעַם הַזֶּה אֶת-כָּל-
אֱלֹהִים: וְהָיָה כַּאֲשֶׁר הָיִיתֶם קֹלְלֵה בְּגוֹיִם בְּיַת
יְהוּדָה וּבְיַת יִשְׂרָאֵל כֵּן אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְהָיִיתֶם
בְּרֻכָה אֶל-תִּירָאוּ תַּחֲזַקְנָה יְדֵיכֶם: כִּי כֹה אָמַר
י-הוָה צ-בָאוֹת כַּאֲשֶׁר זָמַמְתִּי לְהַרְעַ לְכֶם בְּהַקְצִיף
אֲבֹתֵיכֶם אֲתִי אֲמַר י-הוָה צ-בָאוֹת וְלֹא נַחֲמַתִּי:
כֵּן שָׁבַתִּי זָמַמְתִּי בְּיָמִים הָאֵלֶּה לְהִיטִיב אֶת-
יְרוּשָׁלַם וְאֶת-בֵּית יְהוּדָה אֶל-תִּירָאוּ: אֱלֹהִים
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ דַבְּרוּ אֱמֶת אִישׁ אֶת-רַעְיוֹ
אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שְׁלוֹם שְׁפֹטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם: וְאִישׁ
אֶת-רַעַת רַעְיוֹ אֶל-תַּחֲשֹׁבוּ בְּלִבְבְּכֶם וּשְׁבַעַת שָׁקַר
אֶל-תִּתְּאָהֲבוּ כִּי אֶת-כָּל-אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁנֵאתִי נָאִם-
י-הוָה: וַיְהִי דְבַר-י-הוָה צ-בָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר:
כֹּה-אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת צוּם הָרְבִיעִי וְצוּם
הַחֲמִישִׁי וְצוּם הַשְּׁבִיעִי וְצוּם הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה
לְבֵית-יְהוּדָה לְשִׁשּׁוֹן וּלְשִׁמְחָה וּלְמַעֲדִים טוֹבִים
וְהָאֱמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֶהְבּוּ: כֹּה אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת
עַד אֲשֶׁר יָבֹאוּ עַמִּים וַיִּשְׁבּוּ עָרִים רַבּוֹת: וְהָלְכוּ
יֹשְׁבֵי אֶמֶת אֶל-אֶמֶת לֵאמֹר גִּלְכָה הַלּוֹד לְחַלּוֹת
אֶת-פְּנֵי י-הוָה וּלְבַקֵּשׁ אֶת-י-הוָה צ-בָאוֹת אֲלֵכֶה
גַּם-אָנֹכִי: וַיָּבֹאוּ עַמִּים רַבִּים וְגוֹיִם עֲצוּמִים לְבַקֵּשׁ
אֶת-י-הוָה צ-בָאוֹת בִּירוּשָׁלַם וּלְחַלּוֹת אֶת-פְּנֵי
י-הוָה: כֹּה-אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת בְּיָמִים הָהֵם הָיָה
אֲשֶׁר יַחֲזִיקוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִכָּל לְשׁוֹנֵת הַגּוֹיִם
וְהַחֲזִיקוּ בְּכַנֶּף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר גִּלְכָה עִמָּכֶם כִּי
שָׁמְעֵנוּ א-לֵהִים עִמָּכֶם:

ט מִשָּׂא דְבַר-י-הוָה בְּאֶרֶץ סַדְרָד וּדְמָשֶׁק מִנְחַתּוֹ
כִּי לִי-הוָה עֵינֹן אָדָם וְכָל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל: וְגַם-חֲמַת
תַּגְּבֵל-בָּה צָר וְצִדּוֹן כִּי חֲכָמָה מְאֹד: וַתָּבֹן צָר

מִצֹּר לָהּ וּתְצַבֶּר-כֶּסֶף כַּעֲפֹר וְתִרְוֵץ כַּטֵּיט חוּצוֹת:
הִגְהָ אֶ-דָּנִי יוֹרְשָׁנָה וְהִפְהָ בַיָּם חִילָהּ וְהִיא בְּאֵשׁ
תֹּאכְלָה: הִתְרָא אֲשַׁקְלֹון וְתִירָא וְעִזָּה וְתַחֲלִל מֵאֵד
וְעִקְרוֹן כִּי־הִבִּישׁ מִבְּטָה וְאָבֵד מִלֶּדֶךְ מֵעִזָּה
וְאֲשַׁקְלֹון לֹא תֵשֵׁב: וַיֵּשֶׁב מִמֶּזֶר בְּאֲשֻׁדוֹד וְהַכְרַתִּי
גְּאוֹן פְּלִשְׁתִּים: וְהִסְרַתִּי דַמְיוֹ מִפִּיּוֹ וְשַׁקְצִיו מִבִּין
שִׁנְיוֹ וְנִשְׁאָר גַּם־הוּא לֹא־לִהְיוֹ וְהִיָּה כְּאֵלֶּף
בִּיהוּדָה וְעִקְרוֹן כִּיבוּסִי: וְחִנִּיתִי לְבֵיתִי מִצִּבְהָ
מֵעֵבֶר וּמִשְׁבַּב וְלֹא־יֵעֵבֶר עֲלֵיהֶם עוֹד נִגְשׁ כִּי עָתָה
רָאִיתִי בְּעֵינָי: גִּילִי מֵאֵד בַּת־צִיּוֹן הִרְיַעֲלִי בַת
יְרוּשָׁלַם הִנֵּה מִלְכָּךְ יָבוֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא עָנִי
וְרֹכֵב עַל־חֲמֹור וְעַל־עִיר בֶּן־אֲתָנוֹת: וְהַכְרַתִּי־רֶכֶב
מֵאֲפֹרִים וְסוּסֵי מִירוּשָׁלַם וְנִכְרַתָּה קִשְׁתִּי מִלְחָמָה
וְדָבָר שָׁלוֹם לַגּוֹיִם וּמִשְׁלוֹ מִיָּם עַד־יָם וּמִנְהַר עַד־
אֲפֹסֵי־אֶרֶץ: גַּם־אֶת־בְּדָם־בְּרִיתֶךָ שִׁלַּחְתִּי אֲסִירֶיךָ
מִבּוֹר אֵין מַיִם בּוֹ: בִּי־שׁוּבוּ לְבַצְרוֹן אֲסִירֵי הַתְּקוּהָ
גַם־הַיּוֹם מִגִּיד מִשְׁנֵה אֲשִׁיב לָךְ: כִּי־דָרַכְתִּי לִי
יְהוּדָה קִשְׁתִּי מִלְּאֲתֵי אֲפֹרִים וְעוֹרַרְתִּי בְּנִדְךָ צִיּוֹן
עַל־בְּנֵיךָ יוֹן וְשִׁמְתִּיךָ כְּתָרֵב גִּבּוֹר: וַיִּי־הִוָּה
עֲלֵיהֶם יִרְאָה וַיֵּצֵא כְּבָרֵק חֲצוֹ וְא־דָּגִי יִי־הוּהָ
בְּשׁוֹפָר יִתְקַע וְהִלְךְ בְּסַעֲרוֹת תִּימָן: וַיִּי־הִוָּה
צִי־בָאוֹת יָגוֹן עֲלֵיהֶם וְאָכְלוּ וְכִבְּשׁוּ אֲבִנֵי־קָלְעַ
וְשָׁתוּ הֵמוּ כְּמוֹ־יֵינִין וּמִלְּאוּ כַּמְזִרָה כְּזוֹיֹת מִזְבַּח:
וַיְהוֹשִׁיעֵם יִי־הִוָּה אֶ-לֵהִיָּהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כְּצֹאן עֲמוֹ
כִּי אֲבִנֵי־יָזוּר מִתְּנוּסוֹסוֹת עַל־אֲדָמָתוֹ: כִּי מֵה־טוֹבוֹ
וּמֵה־יִפְלוֹ דָּגוֹן בַּחוּרִים וְתִירוֹשׁ יִנּוּבֵב בַּתְּלוֹת:

י אֲשִׁאלוּ מִי־הִוָּה מִטֶּרֶךְ בְּעֵת מִלְּקוֹשׁ יִי־הִוָּה עֲשֵׂה
חֲזִינָיִם וּמִטֶּר־גֶּשֶׁם יִתֵּן לָהֶם לְאִישׁ עֹשֵׁב בַּשָּׂדֶה:
כִּי הַתְּרַפִּים דְּבָרו־אֲנוֹן וְהַקּוֹסְמִים תָּזוּ שִׁקְרָה
וְחַלְמוֹת הַשָּׁוְא יִדְּבָרוּ הֶבֶל יִנְחָמוֹן עַל־כֵּן נִסְעוּ
כְּמוֹ־צֹאן יַעֲנֹ כִּי־אֵין רֵעָה: עַל־הָרַעִים תִּרְהָ אֲפִי
וְעַל־הַעֲתוּדִים אֲפָקוֹד כִּי־פָקֵד יִי־הִוָּה צִי־בָאוֹת אֶת־
עֲדָרוֹ אֶת־בֵּית יְהוּדָה וְשָׁם אוֹתָם כְּסוּסֵי הוֹדוֹ
בַּמְּלַחְמָה: מִמְּנוֹ פָּנָה מִמְּנוֹ יִתֵּד מִמְּנוֹ קִשְׁתִּי
מִלְּחָמָה מִמְּנוֹ יֵצֵא כָּל־נוֹגֵשׁ יִתְדוֹ: וְהָיוּ כְּגִבְרִים
בוּסִים בְּטֵיט חוּצוֹת בַּמְּלַחְמָה וְנִלְחָמוּ כִּי יִי־הִוָּה
עִמָּם וְהִבִּישׁוּ רֶכֶבִי סוּסִים: וְגִבְרַתִּי | אֶת־בֵּית
יְהוּדָה וְאֶת־בֵּית יוֹסֵף אוֹשִׁיעַ וְהוֹשִׁיבוֹתִים כִּי

רַחֲמָתִים וְהָיוּ כְּאֲשֶׁר לֹא־זִנְחָתִים כִּי אֲנִי יִי־הִוָּה
אֶ-לֵהִיָּהֶם וְאֵעֲנֵם: וְהָיוּ כְּגִבּוֹר אֲפֹרִים וְשִׁמַּח לִבָּם
כְּמוֹ־יֵינִין וּבְנִיָּהֶם יִרְאוּ וְשִׁמְחוּ יָגַל לִבָּם בִּי־הִוָּה:
הֲאֲשַׁרְקָה לָהֶם וְאֶקְבָּצֵם כִּי פְדִיתִים וְרָבוּ כְּמוֹ רָבוּ:
וְאֲזַרְעֵם בְּעַמִּים וּבְמִרְתָּקִים יִזְכְּרוּנִי וְחָזִי אֶת־
בְּנֵיהֶם וְשָׁבוּ: וְהִשְׁבוֹתִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאֲשׁוּר
אֶקְבָּצֵם וְאֶל־אֶרֶץ גְּלַעַד וּלְבָנוֹן אֲבִיאֵם וְלֹא יִמָּצֵא
לָהֶם: וְעֵבֶר בְּיָם צָרָה וְהִפְהָ בַיָּם גְּלִים וְהִבִּישׁוּ כָּל
מִצְוֹלוֹת יָאָר וְהוֹרֵד גְּאוֹן אֲשׁוּר וְשָׁבֹט מִצְרַיִם
יָסוּר: וְגִבְרַתִּים בִּי־הִוָּה וּבִשְׁמוֹ יִתְהַלְכוּ גַּאֵם
יִי־הִוָּה:

י א פֶּתַח לְבָנוֹן דַּלְתֶיךָ וְתֹאכְלֵ אֵשׁ בְּאֶרְצֶיךָ: הִילֵל
בְּרוּשׁ כִּי־נִפְלֵ אֶרְצוֹ אֲשֶׁר אֲדָרִים שִׁדְדוֹ הִילִילוּ
אֲלוֹנָי בָּשָׁן כִּי יָרַד יַעַר הַבְּצִיר: קוֹל יִלְלַת הָרַעִים
כִּי שִׁדְדָה אֲדָרְתָם קוֹל שֹׁאֲגַת כְּפִירִים כִּי שִׁדְדָה
גְּאוֹן הַיַּרְדֵּן: דַּבָּה אָמַר יִי־הִוָּה אֶ-לֵהִי רֵעָה אֶת־צֹאן
הַהֲרָגָה: אֲשֶׁר קִנְיָהֶן יִהְיֶה וְלֹא יֵאֲשָׁמוּ וּמִכְרִיָּהֶן
יֵאמֵר בְּרוּךְ יִי־הִוָּה וְאֲשֶׁר וְרַעִיָּהֶם לֹא יִחְמָלוּ
עֲלֵיהֶן: כִּי לֹא אֶתְחַמֹּל עוֹד עַל־יִשְׁבֵי הָאֶרֶץ גַּאֵם־
יִי־הִוָּה וְהִנֵּה אֲנֹכִי מִמְּצִיא אֶת־הָאָדָם אִישׁ בְּיַד־
רַעְהוֹ וּבְיַד מִלְּכּוֹ וּכְתַתּוֹ אֶת־הָאֶרֶץ וְלֹא אֲצִיל
מִיָּדָם: וְאֶרְעָה אֶת־צֹאן הַהֲרָגָה לְכֹן עֲנִי הַצֹּאן
וְאֶקְחָה־לִי שִׁנֵּי מִקְלוֹת לְאֶחָד קָרָאתִי נֵעַם וְלְאֶחָד
קָרָאתִי חֲבָלִים וְאֶרְעָה אֶת־הַצֹּאן: וְאֶכְחַד אֶת־
שְׁלֹשַׁת הָרַעִים בְּנִרְחַ אֶחָד וּמִקְצֶר נִפְשִׁי בָהֶם וְגַם־
נִפְשָׁם בְּחִלָּה בִּי: וְאֵמַר לֹא אֶרְעָה אֶתְכֶם הַמַּתָּה
תְּמוֹת וְהַנְּכַחְדַת תַּכְחֵד וְהַנְּשֹׂאוֹת תִּאֲכַלְנָה אִשָּׁה
אֶת־בֶּשֶׂר רַעוּתָהּ: וְאֶקְחָ אֶת־מִקְלִי אֶת־נֵעַם
וְאֶגְדַּע אֶתּוֹ לְהַפִּיר אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת־כָּל־
הָעַמִּים: וְחַפֵּר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּדְעוּ כֹן עֲנִי הַצֹּאן
הַשֹּׁמְרִים אֲתִי כִּי דָבַר־יִי־הִוָּה הוּא: וַיֵּאמֶר אֲלֵיהֶם
אִם־טוֹב בְּעֵינֵיכֶם הָבּוּ שִׁכְרִי וְאִם־לֹא תִּדְלוּ
וַיִּשְׁקְלוּ אֶת־שִׁכְרִי שְׁלֹשִׁים כֶּסֶף: וַיֵּאמֶר יִי־הִוָּה
אֲלֵי הַשְּׁלִיכָהוּ אֶ-לִי־הַיּוֹצֵר אֶדָר הַיָּקָר אֲשֶׁר יִקְרַתִּי
מֵעֲלֵיהֶם וְאֶקְחָה שְׁלֹשִׁים הַכֶּסֶף וְאֲשַׁלְּיָךְ אֶתּוֹ בֵּית
יִי־הִוָּה אֶ-לִי־הַיּוֹצֵר: וְאֶגְדַּע אֶת־מִקְלֵי הַשִּׁנֵּי אֶת־
הַחֲבָלִים לְהַפִּיר אֶת־הָאֲחֻזָּה בֵּין יְהוּדָה וּבֵין
יִשְׂרָאֵל: וַיֵּאמֶר יִי־הִוָּה אֲלֵי עוֹד קַח־לָךְ כָּלִי רַעָה

אוּלַי: כִּי הִנֵּה־אֲנֹכִי מְקִיִּם רַעַה בְּאֶרֶץ הַנֹּכְחָדוֹת
לֹא־יִפְקֹד הַנַּעַר לֹא־יִבְלָשׁ וְהַנֹּשֶׁבֶת לֹא יִרְפָּא
הַנֹּצֵבֶה לֹא יִכְלָפֵל וּבִשָּׂר הַבְּרִיאָה יֵאָכֵל וּפְרִסִיהֶן
יִפְרָק: הֲוֵי רַעֵי הָאֱלִיל עֲזָבִי הַצֹּאן תָּרַב עַל־זְרוּעוֹ
וְעַל־עֵינִי יְמִינֹו זָרְעוֹ יְבוֹשׁ תִּיבֹשׁ וְעֵינִי יְמִינֹו פָּתַח
תַּכְהֶה:

יב «מִשָּׂא דְבַר־יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה נִטְהַר
שָׁמַיִם וַיִּסַּד אֶרֶץ וַיַּצַּר רוּחַ־אֲדָם בְּקַרְבּוֹ: הִנֵּה
אֲנֹכִי שׂוֹם אֶת־יְרוּשָׁלַם סֶף־רַעַל לְכָל־הָעַמִּים סָבִיב
וְגַם עַל־יְהוּדָה יִהְיֶה בַמִּצּוֹר עַל־יְרוּשָׁלַם: וְהִנֵּה
בַיּוֹם־הַהוּא אֲשִׁימׁ אֶת־יְרוּשָׁלַם אֲבֹן מַעֲמָסָה לְכָל־
הָעַמִּים כָּל־עַמְסִיָּה שָׂרוּט יִשְׁרָטוּ וְנֶאֱסָפוּ עָלֶיהָ כָּל־
גּוֹיֵי הָאֶרֶץ: בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה אֶפְהַ כָּל־סוֹס
בַּתְּמָהוֹן וְרִכְבּוֹ בַשָּׂעֵזֶן וְעַל־בַּיִת יְהוּדָה אֶפְקַח
אֶת־עֵינָי וְכָל־סוֹס הָעַמִּים אֶפְהַ בַּעֲרוֹן: וְאָמְרוּ
אֲלֵפִי יְהוּדָה בְּלִבָּם אִמְצָה לִי יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם
בִּי־הִנֵּה צִבְאוֹת אֶ־לֵהִיבָם: בַּיּוֹם הַהוּא אֲשִׁימׁ
אֶת־אֲלֵפִי יְהוּדָה כַּכּוֹר אֲשׁ בַּעֲצִים וְכִלְפִיד אֲשׁ
בַּעֲמִיר וְאָכְלוּ עַל־יַמִּין וְעַל־שְׂמֹאל אֶת־כָּל־
הָעַמִּים סָבִיב וַיֹּשְׁבֶה יְרוּשָׁלַם עוֹד תַּחֲתֶיהָ
בִּירוּשָׁלַם: וְהוֹשַׁע יְהוָה אֶת־אֶהְלִי יְהוּדָה
בְּרֵאשִׁינָה לְמַעַן לֹא־תִגְדַּל תַּפְאֶרֶת בַּיִת־דָּוִד
וְתַפְאֶרֶת יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם עַל־יְהוּדָה: בַּיּוֹם הַהוּא
יִגַּן יְהוָה בְּעַד יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם וְהָיָה הַנֹּכְשֵׁל בָּהֶם
בַּיּוֹם הַהוּא כְּדָוִד וּבַיִת דָּוִד כַּא־לֵהִים כַּמְלֹאךְ
יְהוָה לַפְּנִיָּהם: וְהִנֵּה בַיּוֹם הַהוּא אִבְלָשׁ לְהַשְׂמִיד
אֶת־כָּל־הַגּוֹלִים הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלַם: וְשִׁפְכְתִי עַל־
בַּיִת דָּוִד וְעַל־יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם רוּחַ חֵן וְתַחֲנוּנִים
וְהִבִּיטוּ אֵלַי אֶת־אֲשֶׁר־דִּקְרוּ וְסָפְדוּ עָלָיו כַּמִּסְפָּד
עַל־הַיְחִיד וְהִמְרָו עָלָיו כְּהִמְרָו עַל־הַבְּכוֹר: בַּיּוֹם
הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפָּד בִּירוּשָׁלַם כַּמִּסְפָּד הַדְּד־רַמּוֹן
בְּבִקְעַת מַגְדּוֹן: וְסָפְדָה הָאֶרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת
לְבָד מִשְׁפָּחַת בַּיִת־דָּוִד לְבָד וּגְשִׁיחָם לְבָד מִשְׁפָּחַת
בַּיִת־נְתָן לְבָד וּגְשִׁיחָם לְבָד: מִשְׁפָּחַת בַּיִת־לְוִי
לְבָד וּגְשִׁיחָם לְבָד מִשְׁפָּחַת הַשֹּׁמֵעִי לְבָד וּגְשִׁיחָם
לְבָד: כָּל־הַמִּשְׁפָּחוֹת הַנֹּשְׂאֹרוֹת מִשְׁפָּחַת מִשְׁפָּחַת
לְבָד וּגְשִׁיחָם לְבָד:

יג «בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מְקוֹר נִפְתָּח לְבַיִת דָּוִד
וְלִישְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לְחַטָּאת וּלְגִדָּה: וְהִנֵּה בַיּוֹם הַהוּא
נְאֻם | יְהוָה צִבְאוֹת אַכְרִית אֶת־שָׂמוֹת הָעַצְבִּים
מִן־הָאֶרֶץ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־
רוּחַ הַטְּמֵאָה אֶעֱבִיר מִן־הָאֶרֶץ: וְהִנֵּה פִי־יִנְבֵּא
אִישׁ עוֹד וְאָמְרוּ אֲלֵינוּ אֲבִינוּ וְאִמּוֹ וְלִדְוִי לֹא תַחֲלֶה
כִּי שִׁקֹּר דְּבַרְתָּ בְּשֵׁם יְהוָה וְדִקְרָהוּ אֲבִיהוּ וְאִמּוֹ
יִלְדְּוּ בְהַנְּבִאוֹ: וְהִנֵּה | בַּיּוֹם הַהוּא יִבְשׁוּ הַנְּבִיאִים
אִישׁ מִחֲזִינוֹ בְהַנְּבִאוֹתוֹ וְלֹא יִלְבְּשׁוּ אֲדָרַת שַׁעַר
לְמַעַן כְּחָשׁ: וְאָמַר לֹא נָבִיא אֲנֹכִי אִישׁ־עַבֵּד
אֲדַמָּה אֲנֹכִי כִּי אָדָם הַקְּנָנִי מִנְּעוּרַי: וְאָמַר אֲלֵינוּ
מַה הַמִּפְּוֹת הָאֵלֶּה בֵּין יְדִיד וְאָמַר אֲשֶׁר הִפְתִּיתִי בַּיִת
מֵאֲהָבִי: תָּרַב עוּרֵי עַל־רַעִל וְעַל־גָּבֵר עַמִּיתִי נְאֻם
יְהוָה צִבְאוֹת הַיְיָ אֶת־הַרְעָה וְתַפְּוֹצִינָן הַצֹּאן
וְהַשְׁבִּיתִי יְדֵי עַל־הַצְּעָרִים: וְהִנֵּה בְכָל־הָאֶרֶץ
נְאֻם־יְהוָה פִּי־שָׁנִים בְּהַ יִפְרָתוּ וַיִּגְעוּ וְהַשְׁלִישִׁית
יִנְתַּר בְּהַ: וְהִבְאֵתִי אֶת־הַשְׁלִישִׁית בְּאֲשׁ וְצַרְפָּתִים
כַּצַּרְף אֶת־הַכֶּסֶף וּבַחֲנָתִים כַּבְּחַן אֶת־הַזָּהָב הוּא |
יִקְרָא בְּשָׁמַי וְאֲנִי אֶעֱנֶה אֹתוֹ אֲמַרְתִּי עַמִּי הוּא
וְהוּא יֹאמַר יְהוָה אֶ־לֵהִי:

יד «הִנֵּה יוֹם־בָּא לִי־הִנֵּה וְחִלַּק שְׁלֹלֶךְ בְּקַרְבְּךָ:
וְאֶסְפְּתִי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֶל־יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה
וְנִלְכְּדָה הָעִיר וְנִשְׁלַסוּ הַבָּתִּים וְהַנֹּשִׂים תִּשְׁכַּבְנָה
וַיֵּצֵא חֲצִי הָעִיר בַּגּוֹלָה וַיִּנְתַּר הָעָם לֹא יִפְרָת מִן־
הָעִיר: וַיֵּצֵא יְהוָה וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם בַּיּוֹם
הַלְחָמוֹ בַּיּוֹם קָרַב: וְעַמְדוֹ רַגְלָיו בַּיּוֹם־הַהוּא עַל־
הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלַם מִקְדָּם וְנִבְקַע
הַר הַזֵּיתִים מִחֲצִיֹּו מִזְרָחָה וְלִמָּה גֵיא גְדוֹלָה מְאֹד
וּמִשׁ חֲצִי הַהַר צְפוֹנָה וְחֲצִיֹּו־נֹגְבָה: וְנִסְתָּם גֵיא־
הָרִי פִי־יִגְעֶה גֵיא־הָרִים אֶל־אֶצֶל וְנִסְתָּם כַּאֲשֶׁר
נִסְתָּם מִפְּנֵי הַרְעַשׁ בַּיּוֹם הַהוּא מִלְּךָ־יְהוּדָה וּבָא
יְהוָה אֶ־לֵהִי כָל־קְדָשִׁים עִמָּךְ: וְהִנֵּה בַיּוֹם הַהוּא
לֹא־יִהְיֶה אֹר יִקְרוּת וְקַפְאוֹן: וְהִנֵּה יוֹם־אֶחָד הוּא
וְיִדַע לִי־הִנֵּה לֹא־יִוֹם וְלֹא־לִילָה וְהִנֵּה לַעֲת־עָרַב
יִהְיֶה־אֹר: וְהִנֵּה | בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מִיַּם־תִּיִּם
מִירוּשָׁלַם חֲצִיִּם אֶ־לֵהִיִּם הַקְּדָמוֹנִי וְחֲצִיִּם אֶל־
הַיָּם הָאֲחֵרוֹן בְּקִיץ וּבַחֲרָף יִהְיֶה: וְהִנֵּה יְהוָה
לְמַלְךָ עַל־כָּל־הָאֶרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד

וּשְׁמוֹ אֶחָד: יִסּוּב כָּל־הָאָרֶץ כְּעַרְבָה מִגִּבְע לְרִמּוֹן
וְגַב יְרוּשָׁלַם וְרֵאמָה וְיִשְׁבָּה תַחְתֶּיהָ לְמִשְׁעַר
בְּנִימָן עַד־מְקוֹם שַׁעַר הָרֵאשׁוֹן עַד־שַׁעַר הַפְּנִיִם
וּמִגִּדְל חֲנַנְאֵל עַד יַקְבֵי הַמֶּלֶךְ: «וַיֵּשְׁבוּ בָּהּ וַחֲרָם
לֹא יִהְיֶה־עוֹד וַיִּשְׁבָּה יְרוּשָׁלַם לְבַטָּח: » וַיָּנֹאֲתוּ
תַהֲיֶה הַמַּגְפָּה אֲשֶׁר יִגַּף י־הוּהָ אֶת־כָּל־הָעַמִּים
אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל־יְרוּשָׁלַם הֶמְקָא בְּשָׂרוֹ וְהוּא עֲמֵד
עַל־רִגְלָיו וְעֵינָיו תִּמְקַנֶּה בְּחַרְיָהֶן וּלְשׁוֹנוֹ תִּמְקַ
בְּפִיהֶם: «וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא תַהֲיֶה מִהוּמַת־י־הַתְּנָה
רַבָּה בָּהֶם וְהַחֲזִיקוּ אִישׁ יָד רֵעֵהוּ וְעַלְתָּה יָדוֹ עַל־
יָד רֵעֵהוּ: » וְגַם־יִהְיֶה־תִּלְחָם בִּירוּשָׁלַם וְאֶסְפֹּף חֵיל
כָּל־הַגּוֹלִים סָבִיב זָהָב וְכֶסֶף וּבַגְּדִים לְרַב מְאֹד: «וְכֹן
תַהֲיֶה מִגְּפַת הַסּוּס הַפֶּרֶד הַגָּמֵל וְהַחֲמֹר וְכָל־
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּמְחֻנּוֹת הַהֵמָּה כַּמַּגְפָּה הַזֹּאת:
» וְהָיָה כָּל־הַנּוֹתָר מִכָּל־הַגּוֹלִים הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלַם
וְעָלוּ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה לְהַשְׁתַּחֲוֹת לַמֶּלֶךְ י־הַתְּנָה
צ־בְּאוֹת וְלַחַג אֶת־חַג הַסְּכּוֹת: «וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־
יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפַּחַת הָאָרֶץ אֶל־יְרוּשָׁלַם
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לַמֶּלֶךְ י־הַתְּנָה צ־בְּאוֹת וְלֹא עָלִיָּהֶם יִהְיֶה
הַגָּשָׁם: » וְאִם־מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא־תַעֲלֶה וְלֹא
בָּאָה וְלֹא עָלִיָּהֶם תַהֲיֶה הַמַּגְפָּה אֲשֶׁר יִגַּף י־הַתְּנָה
אֶת־הַגּוֹלִים אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לַחַג אֶת־חַג הַסְּכּוֹת:
» וְנֹאֲתַת תַהֲיֶה חַטָּאת מִצְרַיִם וְחַטָּאת כָּל־הַגּוֹלִים אֲשֶׁר
לֹא יַעֲלוּ לַחַג אֶת־חַג הַסְּכּוֹת: בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה
עַל־מִצְלוֹת הַסּוּס קֹדֶשׁ לִי־הַתְּנָה וְהָיָה הַסִּירוֹת
בְּבֵית י־הַתְּנָה כַּמִּזְרָקִים לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: «וְהָיָה כָּל־
סִיר בִּירוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לִי־הַתְּנָה צ־בְּאוֹת
וּבָאוּ כָּל־הַתְּזָבְחִים וְלִקְחוּ מֵהֶם וּבִשְׁלוּ בָהֶם וְלֹא־
יִהְיֶה כֹנַעְנֵי עוֹד בְּבֵית־י־הַתְּנָה צ־בְּאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא:

מִלְאָכִי

א «מִשָּׂא דְבַר־י־הַתְּנָה אֶל־יִשְׂרָאֵל בְּיַד מִלְאָכִי:
» אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר י־הַתְּנָה וְאָמַרְתֶּם בְּמָה אֶהְבֵּתֵנוּ
הַלּוֹא־אֵח עֲשׂו לִיעֲקֹב גַּם־י־הַתְּנָה וְאֶהְבֵּת אֶת־
יַעֲקֹב: «וְאֶת־עֲשׂו שִׁנְאַתִּי וְאֲשִׁים אֶת־הָרִיו שְׂמֵמָה
וְאֶת־נַחְלָתוֹ לְתַנּוֹת מִדְּבַר: » כִּי־תֹאמַר אֲדוֹם
רַשְׁשָׁנוּ וְנִשְׁוֹב וְנִבְנֶה חֲרֻבוֹת כֹּה אָמַר י־הַתְּנָה
צ־בְּאוֹת תִּמָּה יָבֵנוּ וְאֲנִי אֶהְרוֹס וְקִרְאוּ לָהֶם גְּבוּל

רַשְׁעָה וְהַעַם אֲשֶׁר־זָעַם י־הַתְּנָה עַד־עוֹלָם:
» וְעֵינֵיכֶם תִּרְאִינָה וְאַתֶּם תֹּאמְרוּ יִגְדֵל י־הַתְּנָה מֵעַל
לְגְבוּל יִשְׂרָאֵל: «כֹּן יִכְבֵּד אָב וְעַבְד אֶ־דָּגְוִו וְאִם־אָב
אֲנִי אֵינָה כְבוֹדִי וְאִם־אֲדוֹנִים אֲנִי אֵינָה מוֹרְאִי
אָמַר ו י־הַתְּנָה צ־בְּאוֹת לָכֶם הַפְּהַגִּים בּוֹזֵי שְׁמִי
וְאָמַרְתֶּם בְּמָה בּוֹזֵנוּ אֶת־שְׁמִי: » מִגִּישִׁים עַל־
מִזְבְּחֵי לָחֶם מִגְּאֵל וְאָמַרְתֶּם בְּמָה גִּאֲלֵנוּךְ בְּאָמַרְכֶם
שְׁלַחַן י־הַתְּנָה נִבְנָה הוּא: «וְכִי־תִגִּישׁוּן עוֹר לְזַבַּח
אֵין רָע וְכִי תִגִּישׁוּ פֶסֶח וְחִלָּה אֵין רָע הַקְּרִיבָהוּ נֹא
לְפַתְחֶךָ הַיִּרְצֶךָ אוֹ הַיִּשָּׂא פְּנֶיךָ אָמַר י־הַתְּנָה
צ־בְּאוֹת: » וְעַתָּה חֲלוּ־נָא פְּנֵי־אֵל וַיִּחַנְנוּ מִיַּדְכֶם
הַיְתָה זֹאת הַיִּשָּׂא מִכֶּם פְּנִים אָמַר י־הַתְּנָה צ־בְּאוֹת:
» מִי גַם־בְּכֶם וַיִּסְגֵּר דְּלֹתִים וְלֹא־תֹאֲרִו מִזְבְּחֵי חֲנָם
אֵין־לִי חֶפֶץ בְּכֶם אָמַר י־הַתְּנָה צ־בְּאוֹת וּמִנְחָה לֹא־
אֶרְצֶה מִיַּדְכֶם: «כִּי מִמִּזְרַח־שָׁמֶשׁ וְעַד־מְבוֹאוֹ
גְּדוּל שְׁמִי בַּגּוֹלִים וּבְכָל־מְקוֹם מִקְטֹר מִגִּישׁ לְשְׁמִי
וּמִנְחָה טְהוֹרָה כִּי־גְדוּל שְׁמִי בַּגּוֹלִים אָמַר י־הַתְּנָה
צ־בְּאוֹת: » וְאַתֶּם מְחַלְלִים אוֹתוֹ בְּאָמַרְכֶם שְׁלַחַן
א־דְּנִי מִגְּאֵל הוּא וְנִיבּוֹ נִבְנָה אֶכְלוּ: » וְאָמַרְתֶּם הֲנֵה
מִתְּלָאָה וְהַפַּתְתֶּם אוֹתוֹ אָמַר י־הַתְּנָה צ־בְּאוֹת
וְהַבֵּאתֶם גְּזוּל וְאֶת־הַפֶּסֶח וְאֶת־הַחֹלֶה וְהַבֵּאתֶם
אֶת־הַמִּנְחָה הָאֶרְצָה אוֹתָה מִיַּדְכֶם אָמַר י־הַתְּנָה:
» וְאֶרְוֹר נֹכַח וַיֵּשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנִגְדָר וְזַבַּח מִשְׁחַת
לֹא־דָגְוִי כִּי מֶלֶךְ גְּדוּל אֲנִי אָמַר י־הַתְּנָה צ־בְּאוֹת
וְשְׁמִי נֹרָא בַּגּוֹלִים:

ב «וְעַתָּה אֲלִיכֶם הַמִּצְוָה הַזֹּאת הַפְּהַגִּים: » אִם־לֹא
תִשְׁמְעוּ וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ עַל־לֵב לְתַת כְּבוֹד לְשְׁמִי
אָמַר י־הַתְּנָה צ־בְּאוֹת וְשְׁלַחְתִּי בְּכֶם אֶת־הַמְּאָרָה
וְאֶרוֹתִי אֶת־בְּרֻכּוֹתֵיכֶם וְגַם אֶרוֹתִיהָ כִּי אֵינְכֶם
שְׁמִים עַל־לֵב: הַנְּנִי גַעַר לָכֶם אֶת־הַזָּרַע וְזָרִיתִי
כָּרֵשׁ עַל־פְּנֵיכֶם כָּרֵשׁ חַיִּיכֶם וְנִשָּׂא אֶתְכֶם אֵלָיו:
» וַיִּזְעַתֶּם כִּי שְׁלַחְתִּי אֲלִיכֶם אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת
לְהָיֹת בְּרִיתִי אֶת־לֹוִי אָמַר י־הַתְּנָה צ־בְּאוֹת:
» בְּרִיתִי וְהִתָּה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְאַתְּנֶם־לוֹ
מוֹרָא וַיִּירָאֵנִי וּמִפְּנֵי שְׁמִי נָתַת הוּא: וְתוֹרַת אֲמַת
הַיְתָה בְּפִיהוּ וְעוֹלָה לֹא־נִמְצָא בְּשַׁפְּתָיו בְּשְׁלוֹם
וּבְמִישׁוֹר הַלֶּךְ אִתִּי וְרַבִּים הַשִּׁיב מֵעוֹן: כִּי־שַׁפְּתֵי
כַהֵן יִשְׁמְרוּ־לַעַת וְתוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלְאָךְ

י-הנה-צ-באות הוא: ואתם סרתם מן-הדרך
הכשלתם רבים בתורה שחתם ברית הלוי אמר
י-הנה צ-באות: וגם-אני נתתי אתכם נבנים
ושפלים לכל-העם כפי אשר אינכם שמרים את-
דרכי ונשאים פנים בתורה: הלא אב אחד לכלנו
הלא אל אחד בראנו מדוע נבגד איש באחיו
לחלל ברית אבותינו: בגדה יהודה ותועבה
נעשתה בישראל ובירושלם פי | חלל יהודה קדש
י-הנה אשר אהב ובעל בת-אל נכר: יכרת י-הנה
לאיש אשר נעשנה ער וענה מאהלי יעקב ומגיש
מנחה לי-הנה צ-באות: וזאת שגית תעשו פסות
דמעה את-מוזבח י-הנה בכי ואנקה מאין עוד פנות
אל-המנחה ולקחת רצון מידכם: ואתם על-
מה על פי-י-הנה העיד בינך ובין | אשת נעוריה
אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשת
בריתך: ואל-אחד עשה ושאר רוח לו ומה האחד
מבקש זרע א-להים ונשמרתם ברוחכם ובאשת
נעוריה אל-יבגד: כי-שגא שלח אמר י-הנה
א-להי ישראל וכסה חמס על-לבבושו אמר י-הנה
צ-באות ונשמרתם ברוחכם ולא תבגדו: הוגעתם
י-הנה בדבריכם ואתם במה הוגענו באמרכם
כל-עשה רע טוב | בעיני י-הנה ובהם הוא חפץ
או איה א-להי המשפט:

ג הוגי שלח מלאכי ופנה דרך לפני ופתאם יבוא
א-ל-היכלו האדון | אשר-אתם מבקשים ומלאך
הברית אשר-אתם תפצים הנה-בא אמר י-הנה
צ-באות: ומי מכלל את-יום בואו ומי העמד
בהראותו פי-הוא כאש מצרף וכברית מכבסים:
וישב מצרף ומטהר פסח וטהר את-בני-לוי ונקק
אתם פזחב וככסף והיו לי-הנה מגישי מנחה
בצדקה: וערבה לי-הנה מנתת יהודה וירושלם
פימי עולם וכשנים קדמנית: וקרבתני אליכם
למשפט והייתי | עד ממחר במכשפים ובמנאפים
ובנשבעים לשקר ובעשקי שכר-שכיר אלמנה
ויתום ומטי-גר ולא יראוני אמר י-הנה צ-באות:
כי אני י-הנה לא שגית ואתם בני-יעקב לא
כליתם: למימי אבותיכם סרתם מחקי ולא
שמרתם שובו אלי ואשובה אליכם אמר י-הנה

צ-באות ואמרתם במה נשוב: התיקבע אדם
א-להים כי אתם קבעים אתי ואמרתם במה
קבענו המעשור והתרומה: במארה אתם גארים
ואתי אתם קבעים הגוי כלו: הביאו את-כל-
המעשור אל-בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחגוני
נא בזאת אמר י-הנה צ-באות אם-לא אפתח לכם
את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד-בלי-
די: וגערתי לכם באכל ולא-ישחת לכם את-פרי
האדמה ולא-תשפל לכם הגפן בשדה אמר י-הנה
צ-באות: ונאשרו אתכם כל-הגוים פי-תהיו אתם
ארץ חפץ אמר י-הנה צ-באות: חזקו עלי
דבריכם אמר י-הנה ואתם מה-נדברנו עליך:
אתם שוא עבד א-להים ומה-פצע פי שמרנו
משמרתו וכי הלכנו קדרנית מפני י-הנה צ-באות:
ועתה אנחנו מאשרים זדים גם-נבנו עשי רשעה
גם בחנו א-להים וימלטו: אז נדברו יראי י-הנה
איש אל-רעהו ויקשב י-הנה וישמע ויכתב ספר
זכרון לפני ליראי י-הנה ולחשבי שמו: והיו לי
אמר י-הנה צ-באות ליום אשר אני עשה סגלה
וחמלתי עליהם כאשר יחמל איש על-בנו העבד
אתו: ושבבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עבד
א-להים לאשר לא עבדו: כי-הנה היום פא בער
פתגור והיו כל-זדים וכל-עשה רשעה קש ולהט
אתם היום הפא אמר י-הנה צ-באות אשר לא-
יעזב להם שרש וענה: ונרחה לכם יראי שמי
שמש צדקה ומרפא בכנפיה ויצאתם ופשתם
כעגלי מרבק: ועסותם רשעים פי-יהיו אפר
תחת כפות רגליכם ביום אשר אני עשה אמר
י-הנה צ-באות: זכרו תורת משה עבדי אשר
צויתי אותו בחרב על-כל-ישראל חקים
ומשפטים: הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא
לפני בוא יום י-הנה הגדול והנורא: והשיב לב-
אבות על-בנים ולב בנים על-אבות פן-אבוא
והפיתי את-הארץ חרם: הנה אנכי שלח לכם את
אליה הנביא לפני בוא יום י-הנה הגדול והנורא:

הלכות פסולי המקדשין פרק טז

הרי זה פסול, ואינו פגול.

טז, חשב לאכל או להקטיר כחצי זית במחשבת המקום, ולאכל או להקטיר כזית במחשבת הזמן-הרי זה פגול, בין שהקדים מחשבת כזית בין שאחר אותה: שאין חצי זית חשוב אצל כזית.

טז, חשב על חצי זית במחשבת הזמן, ועל חצי זית במחשבת המקום, וחזר וחשב על חצי זית אחר במחשבת הזמן-הרי זה פגול; וכן אם חשב על חצי זית במחשבת הזמן, וחזר וחשב על כזית, חציו במחשבת הזמן, וחציו במחשבת המקום-הרי זה פגול.

טז, חשב על הדמים הנתנין למטה לתן אותם למעלה, או על הנתנין למעלה לתן אותם למטה, וכיוצא במחשבות אלו שאינן פוסלין כמו שבארנו, וערב עמהן מחשבת הזמן-הרי זה פגול; ואם חשב עמהן מחשבת המקום לבדה-הרי זה פסול, ואינו פגול.

טז, חשב על הדם הנתן למעלה לתן אותו למחר למטה, או על הדם הנתן למטה לתן אותו למחר למעלה, או שחשב על הדם הנתן בפנים בהיכל לתן אותו למחר במזבח החיצון, או שחשב על הדם הנתן במזבח החיצון לתן אותו למחר בפנים-אינו פגול, אף על פי שחשב מחשבת הזמן: הואיל ושנה מקום נתינת הדם במחשבתו-הרי זה פסול, ואינו פגול.

טז, ומאחר שבארנו בהלכות אלו שהדם שנתן שלא במקומו, כאלו נתן במקומו, למה לא יהיה זה פגול, במחשבה זו שחשב לתן הדם שלא במקומו למחר: מפני שהדם הנתן שלא במקומו, אף על פי שהזבח פשר, אינו מתיר הפשר באכילה, כמו שבארנו; וכל זריקה שאינה מתרת הפשר באכילה-אם חשב לתן אותה חוץ לזמנה, לא פגול. לפיכך אם חזר

טז, א כבר בארנו שהמחשב באחת מארבע העבודות, מחשבת המקום-הקרבן פסול, ואינו פגול; ואם חשב מחשבת הזמן, הקרבן פגול. במה דברים אמורים, בשלא ערב עם מחשבת הזמן, מחשבה אחרת; אבל אם ערב מחשבת המקום, או מחשבת שנוי השם בפסח ובחטאת, עם מחשבת הזמן-הקרבן פסול, ואינו פגול.

טז, כיצד: שחט וקבל והוליד וזרק, ומחשבתו בארבע עבודות אלו מחשבת הזמן, או שהיתה מחשבתו באחת מארבעתן מחשבת הזמן, ובשאר העבודות היתה מחשבתו נכונה, או לא היתה שם מחשבה כלל בשאר העבודות-הרי זה פגול.

טז, אבל אם שחט במחשבת הזמן, וקבל או הוליד או זרק במחשבת המקום, או ששחט במחשבת המקום, וקבל או הוליד או זרק במחשבת הזמן-אין זה פגול, אלא פסול בלבד.

טז, וכן הפסח והחטאת ששחטן במחשבת שנוי השם, וקבל והוליד וזרק במחשבת הזמן, או ששחט במחשבת הזמן, וקבל או הוליד או זרק במחשבת שנוי השם-אין זה פגול, אלא פסול. והוא הדין בעופות, ובמנחות. אין שם פגול, אלא קרבן שנפסל במחשבת הזמן, ולא ערב עמה מחשבת מקום, לא בתחלה ולא בסוף; ולא ערב עמה מחשבת שנוי השם, בקרבנות שנפסלין במחשבת שנוי השם.

טז, המחשב באחת מארבע העבודות, או בכלם, לאכל כזית מדבר הראוי לאכילה בחוץ וכזית למחר, או כזית למחר וכזית בחוץ, או כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר, או כחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ-הרי הקרבן פסול, ואינו פגול; וכן אם ערב המחשבות בהקטרה-

וְחָשַׁב בְּזוּכָה זֶה מִחֻשְׁבֵּת הַזְּמַן-הַרִי זֶה פְּסוּלָה, וְאֵינוֹ פְּגוּלָה.

טז, יא חשב מחשבת זמן בשעת קמיצה, אבל לא בשעת לקוט הלבונה, או שחשב מחשבת הזמן בשעת לקוט הלבונה, אבל לא בשעת קמיצה-הרי זו פסולה, ואינה פגולה: עד שיחשב מחשבת הזמן בכל המתיר, שהוא הקמין עם הלבונה-בשעת קמיצת הקמין ולקוט הלבונה, או בשעת נתינת שניהן בפלי, או בשעת הולכתן, או בשעת זריקתן.

טז, יב חשב בשעת הקטרת הקמין, שיקטיר הלבונה למחר-אינה פגולה, שאין הקטרה מפגלת הקטרה. וכן אם הקטיר הלבונה לבדה, או הקמין לבדו, והוא מחשב לאכל שירים למחר-הרי זו פסולה ואינה פגולה, שאין מפגלין בחצי מתיר. אבל אם הקטיר את הקמין לבדו, וחשב שיקטיר לבונה למחר, ואחר כך הקטיר הלבונה, וחשב שיאכל השירים למחר-הרי זה

הַלְבוֹת פְּסוּלֵי הַמְקַדְּשִׁין פֶּרֶק יז

פגול, שהרי פשטה מחשבת זמן בכל המנחה. טז, יג הקטיר כדי שמשם מן הקמין עם הלבונה, והוא מחשב שיאכל כדי שמשם מן השירים למחר, עד שהשלים כל הקמין עם הלבונה במחשבת הזמן-הרי זו פסולה, ואינה פגולה: שאם על פי שדרדך אכילה בכך מעט מעט, אין דרדך הקטרה בכך; אלא הרי זו פמנחה שלא הקטר קמיצה.

טז, יד מנחת חוטא או מנחת קנאות שהיה עליה לבונה, וחשב בה מחשבת הזמן קדם שילקט הלבונה-הרי זו פסולה, ואינה פגולה; ואם אחר שילקט הלבונה, חשב עליה מחשבת הזמן-הרי זה פגול.

טז, טו שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה, והקטיר הקמין במחשבת הזמן-הרי זה ספק אם נקבעו לפגול, והרי הן פגול, או לא נקבעו, ואינה פגול.

יז, א כל הדמים הנתנין על מזבח החיצון, שנתן מהם מתנה ראשונה במחשבה נכונה, ונתן ממתנה שניה ואלף במחשבת שנוי השם, או מחשבת המקום, או מחשבת הזמן-הרי זה פטר, והרצה הקרבן; ואם נתן את הראשונה במחשבת הזמן, והשלים המתנות במחשבת המקום-הרי זה פגול: שמתנה ראשונה, היא העיקר.

יז, ב אבל כל הדמים הנתנין על המזבח הפנימי-הואיל וכלן מעבבין זה את זה כמו שבארנו, אם נתן אחת מהן שלא פתקנה אלא הפסיד בה המחשבה, אף על פי שנתן כל השאר פתקנו, הזבח פסול.

יז, ג חשב בראשונה מחשבת הזמן, ושתק בשאר, או שנתן כלן פתקנו, חוץ מן האחרונה שנתנה במחשבת הזמן-הרי זה פסול, ואינו

פגול: עד שיזה כלן במחשבת הזמן, שהרי כלן במתנה אחת הן. וטבילת אצבע בדם בחטאות הפנימיות, מפגלת. פיצד-חשב בשעת טבילת אצבע בדם מחשבת הזמן, הרי זה פמחשב בשעת הזיה.

יז, ד היה עומד בעזרה, וחשב מחשבת זמן בחטאות הנעשות בפנים בדבר הנעשה בפנים-אינו פגול; חשב בדבר הנעשה בחוץ, הרי זה פגול. פיצד: היה עומד בעזרה, ואמר הריני שוחט להזות דמו למחר-אינו פגול, שחהזיה לפנים בהיכל. היה עומד בהיכל, ואמר הריני מזה לשפך שירים למחר-אינו פגול, שהרי חשב בפנים בדבר הנעשה בחוץ.

יז, ה אבל אם היה עומד בעזרה, ושחט, והוא מחשב לשפך שירים למחר, או להקטיר אמורין למחר-הרי זה פגול, שהרי חשב בחוץ בדבר

הנעשה בחוץ.

יז, התודה מפגלת את הלחם, והלחם אינו מפגל את התודה. כיצד: השוחט את התודה, והוא מחשב שיאכל מפשרה, או יזרק דמה, או יקטיר אמוריה, למחר-הזבח עם הלחם, פגול; אבל אם חשב לאכל מן הלחם למחר-הלחם לברו פגול, וזבח התודה אינו פגול.

יז, וכן הדין בשני כבשי עצרת, עם שתי הלחם הפאות עמהן-שארם חשב מחשבת זמן בכבשים, נתפגלו שתי הלחם; חשב שיאכל משתי הלחם למחר-שתי הלחם פגול, והכבשים אינן פגול.

יז, ח חשב באחת מארבע העבודות לאכל פזית מפשר הזבח עם הלחם למחר-הלחם לברו פגול, והתודה או הכבשים אינן פגול. המקטיר שני בזבי לבונה שעם לחם הפנים, וחשב בשעת הקטרתן שיאכל לחם הפנים למחר-הרי הלחם פגול.

יז, ט השוחט שני כבשי עצרת, וחשב לאכל אחת משתי החלות למחר-שתיחם פגול. הקטיר שני הבזבין, והוא מחשב לאכל אחד משני הסדרים למחר-שני הסדרים פגול. וכן אם חשב מחשבת הזמן באחת מחלות התודה, או באחת מחלות מנחת מאפה התנור-הרי כל החלות פגול.

יז, י אכל אם נטמאת אחת משתי החלות, או אחד משני הסדרים, או אחת מן חלות התודה-בין לפני זריקה, בין לאחר זריקה-אזתה החלה ואותו הסדר, אסור; והטהור בטרתו, ויאכל. יז, יא חשב בעבודת אחד משני הכבשים,

שיאכל פזית משתי הלחם למחר, וכן אם חשב בהקטרת אחד משני הבזבין, שיאכל פזית מלחם הפנים למחר-הרי הלחם פסול, ואינו פגול: עד שיחשב בכל המתיר-שהוא עבודת שני הכבשים, והקטרת שני הבזבין.

יז, יב שחט אחד, וחשב לאכל חצי זית מחלה זו למחר, ושחט השני, וחשב לאכל חצי זית מחלה שניה למחר-הרי אלו מצטרפין לפגול; והוא הדין בשני הבזבין, עם שני הסדרים.

יז, יג חשב באחד משני הכבשים מחשבת הזמן, ועשה השני במחשבה נכונה-זה שעשהו במחשבת הזמן, פגול; והשני, פשר. שחט אחד מהו, וחשב בשעת שחיטתו שיאכל מפשר השני למחר-שניהן פשרים, שאין מחשבין מזה על זה.

יז, יד שני כבשי עצרת, אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה. כיצד: שחטן וזרק דמם במחשבת שנוי השם, לא קדש הלחם; שחטן לשמן, וזרק דמם שלא לשמן-הלחם קדוש, ואינו קדוש; שחטן שלא לשמן-אף על פי שזרק לשמן, לא קדש הלחם.

יז, טו שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה, וזרק דם הכבשים במחשבת הזמן-נתפגלו שתי הלחם, אף על פי שהן בחוץ: שחזריקה מועלת ליוצא, אף על פי שעדין הוא בחוץ.

יז, טז כבשי עצרת ששחטן לשמן, ואבד הלחם-אם זרק דמן לשמן, הרי אלו פסולין; זרק דמן במחשבת הזמן, אחר שאבד הלחם-הרי אלו ספק אם התרו באבילה, או לא התרו.

הלכות פסולי המקדשין פרק יח

יח, א זה דומה למטיל מום בקדשים; ואף על פי כן אינו לזקה, שאין המחשבה מעשה.

יח, ב כל קרבן שנאמר שהוא פסול-בין שנפסל במחשבה, בין במעשה, בין שארע לו דבר

יח, א כל המחשב מחשבה שאינה נכונה בקדשים-הרי זה עובר בלא תעשה, שהרי הוא אומר "לא יחשב". מפני השמועה למדו שבכלל דין זה, שלא יפסיד הקדשים במחשבה-שהרי

שפסולו—כל האוכל ממנו פיזית במזיד, לוקה: שנאמר "לא תאכל, כל-תועבה" - מפי השמועה למדו, שאין הכתוב מזהיר אלא על פסולי המקדשין. וכן קדשים שהטל בהם מום— האוכל מהם פיזית, לוקה: הרי הם בכלל "כל-תועבה"—עד שיולד להם מום אחר, ויאכלו במזמן כמו שבארנו. וכל שפסולו מספק, אין לוקין עליו.

יהג כל קרבן שנתפגל במחשבת הזמן כמו שבארנו—כל האוכל ממנו פיזית במזיד, חיב פרת: שנאמר "והנפש האכלת ממנו, עונה תשא". ואם אכל בשוגגה, מביא חטאת קבועה.

יהד אין חיבין פרת אלא על אכילת דברים שהתרו, בין לאדם בין למזבח; אבל אם אכל מן המתיר עצמו—אינו חיב פרת אלא לוקה, באוכל פסולי המקדשין שאין בהם פגול.

יהה פיצר: מנחה שנתפגלה—האוכל פיזית משוריה במזיד, חיב פרת; אבל אם אכל מן הקמין שלה, או מן הלבונה—אינו חיב פרת, לפי שהן הן המתירים את השורים לאדם. וכן זבח שנתפגל—האוכל פיזית מבשרו או מאמוריו או מבשר העולה, חיב פרת.

יהו אבל אם אכל פיזית מן הדם, אינו חיב עליו משום פגול—שהדם מתיר את האמורין לקרב למזבח, והאמורין מתירין את הבשר לאדם; ודם העולה מתיר בשרה למזבח, ודם חטאת העוף מתיר בשרה לכוהנים, ודם עולת העוף מתיר בשרה למזבח. ודם חטאות הנשרפות מתיר אמוריהן למזבח; לפיכך חיבין על אמוריהן, משום פגול.

יהז הקמין והלבונה מתירין השורים לכוהנים שני בבשי עצרת מתירין שתי הלחם לכוהנים; וכן שני בזבי לבונה מתירין להם הפנים לכוהנים. אבל דברים שאין להם מתירין, כגון בשר חטאות הנשרפות ומנחות הנשרפות— אינן מתפגלין לעולם.

יהח ואלו דברים שאין חיבין עליהן משום פגול לעולם—הקמין, והלבונה, והקטרת, והדב; וחיין, בין יין הבא עם הנסכים בין יין הבא בפני עצמו; ומנחות הנשרפות בלו, שהרי אין להם קמין לחתירן, כגון מנחת כוהנים, ומנחת נסכים; ובשר חטאות הנשרפות, ולוג שמן שלמצרע. ואם תאמר והלא דם האשם מתירו, אינו תלוי בו—שהרי אדם מביא אשמו היום ולוגו אחר כמה ימים, כמו שיתבאר במקומו.

יהט אסור להותיר מבשר הקדשים לאחר זמן אכילתו, שנאמר בקרבן תודה "לא-תותירו ממנו עד-בקר"; והוא הדין, לשאר הקדשים בלבם. והמותיר אינו לוקה—שהרי נתקו הכתוב לעשה, שנאמר "והנתר ממנו עד-בקר, באש תשרפו".

יהי האוכל פיזית מבשר קדשים שנותר—במזיד, חיב פרת; ואם היה שוגג, מביא חטאת קבועה: שנאמר "ואכליו עונו ישא, כי-את-קדש ה' חילל; ונכרתה הנפש החיה, מעמיה". ומאימתי יתחיב פרת על אכילת הנותר: אם קדשי קדשים הם, חיב עליהן מאחר שיעלה עמוד השחר; ואם קדשים קלים הם, חיב עליהן משקיעת החמה שליום שני, שהוא תחלת חלילה שליום שלישי.

יהיא וחיבן הזהיר הכתוב על הפגול ועל הנותר, במלואים: שהרי נאמר שם "לא יאכל כי-קדש הם" - להזהיר על כל שפסולו בקדש, שהוא בלא תעשה על אכילתו. והפגול והנותר מצטרפין זה עם זה לכוהנים, וכל הפגולים והנותרין מצטרפין.

יהיב אסור לטמא את הקדשים, או לסבב להם טמאה—שהרי פוסל אותן; והמטמא את הקדשים, אינו לוקה. אבל אדם טהור שאכל פיזית מקדשים שנטמאו—לוקה, שנאמר "והבשר אשר-יגע בכל-טמא, לא יאכל"; והוא הדין לשאר הקרבנות—שם אכל פיזית

מלבנות המנחה שנשמעת אחר שנתקדשה בכלי, לזקה.

יהיג אחד קדשים שנשמאו לפני כפרה, או לאחר כפרה, בין שנשמאו בראש הטמאה או בולד הטמאה, שלדברי תורה. אבל אם נשמאו בטמאות שלדבריהם-אינו לזקה על אכילתן, אבל מבין אותו מפת מרדות. ואינו לזקה, אלא האוכל אחר זריקת דמים; אבל אם אכל קדם זריקה-אינו לזקה משום אוכל קדש טמא, אבל מבין אותו מפת מרדות.

יהיג כל אדם שנשמא טמאה שחיבין עליה פרת על ביאת המקדש, ואכל פזית מן הקדשים, בין קדש טהור, בין קדש טמא-במזיד, הרי זה חיב פרת: שנאמר "והנפש אשר-תאכל בשר, מזבח השלמים אשר לה, וטמאתו, עליו-ונברתה". ואם אכל בשוגגה, מביא קרבן עולה ויזרה. ומנין שאינו מדבר אלא בטמאת הגוף, שנאמר "ונפש פי-תגע בכל-טמא, בטמאת אדם או בבחמה טמאה או בכל-שקין טמא, ואכל מבשר-זבח השלמים, אשר לה-ונברתה"; והוא הדין, לשאר קדשי מזבח.

יהיג וחיב הזחיר על עוון זה, פיולדת: שהרי נאמר בה "בכל-קדש לא-תגע" - מפי השמועה למדו, שזו אזהרה לטמא שלא יאכל קדש קדם שיטבל. והאוכל קדש אחר שטבל, קדם שיעריב שמשו, או קדם שיביא כפרתו-לזקה, ואינו חיב פרת: שנאמר "וטמאתו, עליו", עד שתהיה כל טמאתו עליו. היה טמא בטמאות שלדבריהם-אינו לזקה, ואין צריך לומר שאינו חיב פרת; אבל מבין אותו מפת מרדות.

יהיג אינו חיב פרת על אכילת קדש שיש לו מתירין, עד שיאכל ממנו אחר שקרבנו מתירין; אבל אם אכל את הבשר קדם זריקת הדם, אינו לזקה משום טמא שאכל את הקדש. זה הפלל:

כל שיש לו מתירין-אין חיבין עליו משום פגול או משום נותר או משום טמא, עד שיקרבנו מתירין בהלפתן. וכל שאין לו מתירין-פיון שקדש בכלי, חיבין עליו משום טמאה; אפלו נטמא הבשר קדם שיטמא האוכל-הואיל וקרבנו המתירין ואחר כך אכל, חיב פרת. וכן אם אכל מבשר הטמאות הנשרפות והוא טמא, אחר שזרק דם-הרי זה חיב פרת.

יהיג כבר נתבאר לך שאם דברים שאין חיבין עליהן משום פגול, חיבין עליהן משום נותר וטמא. פיגד: דברים שאין להם מתירין-אין חיבין עליהן משום פגול, וחיבין עליהן משום נותר וטמא. וכן המתירין עצמן-אם על פי שאין חיבין עליהן משום פגול כמו שבארנו, חיבין עליהן משום נותר וטמא: הוין מן הדם- שאין חיבין עליו לעולם, אלא משום דם בלבד. יהיג טמא שאכל אמורין, חיב פרת. אבל פסח שלא נצלה, ולחמי תודה שלא הורמה חלתן-הרי זה חיב פרת משום טמאת הגוף, אם על פי שאינו ראויין למה שחן.

יהיג אי אפשר שיתחיב אדם על אכילה אחת, משום פגול ומשום נותר: שהפגול-הוא הקרבן שנפסל במחשבת הזמן, ואינו עולה לשם קרבן ולא נרצה כלל; והנותר-הוא הנשאר מקרבן שקרב במצותו, לאחר זמן אכילתו.

יהיג הפגול והנותר והטמא, שפללן זה בזה ואכלן-חיב: אם על פי שרבה מין על חברו, אינו מבטלו-שאין האסורין מבטלין זה את זה. ופגול או נותר או טמא שהעלן לראש המזבח-משמשלה האור ברבן, פקע אסורין מהן. והאמורין מצטרפין עם הבשר לבזית, בין בעולה בין בשאר קדשים, לחיב עליו משום פגול או נותר או טמא.

יהיגא זבח שנתפגל, או שנותר לאחר זמנו, ואכל ממנו מן העור, או מן המרק, או מן

התבלין, או מן האלל, או מן המורא, מן הגידים, מן הקרנים, מן הטלפים, מן הצפרנים, מן החרטום, מפיצי העור, מן הנוצה-אינו חיב פרת; וכן טמא הגוף שאכל דברים אלו מקרבן פשר-אינו חיב פרת, אבל מבין אותו מפת מרדות. אבל מן השליל, או מן השליה-חיב משום פגול ונותר וטמא, פאזבל משאר פשר

הלכות פסולי המקדשין פרק יט

הזבח. יח, כב קדשי גויים, אין חיבין עליהן משום פגול ונותר וטמא. וכן דם הקדשים, כמו שבארנו; וכן הלבונה, והקטרת, והעצים-אין חיבין עליהן פרת, לא משום פגול, ולא משום נותר, ולא משום טמאת הגוף.

חזקתו עולה או חטאת או שלמים-למי שעבר ואכל.

יטה, אין שורפין את הנותר אלא ביום, שנאמר "ביום, השלישי, באש, ישרף". אף על פי שהשלמים אסורין באכילה, מותרות ליל שלישי-אין שורפין אותן אלא ביום, בין בזמנו בין שלא בזמנו. וכן הפגול, אינו נשרף אלא ביום. ואין שרפת טמא ונותר ופגול דוחה את יום טוב, ואין צריך לומר שבת. ומתיר לשרף טמא ונותר ופגול, באחד.

יטה, פשר קדשי קדשים שנטמא בפנים, שורפין אותו בפנים; נטמא בחוץ, שורפין אותו בחוץ; בין שננטמא באב הטמאה, בין שננטמא בולד הטמאה. ומימיחהם שלפוחנים לא נמנעו מלשרף את הפשר שננטמא באב הטמאה, שהרי הוא ראשון לטמאה, עם הפשר שננטמא בולד וולד הטמאה, שהרי הוא שלישי-אף על פי שמוסיפין לו טמאה על טמאתו, שהשלישי שנגע בראשון יחזר שני כמו שיתבאר במקומו.

יטה, ולא עוד אלא אפלו שמן שנפסל בטבול יום, שהוא שלישי-מתיר להדליקו בנר שלמתכת שנגע בה טמא מת, שהנר אב: אף על פי שזה השמן נעשה ראשון, פשינע בנר-הואיל ויש שם שום טמאה, אין מקפידין על תוספתה, ואין נזחרין אלא מן הטמא, שלא יפסל.

יטה, מצות עשה לשרף כל הקדשים שננטמאו, שנאמר "והפשר אשר-יגע בכל-טמא, לא יאכל-באש, ישרף". וכן הנותר-מצות עשה לשרפו, שנאמר "והנותר, מפשר הזבח-ביום, השלישי, באש, ישרף". ובכלל הנותר, הפגול וכל פסולי המקדשין-הכל נשרפין.

יטה, קרבן שנתפגל או נפסל, ישרף במקדש מיד; וכל שפסולו מספק-תעבר צורתו, ואחר כך ישרף במקדש. פרים ושעירים הנשרפים-יש בהם ספק אם תלינה, והוציאה קדם שיגיע זמנם לצאת, פוסלת בשרן באמוריחה, או אינה פוסלת בשרן; לפיכך פוסלן אותן להחמיר, וישרפו בעזרה.

יטה, וכן אם יצא חצי הפהמה, ברב האבר-אם מחזיקין אותן ביוצא, הואיל ויצא רב האבר, או עדין אינו יוצאין, שהרי לא יצא רב הפהמה; לפיכך נפסלו מספק, וישרפו בעזרה. וכן אם נשאום חמשה להוציאו, ויצאו שלושה ונשארו שנים, והוציאו השלושה חצי הפהמה-הרי אלו נפסלו מספק, וישרפו בעזרה. ויראה לי, שאין אלו צריכין להמתין עד שתעבר צורתו, הואיל והן עומדין לשרפה לעולם, אפלו לא נפסלו.

יטה, פשר הנמצא בעזרה-אברים עולות, וחתכות חטאות; והנמצא בירושלים, שלמים. והכל-תעבר צורתו, ויצאו לבית השרפה: שפמא נותר הוא. אם פן, מה הועיל שתהיה

יט, ח נותר שְׁלֹקְדָשִׁים קָלוּם, שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּעֵלְיוֹ בְּבִתְיָחוּ. מִי שִׁינְצָא מִירוּשָׁלַיִם, וְנִזְכָּר שְׁיִישׁ בְּיָדוֹ בְּשֵׁר קֹדֶשׁ—אִם עֵבֶר הַצּוֹפִים, שׁוֹרְפוֹ בְּמִקּוֹמוֹ. וְאִם לֹא—אִם יֵשׁ בּוֹ בֵּית אוֹ יֵתֵר, חוּזֵר וְשׁוֹרְפוֹ בִירוּשָׁלַיִם; וְאִם אוֹרַח הוּא, שְׂאִין לוֹ בֵּית—שׁוֹרְפוֹ לְפָנֵי הַבַּיִת מִעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. וְכָל עֲצָמוֹת הַקֹּדְשִׁים שְׂאִין בְּהֵן מוֹחַ—אֵינָן טְעוּנִין שְׂרָפָה, חוּץ מִעֲצָמוֹת הַפֶּסַח.

יט, ט כָּבֵר בְּאֶרְנוֹ שֶׁהַקֶּרֶן שֶׁנִּפְסַל אַחַר שֶׁהַפֶּשֶׁט—הָעוֹר לְכוֹהֲנִים, אוֹ לְבַעֲלָיו בְּקֹדְשִׁים קָלוּם; אֲבָל אִם נִפְסַל קֹדֶם הַפֶּשֶׁט—הָרִי הָעוֹר בְּבֶשֶׁר, וְיִשְׂרָף הַכֹּל. וְכֵן זָבַח שֶׁהַפֶּשֶׁט, וְנִמְצָא טְרֵפָה, אוֹ שֶׁנִּפְסַל בְּמַחֲשַׁבַת הַזָּמֵן, אוֹ בְּמַחֲשַׁבַת הַמָּקוֹם—הוֹאִיל וְלֹא נִרְצָה הַזָּבַח, יִשְׂרָף הָעוֹר, בֵּין בְּקֹדְשֵׁי קֹדְשִׁים, בֵּין בְּקֹדְשִׁים קָלוּם; אֲבָל אִם נַעֲשָׂה בְּמַחֲשַׁבַת שְׁנוֵי הַשָּׁם—אִף עַל פִּי שְׂלֹא עָלָה לְבַעֲלָיו, הוֹאִיל וְנִרְצָה, הָרִי הָעוֹר לְכוֹהֲנִים, אוֹ לְבַעֲלָיו כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוֹ. וְזָבַח שֶׁהַפֶּשֶׁט קֹדֶם זְרִיקָה, אֵינּוּ פְּסוּל.

יט, י אֵלּוּ הֵן הַנְּשָׂרְפִין—בְּשֵׁר קֹדֶשׁ שֶׁנִּטְמָא, אוֹ נוֹתֵר, אוֹ נִפְסַל; וְכֵן הַמִּנְחָה שֶׁנִּטְמָא, אוֹ נִפְסַלָּה, אוֹ נוֹתֵרָה; וְאִשָּׁם תְּלוּי שֶׁנּוֹדַע לוֹ שְׂלֹא חָטָא, אַחַר שֶׁנִּזְרַק דָּמוֹ; וְחִטָּאת הָעוֹף הַפְּאֵה עַל הַסִּפְקָה; וְשֹׁעַר נְזִיר טָהוֹר, וְהָעֵרְלָה, וְכִלְאֵי

הַכֶּרֶם. וְדָבָר שְׂאִין דִּרְפוֹ לְהַשְׂרֵף, כְּגוֹן מִשְׁקִין שְׂלֵעֵרְלָה וְשִׁלְכִלְאֵי הַכֶּרֶם—חֲרִי אֵלּוּ יִקְבְּרוּ.

יט, יא וְאֵלּוּ הֵן הַנְּקִבְרִין—קֹדְשִׁים שְׁמֵתוֹ, בֵּין קֹדְשֵׁי מִזְבֵּחַ בֵּין קֹדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת; וְקֹדְשִׁים שֶׁהַפִּילוֹ, יִקְבֵר הַנֶּפֶל—הַפִּילוֹ שְׁלִיחַ, תִּקְבְּרֵה; וְשׁוֹר הַנֶּסְקָל, וְעֵגְלָה עֲרוּפָה, וְצִפְרֵי מְצֻרָע, וְשֹׁעַר נְזִיר טָמֵא, וְפֶטֶר חֲמוֹר, וּבְשֵׁר בְּחֵלֶב, וְחֵלֶין שֶׁנִּשְׁחָטוּ בְּעִזְרָתָה. הַאֲוֵרָג מִלּוֹא הַסֵּיט מִשֹּׁעַר נְזִיר, וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר בְּשֵׁק—יִדְלַק.

יט, יב כָּל הַנְּקִבְרִין, אֶפְרֹן אֲסוּר; וְכָל הַנְּשָׂרְפִין שְׂלֵהֶקְדָשׁ, אֶפְרֹן מִתֵּר—חוּץ מִדָּשָׁן הַמִּזְבֵּחַ הַחַיִּצוֹן, וְהַפְּנִימִי, וְדָשׁוֹן הַמְּנוֹרָה. כָּל הַנְּשָׂרְפִין, לֹא יִקְבְּרוּ. וְכֵן כָּל הַנְּקִבְרִין, לֹא יִשְׂרְפוּ: שְׂאֵף עַל פִּי שְׂחוּא מִחֲמִיר בְּשֵׂרְפָתוֹ, חֲרִי הַקֵּל בְּאֶפְרֹן—שְׂאֵף הַנְּקִבְרִין אֲסוּר.

יט, יג הִיָּה מִקְרִיב עִמּוֹ בְּזָבָחִים, וְאָמַר לוֹ נִתְּפָגְלוּ, עוֹשֶׂה עִמּוֹ בְּטַהֲרוֹת, וְאָמַר לוֹ נִטְמָאוּ—נְאֻמָּן: לֹא נִחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כֶּהֱ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ זָבָחִים שֶׁהַקֶּרֶבֶתִי לָךְ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, נִתְּפָגְלוּ, וְאוֹתָן הִטַּהֲרוֹת, נִטְמָאוּ—אִם הִיָּה נְאֻמָּן לוֹ, סוֹמֵךְ עַל דְּבָרָיו. וְאִם לֹא, שׁוֹרֵת חֲדִין שְׂאֵינּוּ נְאֻמָּן; וְחֲרוּצָה לְחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ, חֲרִי זֶה מִשְׂפָּחָה.

הַלְבוֹת עֲבוֹדַת יוֹם הַכַּפּוֹרִים

מִצְוַת עֲשֵׂה אַחַת—וְהָיָה שִׁנְעֵשָׂה מִעֲשֵׂה יוֹם הַכַּפּוֹרִים מִלּוֹ עַל הַסֹּדֵר כְּמוֹ שֶׁבְּתוֹב בְּפִרְשַׁת אַחֲרֵי מוֹת, הַקֶּרְבָּנוֹת וְהַחֲדוּמִין וְשְׁלֹחַת הַשְּׁעִיר וְשֹׁאֵר הָעֲבוֹדָה. וּבְאִוֵר מִצְוַת זֶה בְּפָרָקִים אֵלּוּ.

הַלְבוֹת עֲבוֹדַת יוֹם הַכַּפּוֹרִים פָּרָק א

מִשְׁלִכּוֹהֵן גְּדוּל; וְאִיל הַכָּא מִשְׁלִצְבוֹר הָאָמֹר בְּפִרְשַׁת "אַחֲרֵי מוֹת", הוּא הָאִיל הָאָמֹר בְּחִמְשׁ הַפְּקוּדִים בְּכֹלֵל הַמוֹסֵף—וְהוּא הַנְּקִרָא אִיל הָעֵם. וְעוֹד מְבִיאִין מִשְׁלִצְבוֹר, שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים—אֶחָד קָרֵב חֲטָאת וְהוּא נִשְׂרָף, וְהַשְּׁנִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח.

א, ג נִמְצָאוּ כָּל הַבְּהֵמוֹת הַקֶּרְבָּנוֹת בְּיוֹם זֶה,

א, א מִצְוַת הַצּוּם—מִקְרִיבִין תָּמִיד בַּשַּׁחַר וְתָמִיד בֵּין הָעֲרֵבִים, כְּסֹדֵר כָּל יוֹם וְיוֹם; וּמִקְרִיבִין מוֹסֵף הַיּוֹם פֶּר וְאִיל וְשִׁבְעָה כִּבְשִׁים, כֹּלֵן עוֹלוֹת, וְשְׁעִיר חֲטָאת נַעֲשָׂה בַחוּץ, וְהוּא נֶאֱכָל לְעָרֵב.

א, ב וְעוֹד מִקְרִיבִין יֵתֵר עַל מוֹסֵף זֶה, פֶּר בֶּן בֶּקָר לְחֲטָאת וְהוּא נִשְׂרָף, וְאִיל לְעוֹלָה—וְשְׁנֵיהֶם

חֲמֹשֶׁה עָשָׂר: שְׁנֵי תְּמִידִין וּפָר וּשְׁנֵי אֵילִים
וְשִׁבְעָה בְּבָשִׂים, כִּלְּן עֹלֹת; וּשְׁנֵי שְׁעִירִים,
חֲטָאת—אֶחָד נַעֲשֶׂה בַחֹץ וְנֹאכַל לָעֶרֶב, וְהַשְּׁנִי
נַעֲשֶׂה בַכֹּנִים וְנִשְׂרָף; וּפָר כּוֹהֵן גָּדוֹל לְחֲטָאת,
וְהוּא נִשְׂרָף.

אֵד עֲבֹדֶת כָּל חֲמֹשֶׁה עָשָׂר בְּהַמּוֹת אֱלֹהֵי
הַקְּרָבִין בַּיּוֹם זֶה, אֵינָה אֵלָּא בְּכוֹהֵן גָּדוֹל
בְּלֶבֶד—אֶחָד כּוֹהֵן הַמְּשֻׁחַ בְּשֶׁמֶן הַמְּשֻׁחָה, אוֹ
הַמְּרַבָּה בְּכַנָּדִים. וְאִם הִיְתָה שַׁבַּת—אֵף מוֹסֵף
שַׁבַּת, אֵין מִקְרִיב אוֹתוֹ אֵלָּא כּוֹהֵן גָּדוֹל. וְכֵן
שָׂאֵר הָעֲבֹדֹת שְׁלֵימָה זֶה—כַּגּוֹן הַקְּטָרֶת הַקְּטָרֶת
שְׁלֹכַל יוֹם, וְהַטְּבַת הַנְּרוֹת—הַכֹּל בְּכוֹהֵן גָּדוֹל
נִשְׁוִי: שֶׁנֶּאֱמַר "וְכֹפֵר בְּעֵדוֹ, וּבְעֵד בֵּיתוֹ", זוֹ
אֲשֶׁתוֹ.

אֵה שַׁבַּעַת יָמִים קִדְּם לַיּוֹם הַכְּפוּרִים, מִכְּרִישֵׁין
כּוֹהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכַּתוֹ שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ; וְדָבָר
זֶה, קִבְּלָה מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוֹ. וּמִכְּרִישֵׁין אוֹתוֹ
מֵאֲשֶׁתוֹ כָּל שַׁבַּעַת יָמִים אֱלֹהֵי—שָׁמָּה תִּמְצָא
נְדָה, וְנִמְצָא טָמֵא שַׁבַּעַת יָמִים וְאֵינוֹ יֹכֹל
לָעֵבֶד; וּמִתְקַיֵּין לוֹ כּוֹהֵן גָּדוֹל אַחֵר—שָׁאֵם יֵאָרַע
בְּזֶה פְּסוּל, יַעֲבֹד הָאֶחָד תַּחֲתָיו.

אוֹ בֵּין שָׂאֵרַע בּוֹ פְּסוּל קִדְּם תְּמִיד שְׁלִשְׁחַר,
בֵּין שָׂאֵרַע בּוֹ אַחֵר שֶׁהַקְּרִיב קָרְבָּנוֹת—זֶה
שֶׁנִּכְנַס תַּחֲתָיו, אֵינוֹ צָרִיךְ חֲנוּף, אֵלָּא עֲבֹדֶתוֹ
מִחֻנְכָתוֹ, וּמִתְחִיל מִעֲבֹדָה שֶׁפָּסַק בָּהּ הָרֵאשׁוֹן.

עֶבֶר יוֹם הַכְּפוּרִים—הָרִי הָרֵאשׁוֹן חֹזֵר
לְעֲבֹדָתוֹ, וְהַשְּׁנִי עוֹבֵר. וְכָל מִצְוֹת כַּהֲנָה גָּדוֹלָה
עָלָיו, אֵלָּא שְׂאֵינוֹ עוֹבֵד כְּכוֹהֵן גָּדוֹל; וְאִם עָבַד,
עֲבֹדָתוֹ כְּשָׂרָה. וְאִם מֵת הָרֵאשׁוֹן, זֶה הַשְּׁנִי
מִתְמַנֶּה תַּחֲתָיו.

אִז בְּשַׁבַּעַת יָמִים אֱלֹהֵי מִזִּין עָלָיו מֵאִפֶּר הַפָּרָה,
בְּשִׁלְיֵשִׁי לְהַפְרָשָׁתוֹ, וּבְשִׁבְעִיעִי שֶׁהוּא עֶרֶב יוֹם
הַכְּפוּרִים—שָׁמָּה נִטְמָא בְּמֵת, וְלֹא יָדַע. וְאִם חָל
יוֹם שַׁבַּת בְּשִׁלְיֵשִׁי אוֹ בְּשִׁבְעִיעִי שְׁלֹו, דוֹחִין אֶת
הַחֲזִיָּה.

אֵה כָּל שַׁבַּעַת הַיָּמִים, מִרְגִּילִין אוֹתוֹ

בְּעֲבֹדֹת—זוֹרֵק אֶת הַדָּם, וּמִקְטִיר אֶת הַקְּטָרֶת,
וּמְטִיב אֶת הַנְּרוֹת, וּמִקְטִיר אֶבְרֵי תְּמִיד עַל
הַמִּזְבֵּחַ: כִּדִּי שִׁיחֶיהָ רָגִיל בְּעֲבֹדָה בַּיּוֹם
הַכְּפוּרִים.

אֵט וּמוֹסְרִין לוֹ זִמְנִים מְזַקְנֵי בֵּית דִּין, וְקוֹרְאִין
לְפָנָיו וּמְלַמְדִין אוֹתוֹ עֲבֹדֶת הַיּוֹם וְסִדְוָרָה;
וְאוֹמְרִין לוֹ, אֵישִׁי כּוֹהֵן גָּדוֹל, כִּרְאָ אֶתָּה בְּפִיךָ,
שָׁמָּה שִׁכַּחַת אוֹ שָׁמָּה לֹא לְמִדַּת דְּבָר זֶה. וְעֶרֶב
יוֹם הַכְּפוּרִים בְּשַׁחֲרִית, הָיוּ מְעַבְרִין אוֹתוֹ
בְּשַׁעַר הַמִּזְבֵּחַ, וּמְעַבְרִין לְפָנָיו פָּרִים וְאֵילִים
וּבְבָשִׂים, כִּדִּי שִׁיחֶיהָ מִכּוּר וְרָגִיל בְּעֲבֹדָה.

אֵי כָּל שַׁבַּעַת הַיָּמִים, לֹא הָיוּ מוֹנְעִין מִפְּנֵי
מֵאֲכָל וּמִשְׁקָה. עֶרֶב יוֹם הַכְּפוּרִים עִם חֲשִׁכָה,
לֹא הָיוּ מְנַיְחִין אוֹתוֹ לְאֲכָל חֲרִיבָה—שֶׁהַמֵּאֲכָל
מְבִיא אֶת הַשִּׁינָה; וְלֹא הָיוּ מְנַיְחִין אוֹתוֹ לִישׁוֹן,
שָׁמָּה יִרְאָה קָרִי; וְלֹא הָיוּ מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ דְּבָרִים
הַמְּרַגִּילִין לְשַׁכְּבַת זָרַע, כַּגּוֹן בִּיצִים וְחֵלֶב חֵם
וּכְיוֹצָא כֶּהֵן.

אֵיֵא בַּיָּמִי בֵּית שְׁנֵי, צִין הַמִּינּוֹת בְּיִשְׂרָאֵל,
וַיִּצְאוּ הַצְּדוּקִיִּין, מִחֲרָה יֵאבְדוּ—שְׂאֵינֵן מֵאֲמִינִין
בְּתוֹרָה שֶׁכָּעַל פָּה. וְהָיוּ אוֹמְרִין שֶׁקְּטָרֶת שְׁלֵימָה
הַכְּפוּרִים, מְנַיְחִין אוֹתָהּ עַל הָאֵשׁ בְּהִיכָל חוּץ
לְפָרְכָת, וּבְשִׁיעֲלָה עֲשָׂנָה, מִכִּנִּים אוֹתָהּ לְפָנִים
לְקִדְּשׁ הַקְּדוּשִׁים; הַטַּעַם זֶה שֶׁכָּתוּב בְּתוֹרָה "כִּי
בְעֵנֶן, אִרְאָה עַל—הַכְּפָרֶת", אָמְרוּ שֶׁהוּא עֵנֶן
הַקְּטָרֶת.

אֵיֵב מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ חֲכָמִים, שְׂאֵין גּוֹתֵן
הַקְּטָרֶת אֵלָּא בְּקִדְּשׁ הַקְּדוּשִׁים לְפָנֵי הָאֵרוֹן—
שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּתֵּן אֶת—הַקְּטָרֶת עַל—הָאֵשׁ, לְפָנֵי ה'".
וְלִפִּי שֶׁהָיוּ חוֹשְׁשִׁין בְּבֵית שְׁנֵי, שָׁמָּה כּוֹהֵן
גָּדוֹל זֶה נוֹטֵה לְצַד מִינּוֹת, הָיוּ מוֹשְׁבִיעִין אוֹתוֹ
עֶרֶב יוֹם הַכְּפוּרִים, וְאוֹמְרִין לוֹ: אֵישִׁי כּוֹהֵן
גָּדוֹל, אָנּוּ שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין וְאַתָּה שְׁלוּחֵנוֹ וְשְׁלוּחַ
בֵּית דִּין; מוֹשְׁבִיעִין אָנּוּ עָלֶיךָ בְּכִי שֶׁשָּׁכַח אֶת
שְׁמוֹ בְּבֵית הַזֶּה, שֶׁלֹּא תִשְׁנֶה דְּבָר מִכָּל
שְׂאֵמְרָנוֹ לָךְ. וְהוּא פּוֹרֵשׁ וּבּוֹכָה, עַל שֶׁחֲשָׁדוּהוּ

במינות; והן פורשין ובוכין, לפי שהשדו מי שמעשיו סתומין—שמוא אין בלבו בלום.

א, יג כל יליו יום הפפורים—בוהן גדול יושב ודורש, אם היה חכם, ואם היה תלמיד, דורשין לפניו; אם היה רגיל לקרות, קורא, ואם לאו, קוראין לפניו: כדי שלא יישן. ובמה קוראין

הלכות עבודת יום הפפורים פרק ב

לפניו, בכתבי הקודש. בקש להתנמנם, פרחי לוייה מבין לפניו באצבע צרנדה; ואומרין לו, אישי בוהן גדול, עמד והצטנן מעט על הרצפה, כדי שלא יישן. ומתעסקין עמו, עד שמגיע זמן השחיטה; ולא היו שוחטין עד שמפירין שעלה השחר בנדאי, שמוא ישחטו בלילה.

ב, א כל מעשה התמידין והמוספין שליום זה—עושה אותן בוהן גדול, והוא לבוש בבגדי זהב; ועבודות המיוחדות ליום זה, בבגדי לבן. ועבודה המיוחדת ליום זה—הוא מעשה הפר שלבוהן גדול, ושני השעירים שאחד מהן שעיר המשתלח, והקטרת הקטרת בקודש הקדשים: כל אלו, בבגדי לבן הם נעשים.

ב, ב כל עת שישנה הבגדים, ויפשט בגדים וילבש בגדים אחרים—טעון טבילה, שנאמר "ופשט את—בגדי הבר... ורחץ את—בשרו במים במקום קדוש, ולבש את—בגדיו"; והמש טבילות ועשרה קדושין, טובל בוהן גדול ומקדש בו ביום.

ב, ג פיצד: בתחלה פושט בגדי חל שעליו, וטובל; ועולה, ומסתפג, ולובש בגדי זהב, ומקדש ידיו ורגליו. ושוחט את התמיד, ומקטיר קטרת שלשחר שלכלל יום, ומטיב הנרות; ומקטיר אברי התמיד עם החבתין והנסכים, ומקריב הפר ושבעה כבשים שלמוסף היום.

ב, ד ואחר כך מקדש ידיו ורגליו, ופושט בגדי הזהב, וטובל; ועולה, ומסתפג, ולובש בגדי לבן, ומקדש ידיו ורגליו. ועובד עבודת היום בלה—הודוין, עם ההגרלה, וזריקת הדמים בפנים, והקטרת הקטרת בקודש הקדשים; ומוסר השעיר למשלח אותו לעזאזל, ומוציא אמורי הפר והשעיר הנשרפין, ומוסר שארן לשרפה.

ב, ה ואחר כך מקדש ידיו ורגליו, ופושט בגדי לבן, וטובל; ועולה, ומסתפג, ולובש בגדי זהב, ומקדש ידיו ורגליו. ומקריב שעיר החטאת שלמוסף היום, ואילו ואיל העם, והם עולות; ומקטיר אמורי פר ושעיר הנשרפין, ומקריב תמיד שלבין הערבים. ואחר כך מקדש ידיו ורגליו, ופושט בגדי זהב, וטובל; ועולה, ומסתפג, ולובש בגדי לבן, ומקדש ידיו ורגליו. ונכנס לקודש הקדשים, ומוציא משם את הפר ואת המחתה.

ב, ו ואחר כך מקדש ידיו ורגליו, ופושט בגדי לבן, וטובל; ועולה, ומסתפג, ולובש בגדי זהב, ומקדש ידיו ורגליו. ומקטיר קטרת שלבין הערבים שלכלל יום, ומטיב את הנרות בין הערבים. ומקדש ידיו ורגליו, ופושט בגדי זהב, ולובש בגדי חל, ויוצא.

ב, ז כל הטבילות האלו והקדושין—פלן במקדש, שנאמר "ורחץ את—בשרו במים במקום קדוש": חוץ מטבילה ראשונה שהיא ראשי לטבל אותה בחל, שאינה אלא להוסיף פונתו—שאם יזכר טמאה ישנה שפידו, יפרש ממונה מטבילה זו לשמחה. וכל בוהן שלא טבל, בין בגדים לבגדים, או שלא קדש, בין פגד לבגד, ובין עבודה לעבודה, ועבד—עבודתו פשרה.

ב, ח היה בוהן גדול זמן או חולה, מלבנין עששיות שלברזל פאש מפערב, ולמחר מטיילין אותן למים, כדי להפיג צנתן—שאינן שבת במקדש; או מערבין מים חמין במי

המקנה, עד שתפוג צנתך.

שלושה פעמים.

בט בכל יום, בוחן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור בשאר הכוהנים; והיום, מקדש מקתון שלזהב-משום כבודו. בכל יום, הכוהנים עולים במזרחו שלפכש ויורדין במערבו; והיום, עולים באמצע ויורדין באמצע לפני בוחן גדול-פדי להדרו.

ב, יג כיצד הוא אומר: אָנָה ה' - חטאתי, עויתי, פשעתי לפניך; אָנָה ה' - כפר נא לחטאים ולעוונות ולפשעים, שחטאתי ופשעתי ופשעתי...: שֵׁנֵאמֵר "פי-ביום הזה יכפר עליכם, לטהר אתכם: מפל, חטאתיכם, לפני ה', תטהרו". הרי שלושה פעמים, הזכיר את השם; וכן בכל ודוי מהן.

ב, י בכל יום, מי שזכה במחתה, חותה במחתה שלכסף, ומערה האש למחתה שלזהב; והיום, חותה בוחן גדול במחתה שלזהב, ובה נכנס להיכל-שלא ליגעו בתוספת עבודה. וכן מחתה שלכל יום, מחזקת ארבעת קבין; ושליש שלשת קבין. ובכל יום, היתה פברה; והיום, קלה. ובכל יום, ידה קצרה; והיום, ארוכה-פדי להקל על בוחן גדול, שלא יגע.

ב, יד וכשהוא נותן את הגורל על שער החטאת, אומר לה' חטאת; נמצא מזכיר את השם ביום זה, עשרה פעמים. ובכלן הוא מזכיר בכתבו, שהוא השם המפורש. בראשונה, היה מגביה את קולו בשם; פיון שרבו פרוצין, חזרו לאמרו בקול נמוך, ומבליעו בנעימות, עד שלא יפירו בו אפלו חבריו הכוהנים.

ב, יא בכל יום, היו על המזבח שלוש מערכות שלאש; והיום, היו שם ארבע-מוסיפין מערבה, פדי להדר המזבח ולעטרו.

ב, טו כל הכוהנים והעם העומדין בעזרה, פשחן שומעין את השם המפורש יוצא מפי בוחן גדול בקדשה ובטהרה, פורעין ומשתחוין, ונופלין על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד-שֵׁנֵאמֵר "פי שם ה', אקרא: הבו גדל, לאלהינו".

ב, יב זה שנאמר בתורה "וכפר בעדו ובעד ביתו, ובעד כל-קהל ישראל" - מפי השמועה למדו, שזה ודוי דברים. נמצאת למד שהוא מתודה ביום זה, שלושה ודויין: אחד על ידי עצמו תחלה, ודוי שני על ידי עצמו עם שאר הכוהנים-ושניהם על פר החטאת אשר לו; והדוי השלישי על ידי כל ישראל, על שער המשתלח. ומזכיר את השם בכל ודוי מהן.

ב, טז ובשלשת הודויין, היה מתפון לגמור את השם פנגד המברכין, ואומר להן, תטהרו; וכל היום, פשר לודוי יום הכפורים ולודוי הפרים הנשרפים.

הלכות עבודת יום הכפורים פרק ג

היה; וקלפי שמו.

ג, ב היכן מגריל, במזרח העזרה בצפון המזבח. מניחין שם הקלפי; ומעמידין שני השעירים, פניהם למערב ואחוריהם למזרח; ובוהן גדול בא לשם, והסגן מימינו וראש בית אב משמאלו, ושני השעירים לפניו, אחד לימינו ואחד לשמאלו. טרף בקלפי; והעלה שני הגורלות בשתי ידיו לשם שני השעירים,

ג, א שני הגורלות-אחד פתוב עליו לה, ואחד פתוב עליו לעזאזל. והם פשרים מפל דבר, בין מן העץ בין מן האבן בין מן המתכת; אבל לא יהיה אחד גדול ואחד קטן, אחד בסף ואחד זהב-אלא שניהן שווין. ושלעין היו; ובבית שני, עשו אותם שלזהב. ומניחין שני הגורלות בכלי אחד המחזיק שתי תידים, פדי שייבנים שתי ידיו ולא יתפון. ובלי זה חל הוא, ושלעין

ופותה ידיו. אם שלח עלה בימינו-הסגן אומר לו, אישי פוהן גדול הגבה ימינה; ואם בשמאלו עלה-ראש בית אב אומר לו, אישי פוהן גדול הגבה שמאלה.

ג, ונותן שני הגורלות על שניהם-שלימין על שלימין, ושלשמאל על שלשמאל. ואם לא נתן-לא עכב, אבל חפר מצוה: שההנחה, מצוה שאינה מעפכת; וההגרלה מעפכת, אף על פי שאינה עבודה. לפיכך הנחה בשרה בזר, והעלית הגורלות מן הקלפי פסולה בזר.

ג, ד וקושר לשון שלזהורית משקל שתי סלעים, בראש שעיר המושתלח; ומעמידו בנגד בית שלוחו. ולגשחט, בנגד בית שחיטתו. ושוחט את פר החטאת, ואת השעיר שעלה עליו הגורל לחי. ומכניס דמן להיכל, ומזה מדם שניהן ביום זה שלוש וארבעים היתה; ואלו הן:

ג, ה מזה תחלה מדם הפר, שמונה היות בקדש הקדשים, בין בדי הארון, קרוב לפפרת בטפה-שנאמר "ולפני הפפרת, יזה"; ומזה שם אחת למעלה, ושבע למטה-מפי השמועה למדו שזה שנאמר "שבע-פעמים", יתר על היתה ראשונה. וכך היתה מונה-אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע; ולמה מונה בכה-שמוא ישפה, ומנה היתה ראשונה מפלל השבע.

ג, ו ואחר כך מזה מדם השעיר בין בדי הארון, שמונה-אחת למעלה, ושבע למטה; ומנה בדרך שמונה בדם הפר. וחוזר ומזה בהיכל על הפרכת מדם הפר, שמונה-אחת למעלה, ושבע למטה: שפך נאמר בדם הפר "על-הפפרת, ולפני הפפרת". ומנה בדרך שמונה בפנים.

ג, ז וחוזר ומזה מדם השעיר פן על הפרכת, שמונה היות-אחת למעלה, ושבע למטה: שנאמר בדם השעיר "ועשה את-דמו, באשר עשה לדם הפר". ומנה בדרך שמונה בפנים.

וכל אלו החיות-אינו מתכונן בהן להזות לא למעלה ולא למטה, אלא במצליף.

ג, ח ואחר כך מערב שני הדמים, דם הפר ודם השעיר; ומזה משניהן ארבע היות על ארבע קרנות מזבח הזהב שבהיכל, ושבע היות על אמצעו שלמזבח זה. וכל אלו השלוש וארבעים היתה-טובל אצבעו בדם, טובילה על כל היות: לא שיהיה שתי היות מטבילה אחת. ושירי הדם, שופך על יסוד מערבי שלמזבח החיצון.

ג, ט ואחר כך משלח את השעיר החי, ביד איש המוכן להוליכו למדבר; והכל פשרים להוליכו-אלא שעשו פוהנים גדולים קבע, ולא היו מניחין את ישראל להוליכו. וספות היו עושין מירושלים ועד תחלת המדבר; ושוכת איש אחד או אנשים הרבה, בכל ספה וספה מהן-כדי שיהיו מלוין אותו, מספה לספה.

ג, י על כל ספה וספה אומרין לו, הרי מזון ורחי מי. אם פשל פוהו, וצרך לאכל-אוכל; ומעולם לא צרך אדם לכה. ואנשי ספה האחרונה עומדין בסוף התחום, ורואין את מעשיו מרחוק.

ג, יא כיצד היתה עושה: חולק לשון שלזהורית שבקרניו, חציו קושר בסלע, וחציו קושר בין שתי קרניו; ודוחפו לאחוריו, והוא מתגלגל ויורד. לא היתה מגיע לחצי ההר, עד שהוא נעשה אברים אברים. וכא ויושב לו תחת ספה אחרונה, עד שתחשוף.

ג, יב ודדפיות היו עושין, ומניפין בסודרין-כדי שידעו שהגיע שעיר למדבר. ואחר שמשלח את השעיר ביד מוליכו, חוזר אצל הפר והשעיר שהזה דמן לפנים; וקורעו, ומוציא את אמוריהן, ונותנן בכלי, ומקטירן על גבי המזבח. ומחתף שאר בשרן, חתכות גדולות מערות זו בזו פמין קליעה; ואינו מפרק אותן. ומשלחן ביד אחרים, להוציאן לבית השרפה; ומנתחין אותן שם בעזרון, כמו

שְׂבָאֲרָנוּ.

ג, יג כיון שהגיע שְׁעִיר לַמִּדְבָּר, יצא כוהן גדול לעזרת הנשים לקרות בתורה; ובזמן קריאתו, שורפין הפר והשְׁעִיר בבית הדשן. לפיכך הרואה כוהן גדול פשהוא קורא, אינו רואה פר ושְׁעִיר הנשרפין; ושְׂרַפְתָּן פְּשָׁרָה בָּזָר, כמו שְׂבָאֲרָנוּ.

ג, יד קריאה זו, אינה עבודה. לפיכך אם רצה לקרות בבגדי חל לבנים משלו, קורא; ואם רצה לקרות בבגדי לבן, קורא—שפגדי כהנה נתנו להנות בהן שלא בשעת עבודה, כמו שְׂבָאֲרָנוּ.

ג, טו כיצד הוא קורא: יושב בעזרת הנשים, וכל העם עומדין עליו; וחזן הכנסת נוטל ספר תורה, ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכוהן גדול. וכוהן גדול עומד ומקבל, וקורא עומד "אחרי מות", ו"אף בעשור" שפפרשת המועדות, עד סוף הענין. וגליל את התורה, ומניחה בחיקו.

ג, טז ואומר, יותר ממה שקראתי לפניכם פתוב. "ובעשור" שבחמש הפקודים עד סוף הענין, קורא אותו על פה; ולמה קורא על פה, לפי שאין גוללין ספר תורה בעבור; ולמה לא

יקרא בספר אחר—לפי שאין אחד קורא ענין אחד בשני ספרים, משום פגם ראשון.

ג, יז בעת שקורא, מברך לפניו ולאחריה בדרך שמברכין בבית הכנסת; ומוסיף לאחריה שבע ברכות, ואלו הן: רצה ה' אלהינו, מודים אנחנו לך, סלח לנו אבינו, וחזתם בה ברוך אתה ה' מוחל עונות עמו ישראל ברחמים; הרי שלוש ברכות פתקן.

ג, יח ומברך על המקדש, ברכה בפני עצמה—יהיה ענינה שיעמד המקדש ושכינה בתוכו, וחזתם בה ברוך אתה ה' השוכן בציון.

ג, יט ומברך ישראל, ברכה בפני עצמה—ענינה שיושיע ה' את ישראל ולא יסור מהן מלך, וחזתם בה ברוך אתה ה' הבורח בישׂראל.

ג, כ ומברך הַפּוֹהֲנִים, ברכה בפני עצמה—ענינה שירצה המקום מעשיהם ועבודתם ויברכם, וחזתם בה ברוך אתה ה' מקדש הפוהנים.

ג, כא ואחר כך אומר תפלה ותחנה ורנה ובקשה, כפי מה שהוא רגיל. וחזתם הושע ה' עמך ישראל, שעמך ישראל צריכין להושיע; ברוך אתה ה' שומע תפלה.

דער הייליגער רבי האט צוגעזאגט אז ווער עס וועט קומען צו אים אויף ראש השנה, וועט ער זיין א גוטער אדוואקאט פאר דעם מענטש, ער וועט זיך אנשטרענגען און העלפן דעם מענטש אז מען זאל אנשרייבן פאר אים א גוטע געבענטשטע יאר. דער רבי האט געזאגט אז נאך אין די ערשטע נאכט פון ראש השנה, נעמט ער מיט זיינע מענטשן, ער מאכט זיכער אז זיינע מענטשן זאלן נאר פאקומען א גוטע יאר.

דעריבער דארף זיך א פרוי זייער פרייען ווען איר מאן איז זוכה צו פארן אויף ראש השנה קיין אומאן, און זיך דארט אויסבעטן אלעס גוטס. ווען א פרוי זאל וויסן אז די נאנצע פרנסה וואס זי וועט האבן די קומענדיגע יאר גייט מען אנשרייבן אום ראש השנה, וואלט זי דען געקוקט אויף חבר'סעס וועלכע וועלן אפשר קרימען מיט די נאז אז איר מאן איז געפארן אויף אומאן? און ווער רעדט נאך פון די געזונט פון די קינדער, פון די נחת פון די קינדער, דאס אלעס ווערט דאך אנגעשריבן אום ראש השנה. עס איז טאקע נישט גרינג זיך צו דארפן אליין אן עצה געבן מיט די קינדער אין די פאר טעג וואס דער מאן פארט אויף אומאן. אבער עס איז פיל גרינגער ווי זיך צו מומשען מיט די קינדער די נאנצע יאר.

אז די מענער פארן אויף אומאן, וועלן זיי אויך אויס'פועל'ן צו האבן שלום בית די נאנצע יאר. אין די וועלט איז איינגעפירט אז דער מאן פארט אמאל אוועק פאר א וואך צוויי אויף וואקאציע אן די ווייב, נאר מיט זיינע חברים. און דערנאך פארט די ווייב אוועק וואקאציע מיט אירע חבר'סעס. אבער דער רבי לערנט אונז אז א פרוי זאל נאר פארברענגען מיט'ן מאן, אויב פארט מען אויף וואקאציע זאל מען פארן מיט די מאן. דער רבי לערנט אונז שלום בית, אז מען זאל זיך פארשטיין מיט די מענער. און דעריבער אז דער רבי האט געבעטן אז מען זאל קומען צו אים אויף ראש השנה, וועט ער זיכער ערלעדיגן אז מען זאל טאקע האבן א גוטע שלום בית די נאנצע יאר, אז עס זאל הערשן שלום און הארמאניע שטענדיג אינדערהיים.

<p>22</p>	<p>ראשון</p>	<p>יט 19</p>	<p>עלות השחר _____ 5:15 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 6:35 צה"כ _____ 6:54 בבל: ב"ב פט • ירושלמי: יומא יא • תוספתא: אהלות יח נ"ך: זכריה ד-ה • רמב"ם: פסולי המוקדשין טז</p>
<p>23</p>	<p>שני</p>	<p>כ 20</p>	<p>עלות השחר _____ 5:16 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 6:33 צה"כ _____ 6:52 בבל: ב"ב צ • ירושלמי: יומא יב • תוספתא: נגעים א נ"ך: זכריה ו-ז • רמב"ם: פסולי המוקדשין יז</p>
<p>24</p>	<p>שלישי</p>	<p>כא 21</p>	<p>עלות השחר _____ 5:16 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 6:32 צה"כ _____ 6:51 בבל: ב"ב צא • ירושלמי: יומא יג • תוספתא: נגעים ב נ"ך: זכריה ח-ט • רמב"ם: פסולי המוקדשין יח</p>
<p>25</p>	<p>רביעי</p>	<p>כב 22</p>	<p>עלות השחר _____ 5:17 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 6:31 צה"כ _____ 6:50 בבל: ב"ב צב • ירושלמי: יומא יד • תוספתא: נגעים ג נ"ך: זכריה י-יא • רמב"ם: פסולי המוקדשין יט</p>
<p>26</p>	<p>חמישי</p>	<p>כג 23</p>	<p>עלות השחר _____ 5:18 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 6:30 צה"כ _____ 6:49 בבל: ב"ב צג • ירושלמי: יומא טו • תוספתא: נגעים ד נ"ך: זכריה יב-יג • רמב"ם: עבודת יום הכיפורים א</p>
<p>27</p>	<p>ששי</p>	<p>כד 24</p>	<p>עלות השחר _____ 5:18 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 6:28 צה"כ _____ 6:47 בבל: ב"ב צד • ירושלמי: יומא טז • תוספתא: נגעים ה נ"ך: זכריה יד • רמב"ם: עבודת יום הכיפורים ב</p>
<p>28</p>	<p>הפטור: שוש איש שב"ק</p>	<p>כה 25</p>	<p>נצבים - וילך, פרק ה-ו עלות השחר _____ 5:19 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 6:27 צה"כ _____ 6:46 בבל: ב"ב צה • ירושלמי: יומא יז • תוספתא: נגעים ו נ"ך: מלאכי ב-ג • רמב"ם: עבודת יום הכיפורים ג</p>

הדלקת הנרות	ירושלים	ת"א	חיפה	יבנאל
5:48	6:09	5:59	5:47	

מזב"ש ר"ת	ירושלים	ת"א	חיפה	יבנאל
7:40	7:42	7:06	7:05	7:03
			7:41	7:39

מי שזוכה להיות אצל צדיק אמתי על ראש השנה, אזי בכל מקום שהאיש הזה מסתמל נעשה אותו האזיר בחינת אוירא דארץ ישראל.
 (ספר המדות אות ארץ ישראל חלק ב' סימן ו')